

విజ్ఞానము

ఆధునిక, భౌతిక, జీవ, గృహ, వృక్ష

ప్రభుత్వము

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు కౌతిక మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శ్రీకృష్ణ

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలరాజ్

గురు గోరమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు పీఠప్రభాకర స్వామి

యోగి వేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు త్రిలింగ స్వామి

గురు లాహిరీ మహాశయి

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

గురు సాయి బాబా

గురు ఆరబింద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు చక్రవర్తి ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమారాధ్య

వందే గురుపరంపరాం...

నన్ను “నేను” తెలుసుకోవటానికి

నన్ను “నేను” మార్చుకోవటానికి

“నేను” గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంథాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంథాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంథాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకే దాదాపు 5000 పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా <http://www.new.dli.ernet.in>), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(<https://archive.org>), గూగుల్ వెబ్ సైట్(<https://www.google.co.in>), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(<http://www.microsoft.com>) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంథాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటి, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంథాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in> లేక <http://www.dli.ernet.in>
- 2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: <http://www.sairealattitudemanagement.org>
- 3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: <https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: <https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement>

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంధ వీడియోలు: <https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంథపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2020120001155

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంథముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

SaiRealAttitudeManagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

* సర్వం శ్రీ సాయినాథ పాద సమర్పణమస్తు *

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc. X

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Journals
Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title:

Author:

Year: to

Subject: Any Subject

Language:

Scanning Centre: Any Centre

[Presentations and Report](#)
[Statistics Report](#)
[Status Report](#)
[Feedback](#) | [Suggestions](#) |
[Problems](#) | [Missing links or Books](#)

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

[Click Here to know More about DLI](#) ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none"> Rashtrapati Bhavan CMU-Books Sanskrit TTD Tirupathi Kerala Sahitya Akademi	<ul style="list-style-type: none"> INSA	<ul style="list-style-type: none"> Times of India Indian Express The Hindu Deccan Herald Eenadu Vaartha	<ul style="list-style-type: none"> Tamil Heritage Foundation AnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Author's Last Name

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-------

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...
--------------	---------	-----------	-----------	-----	-------------	-----------	----------	----------------------

Language

Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu
----------	---------	---------	-------	---------	---------	-------	--------	------

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్ఠమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

ప్రభుత్వము

గ్రంథకర్త:

గాడిచర్ల హరిసర్వోత్తమరావు, ఎం.ఏ.

నమ్మాళ్వార్లు

౨౧, ప్రిటన్ ముత్యామొదలి వీధి,

పోస్టుబాక్స్ నెం ౨౫౧, మద్రాసు.

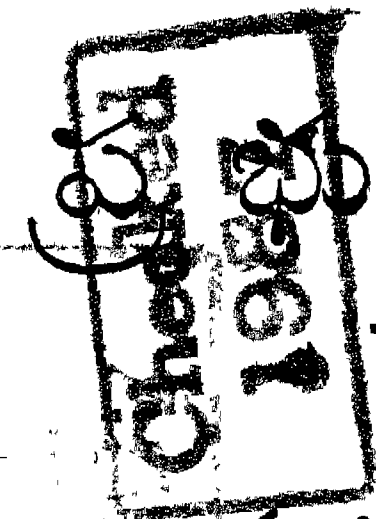
సర్వస్వామ్య
సంకలితము. }

౧౯౩౮

{ వెల ఆరు అణాలు
లేక ఒక పిల్లింగ

విషయ సూచిక

౧ ప్రభుత్వ మనగా నేమి ?	...	౧
౨ మూడు విధములు	...	౧౧
౩ మూడు శక్తులు	...	౧౬
౪ శాసననిర్మాణస్వరూపము	...	౨౦
౫ శాసననిర్వహణస్వరూపము	...	౫౧
౬ శాసనవివరణస్వరూపము	...	౯౮

ప్రభుత్వ మం

350
HAR

ప్రభుత్వ మనగా నేమి?

ప్రభుత్వమనునది నిజముగా బ్రహ్మవిద్యగాదు. కవిత్వము, చిత్రలేఖనము, చిత్రలేపనము ఇత్యాదివిద్యల వంటిదై నను గాదు. వీనినన్నిటినిగాని, కొన్నిటినిగాని, ఒక్కటినిగాని సాధించుటకు పూర్వజన్మవాసన యవసర మందురు. ప్రభుత్వ మనుదానిని సాధించుటకు అంత పూర్వజన్మవాసనయు నవసరము గాదు.

ఇదియేమిది? ప్రభుత్వ మనిన ఇంతచులకనగా పలుకుచున్నారే యని చదువరు లాశ్చర్యపడవచ్చును. అట్లచ్చెరువంద బనిలేదు. కుటుంబములో ఇంటిపెద్ద చేయునట్టిపనిని ప్రభుత్వమనుపని అనుకరించును. అందు వలన అది యంతకష్టసాధ్యము కాదనుచున్నాము.

ఒక్కనిముస మాలోచింతము. ఇంటిపెద్ద చేయునట్టి పనియేమి? ఇంటిలోనికి ఇతరులు దూరి దోచుకొని పోకుండ ఇంటిని కాపాడుకొనుచున్నాడు. ఇంటిలో కుటుంబమునకు కావలసిన భోజనాదివసతులకు తగినసదుపాయములకయి వస్తునముదాయమును సేకరించుచున్నాడు. కుటుంబము

లోని వేరు వేరు జనులకు—అన్నకు దమ్మునికి, అక్కకు చెల్లాలికి, బావకు మరదికి, మామకు అల్లునికి—వివాదములు వచ్చినప్పుడు ఆవివాదములను తీర్చుచున్నాడు. చిన్నపిల్లలింటిలో ఉన్నయెడల వారికి గావలసినచదువు సంధ్యలకు తగిన యేర్పాటులు చేయుచున్నాడు. ఉచితజ్ఞుడగు ఉపాధ్యాయునో లేకున్న సరియైన విద్యాలయమునో వెదకికొని లేదా స్థాపించి వారికి విద్యవచ్చునట్లు చేయుచున్నాడు. మరి ఇంటిలోనివారికి భోజనాదికములు నిచ్చుచున్నాడు. గుడ్డల నిచ్చుచున్నాడు. వివాహాదినిత్యజీవన విషయములన్నియు సంపాదించుచున్నాడు. ఇంటిలోనివారలకు ఎవ్వరకైనను ఆరోగ్యముతప్పి రోగములు వచ్చినప్పుడు వారికి తగిన వైద్యసహాయమును సంపాదించుచున్నాడు. ఇల్లు శుభ్రముగానుంచుటకు ఇంటిలో రాత్రులు దీపములు మొదలైనవి పెట్టుటకు అన్నివిధములైన ఏర్పాటులును చేయుచున్నాడు.

ఇట్టి ఏర్పాటులన్నియును బహుసామాన్యమైన గృహస్థులు చేసికొనుచుండుట ప్రపంచమున ప్రతి దినాను భవముగా నున్నది. మన దేశములో నిన్న నేటి దనుకగూడ ఇంతటి సంపూర్ణమైన ఏర్పాటులో, ఇందులో కొన్ని కొన్నియో, ఒక్కొక్క గ్రామమునకు ఒక్కొక్క తెగకు సంబంధించి నడచివచ్చినవి.

నశించి నశింపకయుండు గ్రామసంస్థలవై పొక్కపర్యాయము దృష్టిమరల్చి చూడుడు. ఒక్కొక్క గ్రామములోను, కొన్నికొన్ని ప్రాంతములలో, నేటికిని సమష్టి ఆదాయమున్నది. ఆదాయ మిప్పుడు విశేషముగా ఏజాతర

ఒకో కర్చగుచుండుట నిజమేకాని ఇంతకు కొంచెము పూర్వము అది గ్రామములమొత్తము మేలునకు వినియోగపడుచుండె ననుట నిక్కువము. ఏ ఏండ్లకు పై బడనికాలమున సమష్టిమీద గ్రామమునకు కావలసిన బావులు మొదలైన జలాధారములు బాగుచేయుటయు, ఉపాధ్యాయులను నియమించుటయు, బాటలు చక్కబెట్టుటయు, మున్నగుకార్యములు గ్రామస్థులే జరుపుకొనుట కన్నులార చూచినవారు చాలమందికలరు. ఇక వివాదముల తీర్పు విషయమై వ్రాయనక్కరయేలేదు. గ్రామస్థులలో నివసించువారి కందరికిని అంతయునశించిన నేటి కాలమునందును 'పంచాయతు' లను శబ్దము కడుంగడు పరిచితముగా నున్నది. ఎంతటి నిమ్నజాతులలోను వివాదములను తీర్చికొను శక్తి మన దేశమున పరంపరాగతముగ వచ్చియున్నదనుట మన ప్రజ కంతటికిని తెల్లముగా తెలిసిన సంగతియే. కొంతకాలముక్రిందట మద్రాసునగరమునందు తోటిపాకీవారలందరును సంఘముగా నేర్పడుట సంభవించినది. అందులో కొందఱొకయేర్పాటు చేసికొనిరి. తమలో తమకు కలుగు వివాదములను బయటికి తీసికొని పోవరాదనుకొనినారు. పంచాయతిని నియమించికొనినారు. తీర్పులు చెప్పికొన్నారు. ఆతీర్పులమూలకముగను సంఘమునకు కొద్దిగా ద్రవ్యము చేరినది.

ఇక ప్రాచీనగ్రామసంస్థల ఏర్పాటు లాలోచింతమా మన దేశములోనుండినంత యాత్మకృష్యము మరి యే దేశములోను నుండినదికాదు. దానినంతయు నిట వివరించుటకురాదు. అది స్థానికస్వపరిపాలనమను గ్రంథ

మునకు జేరినది. కాని యొక్కమాట మాత్రము ఇక్కడ వ్రాయవలసి యున్నది. మన గ్రామములలో అన్నివిధములగు ఏర్పాటులును గ్రామస్థుల చేతులలోనే యుండి, వారే కుటుంబములోని ఇంటిపెద్దవలె గ్రామపుపెద్దలను నియమించుకొని పనులు నెరవేర్చుకొనుచుండిరనుట నిజము.

గ్రామముపై బడుటకు 'బందిపోటు' వచ్చుచున్నదని వినినయెడల గ్రామస్థులలో పటుత్వముగలవారందరును, ఆయుధపాణులై బయలుదేరి గ్రామమును కాపాడుకొనుచుండిరి. గ్రామములో విద్యాలయము జరుగవలయుననిన గ్రామస్థు లందరును బడిపంతులకు సంవత్సర గ్రాసము కల్పించి అతనిని పోషించుచుండిరి. గ్రామములో బాటలు వేసికొనవలసియుండిన లెలకొకబండిరాళ్లు తోలి పని జరుపుకొనుచుండిరి. గ్రామమునకు కావలసిన భోజనాదివసతులనిర్వహణమునకు, గ్రామమునకు సంబంధించిన వ్యవసాయమునకు, నేతపనికి, కమ్మరమునకు, కుమ్మరమునకు, వడ్రంగమునకు ఇత్యాదుల కన్నింటికిని ఏర్పాటులుండెను. గ్రామములో ఏదైనను కలరా మున్నగువ్యాధులు కాన్పించినచో ఆయా గ్రామము వారలనమ్మకముల, విశ్వాసముల ననుసరించి ప్రతీకారములు చేయుటయు గ్రామవాసులందరి సమష్టిప్రయత్నము మీదనే జరుగుచుండినది.*

---

* ఇట్టిపనిలో విశేషభాగము జరుగుటకు వీలుచేయవలయునను నుద్దేశముతోనే ఇటీవల మనకొస్తాలో 'పంచాయతు'ల నిర్మాణమునకును, నిర్వహణమునకును చట్టమేర్పరచి ఇప్పుడాచట్టమును లోకలుబోర్డులకాసనముతో నై కృపరచి యున్నారు. కొన్ని

ఈరీతిగా మనదేశములో కుటుంబజీవనము, గ్రామ జీవనము అను నీరెండును పరిపూర్ణమైన వికాసముతో విజృంభించియుండినందుననే, మనదేశ మనాదికాలము నుండి ఉత్తమసామ్రాజ్యముల కునికిపట్టై శ్రీరాముడు, చంద్రగుప్తుడు, అశోకుడు, విక్రమార్కుడు, పృథ్వీరాజు, షర్మా, అక్బరు, శివాజీ, శ్రీకృష్ణదేవరాయలు ఇత్యాది మహాచక్రవర్తులకు నిలయమై లోకమునకు సర్వవిధము లగు జ్ఞానమును దానముచేయు మహామాతయై తనరార గల్గినది.

ఇంటికి ఇంటిపెద్దలును, గ్రామమునకు గ్రామపు పెద్దలును ఏయేపనులను నెరవేర్చవలసియున్నారో, నెరవేర్చుచుండినారో అట్టిపనులనే తగినవారు దేశమంతటి కిని నెరవేర్చుటయే 'ప్రభుత్వము' అందురు.

దేశములను పాలించు ప్రభుత్వములవారు చేయు నట్టి కర్మలెవ్వయో గమనింతము.

(౧) దేశమునకు తగిన భూసైన్యమును, నావికా సైన్యమును, వైమానిక సైన్యమును స్థాపించి ఇతరులు పైబడివచ్చి దేశమును దోచుకొనిపోకుండ కాపాడుట మొదటిపని.

(౨) తగిన పోలీసుసిబ్బంది, న్యాయస్థానములు

కొన్ని జిల్లాలలో ముఖ్యముగా గుంటూరు, గోదావరులు, సేలము, ఉత్తరార్కాటులలో నూర్లకొలది పంచాయతులు చక్కగ పని చేయుచున్నవి. కాంగ్రెసుప్రభుత్వము లేర్పడినపిదప మరల గ్రామవ్యవహారము లన్నిటిని పంచాయతుల పరము చేయవలెనని వారు ప్రయత్నించుచున్నారు.

ఇత్యాదులను నియమించి, దేశములో నివసించునట్టి ప్రజలలో కలుగు పరస్పరమగు వివాదములను దీర్చుచు, పోట్లాటలను ఆపుచు శాంతి నెలకొల్పి దేశజీవనము సావధానముగా, ధర్మబద్ధముగా నడుచునట్లు చేయుట రెండవపని.

ఈరెండుకర్మలే 'ప్రభుత్వము' అను అధికారము నొసట నీశ్వరుడు వ్రాసినాడను సిద్ధాంతము పాశ్చాత్య భూములలో బహుకాల మంగీకృతమై యుండినది. రాజులు నిరంకుశులుగా నున్నన్నిదినములు, అధికారవర్గములు నిరంకుశములుగా నున్నన్నిదినములు, ప్రజలకు నోరు లేనంత కాలము ఈసిద్ధాంతము అవసరమైయుండినది. దేశములోని వృత్తులను అభివృద్ధి చేయునట్టి పనియు, గనులను త్రవ్వి లాభము సంపాదించుపనియు, ఇటువంటి పనులు పెట్టినయెడల రాజులును, నిరంకుశులును తమబలమును హెచ్చించుకొనుటకే ఈయధికారములను వినియోగించుకొందురు. విద్యావ్యాపనాధికారము వారికి నుండేనేని సామాన్యప్రజ తమకు నెట్లంకితులగుదురాయని ఆలోచించి తదనుకూలమగు విధానమునే నెలకొల్పుట వారికి స్వాభావికమగును. అధికారములు ఒనగూడినట్లెల్లను నిరంకుశప్రభువులును, అధికారులును ఈవిధముగా తమ తమబలమును పెంచుకొన జూచుట తప్పని ఫలము. కాబట్టి నిరంకుశపరిపాలనపద్ధతులు ప్రబలినంత కాలమును పాశ్చాత్యభూములలో ప్రజలు ప్రభుత్వముననుండిన రాజులకును అధికారవర్గములకును ఇట్టి అధికాధికారములను ఇచ్చుటకు అంగీకరించుచుండలేదు. ఇట్టి అధికారములు

అట్టి నిరంకుశుల అధీనమున నున్నప్పుడు ఏవిధముగా నైనను తాము వానిని స్వాధీనపరచుకొనుచు వచ్చిరి. అయిన నేటిదినము పాశ్చాత్యభూములలోను, ప్రాచ్యభూములలోను ప్రజాసత్తాకములు ప్రబలి ప్రజాస్వాతంత్ర్యము స్థాపితమైయున్నది. కాబట్టి ప్రజలు పూర్వము మనగ్రామములలో సమష్టిమీద నెన్ని కార్యములు జరుపుచుండిరో అన్ని కార్యములు దేశమంతటికిని సమష్టిమీద ప్రభుత్వము వారు జరుపవలయునని కోరుచున్నారు. అంతేకాదు. దేశమునందలి 'గనులు' ఇత్యాదులు ప్రత్యేకముగా ఒక్కరి స్వాధీనమున నుండరాదనియును ప్రభుత్వముల వారే స్వాధీనముచేసికొని పరిపాలించి అందువలని లాభమును ప్రజలందరకును అందజేయవలయుననియు అభిప్రాయపడుచున్నారు.*

కాబట్టి నేడు 'ప్రభుత్వము' అను అధికారము వారు చేయవలసిన కర్మలు

(1) బయటి శత్రువులనుండి దేశమును సంరక్షించుటగాక,

(2) పరస్పరవివాదములనుండి ప్రజలను సంరక్షించుటగాక,

(3) దేశమునకు వలయు విద్యావిధానముల నేర్పరచుటగాక,

---

* రుష్యావంటి యుద్ధాండరాష్ట్రములలో వ్యక్తిగతముగ ఆస్తియే యుండరాదనియు ప్రభుత్వమే సర్వవిధములయిన ఆస్తిని పరిపాలించి ప్రజలకు వారివారి పనినిబట్టి ఆవసరములనుబట్టి జీతము బత్తెము లిచ్చుచు బడిపిల్లలచదువులు ఇత్యాదులన్నియు సమష్టి సంస్థలలో జరుపజూచుచున్నారు.

(౧) దేశమునందలి వ్యవసాయవాణిజ్యములను, పరిశ్రమలను పెంపొందించి దేశాదాయమార్గములను అభివృద్ధిచేయుట .

(౨) దేశమునకు నలయు వైద్యసహాయాదికముల నమర్చుట

(౩) రైళ్లు, రోడ్లులు, వంతెనలు, విమానములు మున్నగునవి కట్టించి రాకపోకలకు ననుకూలములు కల్పించుట

(౪) బ్యాంకులు, విదేశములతోటి ఆర్థికసంబంధములు ఇత్యాదులు కల్పించి ప్రజలకు ఆర్థికానుకూలములను పొసగించుట

(౫) తపాలా, తంత్రీసమాచారములు ఇత్యాదు లేర్పరచి ప్రజలకు సహాయపడుట

మొదలగు ప్రజాసౌకర్యనిర్మాణమునకు సంబంధించిన ధర్మములు క్రమక్రమముగా నేర్పడినవి. ఏర్పడుచున్నవి.

నిజమునకు ఈ కాలమున ఒకవైపున ప్రతిగొప్ప రాష్ట్రమును మహాఘోరయుద్ధమునకు సిద్ధపడుచున్నట్లు అన్ని బలములను పెంచుకొనుచున్నను అన్ని రాష్ట్రముల వారును తాము లోకశాంతికిగానే యిట్టిపని చేయుచున్నామని ప్రకటించుకొనుచున్నారు. ప్రపంచసంగ్రామానంతరము 'లీగ్ ఆఫ్ నేషన్సు' అను సర్వరాజ్యసమితి యేర్పడి ఆయుధవిసర్జనసమావేశములు జరిపి లోకశాంతిని సమకూర్చవలెనని ప్రయత్నించినది. ప్రపంచములోని సర్వప్రజలకును సంబంధించిన ఆరోగ్య, వైజ్ఞానిక, ఆర్థిక విష

యములలో కొంత పనిచేసినది. స్వల్పరాష్ట్రములపైకి గొప్పరాష్ట్రములు లంఘించి బలహీనులను నశింపజేయు కుండ కాపాడవలెనను ప్రయత్నమున ఇటలీ, జపాను, జర్మనీల సామ్రాజ్యాకాంక్షల నెదుర్కొనలేక భగ్నమయినది. సమితిలో ప్రధానరాష్ట్రములగు ఇంగ్లండు, ఫ్రాంసులు సామ్రాజ్యతత్వమునకు శుట్టినిండ్లగుటచేత సర్వరాష్ట్రసమితి ఫలవంతము కాలేకపోయినదని తజ్జుల యభిప్రాయము. అందుచేత ఏరాష్ట్రమున కారాష్ట్రము ప్రజాసౌకర్యసంబంధములగు సర్వధర్మములను నిర్వహించుచు ప్రాతనాటి దేశసంరక్షణకార్యక్రమమునుగూడ నాటికంటె నేడెక్కువగా తీర్చుకొనవలసినవి యయినవి. ముందు పరిణామ మెట్లుండునో చూడదగును.

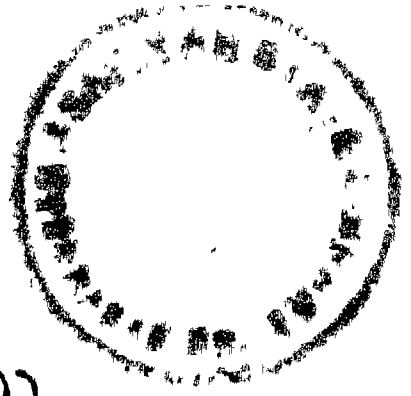
పైన ఇదివరకు వివరించిన ఇంటిపెద్దయొక్కయు గ్రామముపెద్దయొక్కయు కార్యక్రమముతో ప్రభుత్వము అనునట్టి అధికారముయొక్క కార్యక్రమమును పోల్చిచూచినయెడల రెండును వ్యాప్తిభేదమాత్రముతో ఒక్కటియేయనుట యెట్టివారికిని అర్థము కాలేదు. కాబట్టి ప్రభుత్వము అను అధికారనిర్వహణము సామాన్యమగు విషయమేకాని ఏదో దుస్సాధ్యమగు పనికాదని వ్రాసితిమి. అట్టి సామాన్యవిషయము అయినందువలననే లోకములో నాగరకములేని అనేక రాష్ట్రములుగూడ స్వయంపరిపాలితములై యున్నవి.

ప్రభుత్వమును సామాన్యవిషయమే యైనను బహుకాలముగా లోకములోని భిన్నజాతులు దీనిని నెరవేర్చుకొనుచు వచ్చియుండుటచేత, భిన్నభిన్న

ప్రదేశములలో వేర్వేరుకాలములలో నియ్యది భిన్నభిన్న
రూపములుగా వేర్వేరుఛాయలుగా పొడసూపినది. అందు
చేత నేటిపరిస్థితులలో ప్రభుత్వము అను అధికారము
నడుచునట్టి పథము నెఱింగినంగాని అందరితో సమాన
ముగా మనమును ప్రపంచచరిత్రమున పాల్గొనజాలము.
ప్రపంచమున నన్నిప్రాంతములయందును పాశ్చాత్యజాతుల
ప్రాబల్యమువలన కొంచె మించుమించుగా నొకేవిధమగు
ప్రభుత్వస్వరూపము ఏర్పడునట్టి మార్గము దోచియున్నది.
ఆచూర్ణమును అనుసరించి నేటిదినము మనదేశములోను
స్వరాజ్యమును నెలకొల్పుటకు ఉద్యోగములు జరుగు
చున్నవి. ఆచూర్ణము లేవియో వివరించుట ఆకారణము
చేత నవసరము.

పాశ్చాత్యజాతుల ప్రాబల్యముచేత ప్రభుత్వాధి
కారము ఒక్కరీతిని నేర్పడ నారంభించినది యనుటచేత
ఆ యాకారమంతయు మనకు క్రొత్తయనికాని మనదేశ
మున నట్టియాకారమే యుండలేదని కాని తలంప రాదు.
మనదేశమునందు ప్రాచీనకాలములో వ్యాపించియుండిన
సంస్థలు నేటిపాశ్చాత్యరాజకీయసంస్థల పితామహప్రపితా
మహస్థానమునుండి మన జీవితసిద్ధాంతములమీద
నాధారపడి యుండినందున నింతకన్నను నెన్నియో మడుం
గులు ప్రజాశాంతికి అనుకూలతరములుగా నుండెననుట
నిక్కువము. వానిచూక్ష్యవివరణ మంతయును ప్రస్తుతవిష
యముగాదు.

౨

మూడు విధములు

నేడు అంగీకృతమైయుండు రాజకీయసిద్ధాంతానుగుణముగా ప్రభుత్వమును నధికారము మూడువిధములుగా పరిస్ఫుట మగుచున్నది.

శాసననిర్మాణము

(౧) దీనినే తేటతెలుగున చట్టములు చేయుట యందురు. వేలకొలది ప్రజలకు సంబంధించిన పనులు చేయవలసియున్నప్పుడు ఆలోచనచేయకుండ పనిచేయరాదుగదా! ఆయాలోచనయైనను నిమేషనిమేషమునకును మారుచుండు నట్టిదిగా నుండరాదుగదా! బాగుగా ఆలోచనచేసి మనము పద్ధతిని మార్చుకొనువరకును ఈ విషయమై ఈవిధముగా మనదేశములో పనులు జరుగుచుండవలసినది అని తగిన పదిమందిచేరి నిశ్చయము చేసికొనుటకే చట్టముచేయుట యని పేరు. అట్టిసభలకే శాసననిర్మాణసభలనియుపేరు. ఆయధికారమునకే శాసననిర్మాణాధికార మని పేరు.

శాసనవివరణము

(౨) ప్రజాసమూహమునకు సంబంధించిన కట్టుదిట్టము దినదినము మారుచునుండరాదని చెప్పితిమి. సంవత్సరము సంవత్సరము మారుచుండవచ్చునా యని ప్రశ్నించికొందము. ఇదియు పొసగునట్టి పనికాదు. తరములు తరములు యుగములు యుగములుగా చట్టములు అమలులోనున్నవి. మనదేశములో ఇప్పటికిని మనుధర్మ

శాస్త్రము, పరాశరస్మృతి యిత్యాదులు ఆధారములుగా నున్నవి. వీనికి వ్యతిరేకముగా నడచుట యనిన మహా పాపమని తలంచునట్టివారును ఇంకను కోటానుకోటులున్నారు. మితాక్షరి, దాయభాగన్యాయములు ఏనాడో వర్పడినవి నేటికిని ఉపకరించుచున్నవి. ఈరీతిగా శాసనములకు చిరాయువు కలిగియుండుట ఒక్క మనదేశములోనే కాదు. మనకు ప్రభువులుగానుండు ఆంగ్లేయుల దేశచరితమును ఆలోచించినను, వారలు ఏ పదిమూడవశతాబ్దపు శాసనమునో మాటిమాటికి తమసర్వస్వాతంత్ర్యములకును ఆధారముచేసికొని మాట్లాడుట గమనింపనగును. ఇట్లనుటచేత శాసనములు మారుచుండలేదని చెప్పటగాదు. సంవత్సరము సంవత్సరము మారునట్టి శాసనములును నేటిదినము గలవు. * కాని మొత్తముమీద శాసనములు బహుకాలము స్థిరత్వముగలవై యుండుననుట నిక్కువము. అట్లు స్థిరత్వముగలవై యుండునవియే శాసననామమున కర్హములనియు జెప్పవచ్చును. ఎందువలన నన సంఘము దినదినాభివృద్ధి నందునట్టి వ్యక్తియైనను పూర్వ సంబంధములను దినదినమును త్రెంచుకొనునట్టిదిగాదు. ఈనాటిజీవితమునకు నిన్నటిజీవితమును బునాదిచేసికొని, ఈనాటి జీవితమును నిన్నటి జీవితముతో సమన్వయము చేసికొని, రేపటిజీవితమునకు ఈనాటిజీవితమును ఆధారము కావించుకొనుచున్నది. ఇట్టి యనంతస్వరూపము సంఘ

* ప్రపంచరాష్ట్రముల నగ్రస్థానము నాక్రమించినదని పేరుగనిన ఆమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రము సంవత్సరమునకు ౨౫౦౦ శాసనములు చేయుచున్నదట.

మునకు కలదగుటంజేసి సంఘమునకు సంబంధించిన కట్టుదిట్టములకును స్థిరత్వము కొంతవరకు అవసరమగుచున్నది. ఆలోచించి ఈ కట్టుదిట్టములను అమర్చి పెట్టునట్టి వారు శాసనకర్తలు. మనదేశమునందు పూర్వ మిట్టిపనిని ఋషులు చేసిరందురు. నేటిదిన మెల్ల చోటులలోను శాసనసభలలో చేరి శాసనసభ్యు లీకార్యమును నెరవేర్చుచున్నారు.

అయిన ఈ స్థిరత్వము అచలముగాదు. మానవుడు బుద్ధివికాసము కలవాడు. తనప్రతిభచేత నిమేషనిమేషమును ఉత్తర ఉత్తమస్థితులకు బ్రాకుచుండు స్వభావము కలవాడు. కాబట్టి ఏనాడోచేయబడిన శాసనమునైనను ప్రస్తుతోపయోగమునకు సరిపరచుకొనవలసినవాడు. అందుచేత శాసనగర్భమున నిమిడియుండు పదజాల మొకటియే యైనను కాలానుగుణముగా అర్థ మొక కొంతవిభేదపడుట కవకాశముకలదు. లిఖితమగు పదముల కొక్కటే యర్థ మెల్లప్పుడును నుండదు. ఏసందర్భమున మాటలనుపయోగింపవలసి యుండునో ఆసందర్భము ననుసరించి మాటలయర్థము మారవచ్చుననుట యెల్ల రెరింగినవిషయమే. 'ఏమయ్యా' అనునీరెండు పదములయర్థ మాలోచింతము. ముఖవికారమేమియు లేక వీనిని నుపయోగించునెడల సంగతియేమి అని యడిగి నట్లగును. ఈపదములనే కుటిలంపుచిరునగవుతో నుపయోగింతుమేని 'నీవు చేసిన యపచారము నేనెరుగుదును. ఏమిసమాధానమిచ్చెదవు? తెలుపు'మని బెదరించినట్లగును. ఈపదములనే కీల్గొంతుతో మొగము తేలవైచి పలికినయెడల 'అయ్యా, నే

నేమియు సహాయములేనివాడనై యున్నాడనే, నన్నేల ఇట్లు పీడించెదవు' అను నర్థమిచ్చును. ఇంతేకాదు. పదములపొందికకూడ బుద్ధివికాసము కలవారలకు వేర్వేరు అర్థములను స్ఫురింపజేయుచుండును. స్వపక్షమును సమర్థించుకొనుట మానవునకు నై జగుణము. అందుచేత శాసనము చేయబడిన పదప చానిలోని పదజాలమును తనకు అనుకూలపడునట్లు వినియోగింప జూచుకొనుట మానవునకు లక్షణమైనది. కాబట్టి శాసనము పుట్టినతోడనే దానికి నర్థముచెప్పునట్టి యధికారియు నేర్పడవలసి వచ్చినాడు. ఒక్కచిన్న దృష్టాంతము. మనదేశపు శిక్షాస్మృతిలో 'దొంగతనము' అనునది నిర్వచింపబడినది. పరుని వస్తువును అతనియనుమతిలేక స్వీకరించుట దొంగతనము అనియున్నది. ఒక్కఇంటిలో ఇద్ద రన్నదమ్ము లున్నారు. అచ్చట ఒక్కవస్తువుకలదు. అందుకు సంబంధించి ఎవ్వరు ఎప్పుడు పరుడగును? ఈ వివరణ శాసనములలో లేదు. ఇదేవిధముగా 'అనుమతి'యను సంగతియు సందిగ్ధములకు కారణము. తల యొకప్రక్కకు నూచిన సమ్మతియగును. రెండవప్రక్కకు త్రిప్పిన సమ్మతి లేకపోవచ్చును. ఈవివరణమును శాసనములోలేదు. ఈవివరణముల నిర్ణయము చేయుటకు అధికారి అవసరముగదా! ఆయధికారమే శాసనవివరణాధికారము, న్యాయవిమర్శనాధికారము అనుపేళ్ల బరగుచున్నది. అప్పటికప్పుడు సందర్భముల నన్నిటిని విని శాసనముల కర్థము నిర్ణయించి తీర్పుచెప్పుట కేర్పడినవారినే మనము మేజిస్ట్రేటులని, మునసబులని, జడ్జీలని, పంచాయతులని, కోర్టులని వ్యవహరించుచున్నాము.

శా స న ని ర్వ హ ణ ము

(3) శాసనములు చేయుట యొకపని; అర్థము చెప్పట యొకపని; కాగా, వానిని కార్యక్రమమున పెట్టుట యనునది మరియొక పనికలదు. ఏర్పాటులు చేయుట యేల? నడిపించుటకేకదా! నడిపింపకుండునెడల ఏర్పాటులు చేయనేల? కాబట్టి సంఘమున కంతటికిని కావలసిన ఏర్పాటులను చేయునట్టి యధికారులు వానిని చేసినపిదప అట్టి ఏర్పాటులను నడిపించునట్టి యధికారులు కావలసియుందురు. వారి కే లోకములో నేటిదినము 'అధికార' శాఖవారని పేరుపడియున్నది. ఆలోచనలు చెప్పు వారు, వ్యాఖ్యానములుచేయువారు ఎంత కుశాగ్రబుద్ధులైనను కార్యము నడుపువారితో సమానమగు పలుకుబడిని వారు సంపాదించుట సులభసాధ్యముకాదు. అందుచేతనే అధికారశాఖ యెల్లప్పుడును ప్రపంచమున పై చెయి కాజూచినది. ప్రజలస్వామ్యములను తనస్వాధీనముననుంచు కొన జూచినది. ప్రజలు తక్కుంగలశాఖలకు ప్రాముఖ్యము కల్పించి అధికారశాఖను వానికి వశముగ చేయ జూచినారు. ఎట్లైన నేమి, ప్రభుత్వమును అధికారమున

(౧) శాసననిర్మాణము

(౨) శాసనవివరణము

(3) శాసననిర్వహణము

అంగములుగా గర్భితములై యున్నవనుట స్పష్టము.

3 మూడు శక్తులు

ఈమూడు శక్తులును ఒక్కటే స్థానమునందు ఏకమైయుండునెడల కలుగునష్టము మిక్కిలి యెక్కువయని యెరింగి లోకము బహుకాలముగా వీనిని వేరుపరచియుంచుటకు సర్వప్రయత్నములును చేసినది. అయిన నెచ్చటను సంపూర్ణముగా వేరుపరచుటకు రాలేదనుటయు నిక్కువమే. మొదటినుండియు లోకములో నిరంకుశ ప్రభువులు దేశములను వశముచేసికొని సర్వాధికారములును తమచేతులలో నుంచుకొని పరిపాలించుచు తమ దివ్య చిత్తమునకు వచ్చినదియే శాసనముగా ప్రవర్తించుచు వచ్చినందున పై ప్రయత్నము జరుగవలసివచ్చినది.

చిన్న ఉదాహరణమును గొందము. సైనికాధికారమునకుపోలిన మరియొక నిరంకుశప్రభుత్వపద్ధతి లేనేలేదు. సైనికాధికారప్రభుత్వమున్నంతకాలము అధికారమున నుండునట్టి సైనికాధికారి నోట నేమాట యుచ్చరించిన నది శాసనము. అత డేయర్థము చెప్పిన నదియే శాసనమునకు నర్థము. అత డేరీతిని శాసనమును అమలులో పెట్టిన నదియే శాసననిర్వహణము. కాబట్టి సైనికాధికారప్రభుత్వమున నధ్యక్షుడుగానుండు నతడు ప్రభుత్వాంగములును మూడింటిని పూర్తిగా వశముచేసికొని ఇచ్చకు వచ్చినమేరకు చరించుచుండును. కొంతకాలముక్రిందట పంజాబులోను, ఇతర ప్రాంతములలోను స్వల్పకాలము సైనికప్రభుత్వము వెలసినదనుమాట మాచదువరు లెరుం

గుదురు. అప్పుడు జరిగిన ఘోరస్థితులను పదేపదే వర్ణి
తములయ్యేయున్నవి. గౌరవవంతులగు మానవులను
పొట్టమీద ప్రాకించు నంతటి యధికారముకూడ సైనిక
ప్రభుత్వాధికారులకు నుండినది యనినచో శాసననిర్మాణ,
వివరణ, నిర్వహణాధికారములు మూడును పరిపూర్ణముగ
నేకవ్యక్తియందు ఇమిడినచో కలుగు దుర్భరస్థితి యర్థము
కాకపోదు.

ఈశక్తుల విభాగము మనపూర్వచరిత్రమున ఎంత
వరకు జరిగినది? నే డెంతవరకు కలదు? ముం దెంతవరకు
నుండగలదు? అనుప్రశ్నలకు ప్రత్యుత్తరము వ్రాయగడం
గినచో నదియే మహాగ్రంథము కావచ్చును. అయిన క్తుష్ట
ముగా సంగతినిగమనించి ముందు విషయమునకు తరల
వలసి యున్నాము. సామాన్యముగా పూర్వము మన దేశ
ములో రాజులు నిరంకుశులుగా నుండిరనియు అప్పటికాల
మున శాసననిర్మాణము, శాసనవివరణము, శాసననిర్వహ
ణమును విభాగ ముండనేలేదనియు వ్యవహరించుట గలదు.
ఇదివరలోనే యీగ్రంథములోనే తెల్లము చేసినవిధమున
గ్రామగ్రామమునకు స్వతంత్రజీవనమేర్పడి యుండినదే
కాక మనరాజులు నిరంకుశులుగాక, నేటి ఆంగ్లసార్వ
భౌముని పగిదిని మితాధికారధూర్వహులుగానుండి
రనుట, రానురాను చరిత్రకారులు గ్రహించుచున్నారు.
ఋషులు శాసనములుచేయ, ప్రజారంజకముగ మంత్రులు
వానికర్థముజెప్ప, రాజులు వానిని అమలులో పెట్టుచుండి
నారు. రాజు శాసననిర్వహణాధికారి తక్క వేరుకాదు.
ఇది రామాయణకాలమునకు మున్నే మన భారతభూమి

యందు వ్యాపించియుండిన పద్ధతి. సూక్ష్మవిమర్శ మరి యొకచోట చేయనగును. పాశ్చాత్యభూములలోనో శాసన నిర్మాణ, శాసనవివరణ, శాసననిర్వహణాధికారము లన్నియు కొంతకాలము రాజుల చేతులలోనుండి, తరువాత సామంతులచేతులలోబడి, ప్రజల యొత్తిడిచేత క్రమక్రమముగా వేరుపడి మరల ప్రజాప్రభుత్వములు విరివిగా తలయెత్తిన తరువాత ప్రజాప్రతినిధులలో కేంద్రీకారము నందుచున్నవి. డిక్టేటరులలో ఈ కేంద్రీకరణము విపరీతమై అలజడి కలిగించుచున్నది. శాసననిర్మాణ, వివరణ, నిర్వహణాధికార విభాగమునకు కలిగిన ముఖ్యకారణము అధికారుల నిరంకుశప్రవర్తన. దానిని మట్టుపెట్టి రాజ్యమున ప్రజల యభీష్టము నెరవేరునట్లు చేసికొనుటకు ప్రజాసమూహము రాజులకును, అధికారవర్గములకును శాసననిర్వహణాధికారము మాత్రముంచి, తక్కుంగల యధికారములను క్రమక్రమముగా తఱుకో, అది సాధ్యముకానిచో అధికారవర్గమునకు ప్రత్యక్షముగా లోబడని యట్టి ప్రత్యేకవ్యక్తులకో, చెందజేయ ప్రయత్నించుచు వచ్చినది. మన దేశములోను దేశీయమహాసభ ఏబదియేండ్లుగ శాసనసభ సంపూర్ణముగా ప్రజానువర్తి కావలసినదనియు, అధికారవర్గమువారికి న్యాయవిమర్శన శక్తియుంగూడ నుండరాదనియు—అనగా కలెక్టరులు పోలినవారికి మేజిస్ట్రేటు అధికార ముండరాదనియు--కోరుటకు కారణమును ఇదియే. బ్రిటిషురాజ్య మిచ్చట స్థాపితమైన పిదప శాసననిర్మాణ, వివరణ, నిర్వహణశక్తులు మూడును అధికారవర్గమునందు కేంద్రీకృతమయి యుండుటచేత

మనరైతులు ఫారెస్టు, డీ. పీ. డబల్ యు ఇత్యాదివిషయములలో దుర్భరావస్థ పడవలసివచ్చినది. ఈపరిస్థితియంతయు నొక్కకాలమున పాశ్చాత్యభూములలో పొడనూపినదియే. మన దేశమునందు కాంగ్రెసువారి నిరంతరప్రయత్నముచేతను, భారతపుత్రీపుత్రుల యపారత్యాగముచేతను మనకు నేటిదినము పరగణాలలో నొకవిధమయిన స్వపరిపాలన యేర్పడి పరగణాలమట్టుకు సర్కారు ఇలాకాల పయి మనవోట్లచే నేర్పడు మంత్రులకు అధికారము కలిగియున్నది. కాని భారతప్రభుత్వము పూర్ణముగా స్వతంత్రమగువరకు నిరంకుశభావ విడిచిపోయిన దనుకొనరాదు. నేటి ఐ. సి. ఎసుల నియామకము, వారితీసివేత, వారిరక్షణ శిక్షణలు సర్వము మంత్రుల యధీనమైననాడే మనకు నిజమగు స్వాతంత్ర్యము కలిగినట్లేన్నదగును. ఇదివరలో సంపూర్ణప్రజాప్రభుత్వము లనుకొనిన జర్మనీ, ఇటలీ మున్నగు రాష్ట్రములలో శాసననిర్మాణ, నిర్వహణాధికారములు హిట్లరు, ముస్సోలినీల హస్తగతములగుటచేత శాసనవివరణాధికారులనుగూడ లొంగదీసికొని వారు నేడు 'నియంత'లను క్రొత్తరకపు నిరంకుశాధికారులు కాగలిగినారు. అందుచేతనే నేటికిని ఎంతటిప్రజాప్రభుత్వములు ప్రబలినను పాశ్చాత్యభూములలో ఉదారులైనవారందరును శాసననిర్మాణ, వివరణ, నిర్వహణములను వేరువేరుగనే వ్యవహరింప జూచుచున్నారు. శాసనవివరణ, శాసననిర్వహణాధికారములను కలెక్టరులు మున్నగు నధికారులలో నేకముగా నుంచరాదనియు, విభజింపవలసినదనియు మన దేశమున కాంగ్రెసుమంత్రివర్గపరి

పాలితప్రాంతములలోను ఆందోళన జరుగుచున్నది.

కాబట్టి ఈమూడధికారముల స్వభావస్వరూపములు వెన్వెంటనే వర్ణింప దగియున్నది.

౪

శాసననిర్మాణస్వరూపము

కార్యనిర్వాహకుల నిరంకుశత్వమును అణఁచునట్టి ప్రథమసాధనము శాసననిర్మాణము. ఈయివిధముగా గార్యములు జరుగవలసినది యని యొకనిర్ణయమేర్పడిన తరువాత కార్యనిర్వాహకులు మట్టుమీరి ప్రవర్తించుట సులభసాధ్యము కాదు. అట్టినిర్ణయము ఏర్పరచునట్టి శక్తి ప్రజలకు పూర్తిగా కలిగినయెడల అధికారు లెంతనిరంకుశులైనను, “శాసనవిరోధము చేయుచున్నారమే, ప్రజల కోపాన్ని ప్రజ్వరిల్లునే, లోకాపవాద వ్యాపించునే,” యని యాలోచించి ప్రవర్తింపవలసి యుందురు. ఇంతటి యంకుశముగా నీ శక్తి యుపకరింప గల్గుటనుజేసి యెల్ల దేశములలోను ప్రజలు దొలుదొలుత ఈశక్తి నే సాధ్యమైనంత కై వసముచేసికొన జూచినారు. నిజముగా ఈశక్తిమూలకముగనే ప్రజలు దేశాదాయవ్యయనిర్ణయమును హస్తగతము చేసికొని శాసననిర్వహణాధికారుల నందరనుతామే యేర్పరుచునట్టి పదవిని ఇంగ్లాండు, అమెరికా, ఫ్రాన్సు ఇత్యాది దేశములలో పొందగలిగినారు. కాబట్టి నేటి నాగరకరాష్ట్రములలో నన్నిటను శాసననిర్మాణ

శాఖ రాజ్యాంగములలో ముఖ్యతమమయి తలమానికముగా గణింపబడుచున్నది.

ప్రతినిధిపద్ధతి

శాసననిర్మాణమున ప్రజయెల్లయు జోక్యము కలుగజేసి కొనుటకు అవకాశమున్న యెడల ఆ రాష్ట్రమునందు ఉత్తమశాసనాధికారమున్న ట్లెంచవలయుననుట నాగరకరాష్ట్రములలో అంగీకృతమైన సిద్ధాంతము. ఈసిద్ధాంతము కార్యరూపమున కానిపించుటలేదు. కన్పించుట సాధ్యమునుకాదు. పూర్వకాలమున మనదేశమున నీపద్ధతియుండిన దందురు. కొంత తరువాత ఆధెన్నునగరమున నీపద్ధతి పొడగట్టినది. కాని, అచ్చటను స్త్రీలకుగాని, బానిసలకుగాని 'వోటుకు' అర్హతయుండలేదు. పిదప కొన్నికొన్ని యూరోపుపట్టణములలో ప్రజలందరకు శాసనాధికారముండు ఛాయబుదోచినవి. నేటిదినము స్విట్జరులాండులోని కొన్ని పట్టణములలో పరిమితముగ శాసననిర్మాణ మొక కొన్నిసందర్భములలో అందరు ప్రజల స్వాధీనమైనది. ఇతర రాష్ట్రములలోను 'రెఫరెండము' అనుపేరిట నిది యంగీకృతమగుచున్నది. రాష్ట్రములు పెద్దవియై ప్రజాసమూహము మెండై యుండుటచేత ఏదేశములోను ప్రజలందరునుచేరి శాసననిర్మాణముచేయుట సాధ్యముకాలేదు. ఇందుకు ముఖ్యకారణములు రెండు. (౧) అసంఖ్యాకజనము చేరినయెడల తలకొకమాటయై ఏచిన్నవిషయమైనను తీర్మానమగుటకు నేండ్లుపూండ్లు పట్టిపోవును. (౨) అసంఖ్యాకజనముపై బరువువేసినప్పుడు ఒక్కరును జవాబుదారి తమకు కలదని

యాలోచించు వారుండరు. సమావేశము చేయవలసి వచ్చినప్పుడు అనేకులు హాజరుకాకపోవుటయు సంభవించును. ఆధేన్సు చరిత్రమును చదివినవారలకు ఒక్కవిషయము జ్ఞాపక ముండవచ్చును. అచ్చట శాసనములను చేయునట్టి సమయమున పౌరులను తెచ్చి చేర్చుటకుగాను ప్రత్యేకము అధికారులు రంగుపూసినత్రాళ్లను గొనిపోయి వాని యావరణములోనికి పౌరులను నిర్బంధించి తెచ్చుచుండిరనుట స్మరణకు రావచ్చును. నేటిదినము ఆంగ్లభూమిలో శాసననిర్మాణమునకు అండరుప్రజలు వచ్చుట లేదు. ౧౮౫౭ గురు ప్రజాప్రతినిధిసభకు రావలసియున్నారు. వీరిసభకే పార్లమెంటు (హౌసుఆఫ్ కామన్సు) అని పేరు. వీరిని అత్యవసరసమయములలో ఎక్కువ సమ్యక్రథముగా రాబట్టుటకు 'చబుకు' అనునట్టి అర్థమునిచ్చు ఆంగ్లపదమయిన 'వ్హిప్ప' అనుపేరుతోబరగు నుద్యోగస్థులేర్పడి యున్నారు. ఈవిధమగు కారణములు ప్రచారమందుండుటచేత ప్రపంచమునందలి యెల్లరాష్ట్రములలోను నేటిదినము శాసననిర్మాణమును ప్రజలందరును నేకముగా జేరి చేయక తమతమ యనుకూలముల ననుసరించి, పలు విధములైన పద్ధతుల ననుకరించి ప్రతినిధులను నియమించుకొని వారిమూలకముగా శాసననిర్మాణము చేసికొనుచున్నారు. దీనినే 'ఎలెక్షన్' పద్ధతి యనియు, 'ప్రతినిధి' పద్ధతి యనియు వ్యవహరింపవచ్చును.

రెండు సభలు

సామాన్యముగా శాసననిర్మాణమునకయి ప్రతినిధులు రెండుసభలుగా నేర్పడుచున్నారు. అచ్చము

ప్రజలప్రతినిధిసభ యొకటి. కొంచెము నూర్పుతో మరి యొకసభ యొకటి. దీనిని అప్పరువశాసు అనుటకలదు. రాజున్నచోట ఈరెంటికితోడుగా రాజొక్కడు. రాజు లేనిచోట దేశములోని యుత్తమాధికారముపొందిన అధికారియుండును. ఇతనిని అధ్యక్షుడనుట కలదు. ఇతర పేళ్ళును దేశమునుబట్టి యేర్పడుటకలదు. రెండుశాసన సభల యధికారమును ఈమూడవయధికారి యధికారమును చేరియే శాసననిర్మాణాధికారమగును. ఆంగ్ల భూమిలో రాజుతోకూడిన శాసననిర్మాణాధికార మమలు లోనున్నది.

చరిత్రలో రెండుసభ లెట్లేర్పడినవో యాలోచిం తము. ప్రజలు కన్ను తెరచి 'మాప్రతినిధులు శాసనములు చేయు సధికారముకలవారుగా నుండవలె'నని కోరునప్పటికి రాజులును, రాజులనాశ్రయించిన ప్రభువులును, సామంతు లును సర్వాధికారులుగా నుండినారు. రాజు లేమిచేసినను వారియనుచరులైన ప్రభువులు సామంతులు సలహా లీయ వలసియుండినారు. అందుచేత ప్రజలు నిరంకుశులగు రాజుల నుండి శాసనాధికారమును చేజిక్కించుకొను పోరాటము నందు, రాజుల అనుచరులగు ప్రభువులకును సామంతుల కును గూడ స్థాన మీయవలసివచ్చినది. మొదట మొదట వారికి బలీయమైన స్థానమే దొరకినది. అట్టివారిసభలకే శిష్టసభలని వ్యవహారముండినది. క్రమక్రమముగా ప్రజావ బోధమయి జనులు తెలివితేటలుసంపాదించి తమహక్కు లను స్థాపించుకొననారంభించిన తరువాత ప్రభువులబలము తగ్గి వారు శాసననిర్మాణాధికారమున నొక్కశకలము

మాత్రమయియుండిరి. ప్రజావబోధముకలిగిన తరువాత గూడ రాజులకు గావలసినవారును, ప్రభువులకు గావలసిన వారును శిష్టసభలో సభ్యులుగానుండుచు వచ్చినారు. అయిన వీరిపలుకుబడి క్రమక్రమముగా నశించిపోయినది. కొంతపలుకుబడి నిలుపుకొనియుండిన ఇంగ్లీషుప్రభువుల సభయుగూడ ౧౯౧౧-వ సంవత్సరపు పార్లమెంటు ఆక్టు కారణముగా నామమాత్రావశిష్టమయినది. అయినను ఈసభను బొత్తుగా రద్దుసేయునుద్యోగమునకు ఇంగ్లీషు ప్రజలు కడంగలేదు. ఇతరవిధముల నిర్మితములయిన శిష్ట సభలును నేటిదినము శాసననిర్మాణాధికారమున ప్రత్యేక కాంగ్రెసుగా నంగీకృతములయి యున్నవి. ఇట్లంగీకృత మగుటకు కారణము లారయపలయును. అనేక దేశము లలో నీశిష్టసభ పరంపరాగతమయివచ్చియున్నందున దీనిని ప్రజలు తప్పించుకొనుటకు రాలేదు. ఇది యొక కారణమే. కాని ప్రజలందరు అభిప్రాయపడినచో ఈకారణమునకు బలముండదు. వారలు ఒక్కపూటన ఈ శిష్టసభలను తుడిచి పారవేయవచ్చును. యుద్ధానంతరము అదివరలో శిష్టసభలు ప్రబలియున్న దేశములలోనుగూడ పరంపరా గత శిష్టసభలు ఈరీతిగా నశింపుపొంది క్రొత్తస్వరూప ములు దాల్చినవి. కాబట్టి శిష్టసభలు నిలిచి యుండుటకు మరి వేరుకారణము లుండి తీరవలయును.

(౧) ప్రజాసమూహ మెల్లప్పుడును శాంతముగా నాలోచించు నను కొనరాదు. ఒక్కొక్కసందర్భమునందు ప్రజలలో ఏదై నను పొరబాటైన అభిప్రాయము వ్యాపించి కలవరము కలుగవచ్చును. ఆసమయమునందు

ప్రజలచే నేరుగా నెన్నుకొనబడు ప్రతినిధుల సభ యొక్కతే యుండునెడల ఆసభ ప్రజల తాత్కాలికావేశమును శాసనరూపముగా స్థిరపరుపవలసి వచ్చును. తొందరలో సాగిపోయిన శాసనము త్రిప్పవలయుననిన మరల వృథాప్రయాస కలుగును. తాత్కాలికావేశము నశించినతోడనే ప్రజలు నూతనదృష్టిపథమును అవలంబింపవచ్చును. అప్పుడు కార్యము లన్నియు తారుమారగును. అట్టిరసాభాసమును ఆపుడలచేయుటకు శిష్టసభలు మిక్కిలి సహకారు లగుచున్నవి.

(౨) ప్రజాప్రతినిధుల సభలలో ఎక్కువ సంఖ్యాకుల సమ్మతుల ననుసరించి వ్యవహారములు తీర్మానములగుచున్నవి. తక్కువసంఖ్య ప్రతినిధుల నెన్నుకొను ప్రజలు ఈ ఎక్కువ సంఖ్యాకుల నిర్ణయములకు తలయొగ్గ వలసియుండును. శిష్టసభయను మరియొకసభ లేక యుండినయెడల తక్కువ సంఖ్యాకులగు ప్రజల ప్రతినిధులు నోరెత్తకుండ వారిని నణచివేయుట గూడ నెక్కువ సంఖ్యాకుల ప్రతినిధులకు సుకరంబగును. కాబట్టి ఎక్కువసంఖ్యాకులగు ప్రజల ప్రతినిధుల యభిప్రాయ మంగీకృతము కావలయునను సిద్ధాంతమున్నంతకాలము రెండవసభయైన శిష్టసభ లేనిచో తక్కువసంఖ్యాకుల గతి దుర్భరము కావచ్చును. వారి స్వాతంత్ర్యములు వెలివడకుండగూడ నపహృతములు కావచ్చును. అందుచేత శిష్టసభలు ఎక్కువసంఖ్యాకుల నిరంకుశత్వమును నిరోధించుటకు సహకారు లగుచున్నవని నాగరకరాష్ట్రము లీసభలను నిలువబెట్టుకొని యున్నవి.

(3) ఇంతేకాదు. మరియుక విధముగాను నీశిష్ట సభలు ఉపయోగపడుచున్నవి. కొన్ని కొన్ని దేశము లలో, ముఖ్యముగా అమెరికా సంయుక్త భూమిలో, అనేకరాష్ట్రములు ఏకప్రభుత్వముగా నేర్పడియున్నవి. ఈరాష్ట్రము లొక్కొక్కటియు విస్తీర్ణమునను, జన సంఖ్యయందును ఎంతెంతో భేదపడియున్నవి. ఒక్క రాష్ట్రము లక్షలమైళ్ళ వైశాల్యముకలదై కోట్లకొలది ప్రజలతో నిండియున్నది. మరియుకరాష్ట్రము నూర్లు వేలకు మించనిమైళ్ళవిస్తారముకలదియై పరిమిత జనసంఖ్య కలదై యున్నది. ప్రజాప్రతినిధి సభలలోవలె సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంబంధించిన శిష్టసభలోకూడ ప్రజా సంఖ్యానుగుణముగ నధికారమిచ్చుచో చిన్నచిన్న రాష్ట్రములను పెద్దరాష్ట్రములు కబళించి తినిపోవును. ఇట్టి మహాశిష్టమును నివారించి ప్రతి రాష్ట్రమునకును ఇతరములతో సమానాధికారమిచ్చుటకు శిష్టసభ సహకారియై యున్నది. వివిధప్రాంతములును, నానారీతులగు స్వదేశసంస్థానములును గల మన దేశము నందును సంపూర్ణమైన ప్రజాస్వామ్యము నెలకొనినపిదప 'శిష్ట సభ'ల ఈవిధముగు నుపయోగమే కావచ్చును.

అంగ భేదము కావలెను

ఎప్పుడు రెండుసభలు కావలయునను సిద్ధాంత మేర్పడినదో, ఎప్పుడు రెండుసభలకును ఉద్దేశ్యములలో తారతమ్యమున్నదనుట యొప్పుకొనినామో, అప్పుడే ఈ రెండుసభలును ఒకే పద్ధతి ననుసరించి నిర్మితమైన పక్షమున లాభము లేదనుట స్పష్టమయినది. ప్రజాప్రతినిధి

సభయొక్క ప్రతిబింబముగా 'శిష్టసభ'యు సృష్టితమగు నేని అచ్చటి 'బహుసంఖ్య'యే యిచ్చటి 'బహుసంఖ్య'యగును. అచ్చటిబలమే యిచ్చటి బలమగును. అచ్చటి బలహీనులే యిచ్చటను బలహీనులుగానుందురు. కావున రెండు సభలుండుటవలన నింకను ఎక్కువ యుద్రేకము నకు, ఎక్కువ యన్యాయమునకు, ఎక్కువ యక్రమము నకు కారణము కావచ్చును. అందుచేతనే రెండు సభల యొక్క స్వరూపనిర్ణయమునందును ఏదో కొంత విభేదము కల్పించు కొనుటకు ఎల్ల దేశములును ప్రయత్నించినవి. ఒక్కొక్క దేశమును ఒక్కొక్క విధమగు భేదమును పాటించినది. అయిన అన్ని దేశములలోను రమారమి ప్రజాప్రతినిధిసభ ఏకరూపమును దాల్చునట్టి ప్రయత్నములే కొనసాగినవి. శిష్టసభవిషయమునందు మాత్రము అనంతస్వరూపములు కాన నగును.

ఆంగ్లభూమిలోనిశిష్టసభ పూర్ణముగా ప్రాతవాసన కలది. న్యాయవిచారకులలో నలుగురను మాత్రము సార్వభౌముడు ప్రభుసభకు 'జీవిత' సభ్యులుగా నియమించుచున్నాడు. మతాధికారమునకు జేరిన మరికొందరు సభ్యులును ఆసభ నలంకరించుచున్నారు. మంత్రులు తమపని సాగించుకొనుటకు సృష్టించిన "ప్రభువు"లును గలరు. కర్మకర "ప్రభువు"లును నేడు వెలసినారు. తక్కుంగల వారందరును పరంపరాగతముగా వచ్చిన ప్రభుపద బలముచేత నీసభయందు సుఖాసీనులగుచున్నారు. అప్పటి కప్పుడు మన 'సింహా' వంటివారలు ప్రభువులుగా నియోగింప బడుట కలదు. కాన నియోజితులయిన వారివంశము

లోనివారు పరంపరగా ప్రభుసభలోనికి ప్రవేశము గలవారగుచున్నారు. కావున నేటికొత్త రేపటిరోత యగుచున్నది. ౭౫౦ సంఖ్యగలది ఈ ప్రభుసభ. అందులో స్కాట్లండుప్రభువులు పదునార్గురు, ఐర్లాండులు ప్రభువులు పదునార్గురు, నేటిదినము ఇండియా ప్రభువు ఒక్కరు, తక్కుంగల వారు ఆంగ్లభూమి ప్రభువులునై యున్నారు.

ప్రభుసభలో ఇందరుప్రభువులు పరంపరాగతముగా కూర్చొనుట కర్హులగుట యేలొకో యర్థముకాదు. పరంపరాగతసామర్థ్యము వీరికి కలుగుచున్నదాయనిన నది సున్న. పండితపుత్రు డన్నమాట పరమసత్యము. అయిన పండితపుత్రుడగువాడు పండితుడుకాడని యర్థముకాదు. కొంద రుద్దండులై న పుత్రులుందురు. కాని కొందర కన్వయించునది సామాన్యసూత్రముగా నంగీకరింపరాదుగదా! ఈ ప్రభుసభవా రొక్కొక పర్యాయము కనుబరచిన మాధ్యమునకు మితియేలేదు. లోక మీమార్గమున నడచుచున్నదికదా, మనమడ్డుపడిన నీప్రవాహములో మనము కొట్టుకొని పోవలసినదే కాని ప్రవాహమును నిరోధింప జాలము అను నాలోచనయే ఒక్కొక్కప్పుడు వారికి కలుగలేదు. తమస్వలాభమును, తెగయొక్క లాభమును సమకూరిన జాలునని వారలు మొండితనము కనుబరచుట వారికి సహజమైయుండినది. కాబట్టియే నేటిదినము ఆంగ్లభూమిలోని ప్రభుసభకు విశేషస్వతంత్రాధికారము లేదు. క్రమక్రమముగా ఆంగ్లప్రజ ప్రభుసభవారి రెక్కలువిరిచి వైచినారు. ఆసభవారు నేటిదినము ప్రజా

ప్రతినిధిసభవారిచే నామోదితమైన కార్యము నొకకొంత జాగుసేయు నధికారము మాత్రము కలవారై యున్నారు. మిగిలిన శాసనాధికారస్వాతంత్ర్యము లేవియును వారికి దక్కియుండలేదు. ప్రభుసభ యింతటి మహావిమర్శకు భాజనమైయుండియును ఆంగ్లభూమిలో దానికి నిలకడ కలుగుటజూడ జిత్రముగా దోచకపోదు. ప్రభుసభలోని సభ్యుల కొక్కొక్కరికిని నగరములలో, గ్రామసీమలలో ఆస్తిపాస్తులున్నవి. వ్యాపారములలో, వ్యవహారములలో ఎక్కువ జోక్యమున్నది. సామాన్యముగా వీరలు ప్రజాకక్షలలోజేరు నభ్యాసము కలవారుకారు. కాబట్టి ప్రజలలో తీక్షణసమస్యలయం దావేశముకనుపట్టి వ్యవహారముద్రేకముగా జరుగునట్టి సమయముల వీరలు నిశ్చలులై నిష్పాక్షికదృష్టితో సలహాలిచ్చి ప్రజావేశమును శాంతమార్గములకు దేగలరను నభిప్రాయమే వీరియునికికి కారణమని పలువు రాడుకొనుచున్నారు. ఇంగ్లండులోని ప్రభుసభకు మరియొక గొప్పగౌరవ మమరియున్నది. ప్రీవి కౌన్సిలు అనబడు సంఘ మిసభలోని యొకభాగము. బ్రిటిషుసామ్రాజ్యములోని అన్ని యుత్తమన్యాయస్థానములందుండియు అప్పీల్స్ ప్రీవీకౌన్సిలుకు పోవలెను. అధినివేశములలోని ప్రసిద్ధన్యాయమూర్తుల కిందు స్థానము కల్పించుచున్నారు.

మరి యేమహారాజ్యమునందును ఆంగ్లరాజ్యములోవలె పరంపరాగతపద్ధతి శిష్టసభనిర్మాణమునకు వినియోగింప బడుచుండుటలేదు. ప్రపంచమహాసంగ్రామమునకు ముందు ఆస్ట్రీయా, స్పెయిను, ఇటలీ, హాలండు

లలో నీరీతి నిర్మాణ మొకకొంత యుండినది. కాని ఈ రాష్ట్రములును నిపుడు ప్రజాసత్తాకవలయిపోయినవి. కాబట్టి పరంపరాగతశిష్టసభకల రాజ్యము అయిరోపాలా ఇంగ్లం డొక్కటియే కానవచ్చుచున్నది. బ్రిటిషురాజ్యములో చేరిన యధినివేశములలో కొన్నిటను, ఇదివరకు బ్రిటిషురాజ్యసంబంధములు కలిగిన రాష్ట్రములలోను ఈవాసన వదలలేదు. 'కనడా'లోని శిష్టసభకు గవర్నరు జనరలు యావజ్జీవసభ్యులను నియమించును. దక్షిణాఫ్రికాలో శిష్టసభ సభ్యులు 32 రు ఎన్నుకొనబడుచున్నారుగాని ఎనమండుగురు మాత్రము నియమితులుగలరు. అందులో నలుగురు నల్లవారి సంరక్షణకొరకట. స్వదేశజలయి బహుసంఖ్యాకులయిన నల్లవారికిగాని, మనదేశమునుండి ఏనాడో అచ్చట చేరికొని దేశము నభివృద్ధిపరచిన హైందవులకుగాని అచ్చట స్వరాజ్యమును లేదు. వోటునులేదు. స్వల్పసంఖ్యాకులైన తెల్లవారిదే సర్వము. స్వతంత్రములుగాని యధినివేశములమాట చెప్పనక్కరమేలేదు. నిన్నటివరకును బ్రిటిషుసంరక్షణలో నుండి యింకను పూర్ణముగా స్వతంత్రముగాని ఈజిప్టులో సుల్తాను శిష్టసభలోని అయిదింట రెండువంతులను తాను నియమించును. ఇట్లే మెసెపోటేమియాలోను ప్రభువైన ఫెయిజల్ శిష్టసభలోని ఇరువదిమందిసభ్యులెల్లరను నియమించును. ౧౯౩౫-వ సంవత్సరపు గవర్నమెంటు ఆఫ్ ఇండియా ఆక్టుననుసరించి ఇండియా అంతటికిని ఏర్పరచబోయే శిష్టసభలో మనప్రాంతికశాసనసభల ప్రతినిధులు ౧౫౬ గురతో స్వదేశసంస్థానాధీశులు నియ

మించబోయే పెద్దలు గంక గురుందురు. స్వదేశసంస్థానా
ధీశ్వరుల కీయధికార మిచ్చుటేగాక ఇండియాశాసనసభ
లలోని ప్రధమసభలోను ౧౨గి గురను మూడింట ఒక్క
భాగమును నియమించే అధికారమును ఇచ్చినారు. మన
ప్రాంతీయశాసనసభలలోని అప్పరు హాసులలో గవ
ర్నరు నియమించే సభ్యులు ఆరోవంతు కెక్కడను ఎక్కువ
యుండరు. లోయరు హాసులు పూర్ణముగా ప్రజలెన్ను
కొనేవి. కాంగ్రెసువారి పలుకుబడి బలములచేత మంత్రులు
జరిపే దినచర్య పరిపాలన కడ్డుదగులునట్లు తన ప్రత్యే
కాధికారములు గవర్నరు వినియోగించడములేదను సదా
చారము ఏర్పడుచుండగా ఇండియాసభలను పై న చెప్పిన
రీతిగా శిష్టులయు, స్వదేశసంస్థానాధీశులయు వశముచేయ
వీలులేదు. కాబట్టే కాంగ్రెసువారు ఘెడరేషనును—
ఇండియాప్రభుత్వమునకు క్రొత్త ఆక్టులో ఏర్పడిన విధా
నమును—ప్రచారములోనికి రానీయమని పట్టుబట్టినారు.

నేటిదినము ప్రపంచములో ప్రజాసత్తాకములే
యెక్కువ. డిక్టేటరులుగా నేర్పడియుండు హిట్లరు, ముస్సో
లినీలుగూడ తాముచేయు దుండగపు పనులకుగూడ—
మొన్నటి ఆస్త్రియా ఆక్రమణకువలె—ప్రజలవోట్లు—
రెఫరెన్డము—కోరుచున్నారు. వారి విధానములనుగురించి
ముందు వినగలరు. కాని ప్రజాపరిపాలితములలో ననేక
రాష్ట్రములయందు శిష్టసభలు కలవని యెరుంగుట మా
త్రము ప్రస్తుతకర్తవ్యము. వీనియం దన్నిటను శిష్టసభ
లకు సభ్యులను నియమించు నధికారము ప్రజల యధీన
మున నేయున్నది, పరాసుభూమి, స్విట్జర్లాండు, బెల్జి

యము, నార్వే, స్వీడను, హాలండు, జర్మనీ, ఆస్ట్రీయా, ఇటలీ, పోర్చుగలు, స్పెయిను, హంగరీ, పోలండు, అల్బేనియా, రుమేనియా, గ్రీసు, అయిర్లాండు, ఆస్ట్రేలియా, ఆర్జెంటైనా, బోలీవియా, బ్రెజీలు, చిలీ, చీనా, క్యూబా, జెనోక్లొవేకియా, హెయిటీ, పోలండు, సంయుక్తరాష్ట్రములు ఈరాజ్యములన్నిటను శిష్టసభసభ్యులు ప్రజానిర్వచితులుగా నుందురు. ఆఫ్రికాలో 'లైబీరియా' యను నీగ్రోల ప్రజాసత్తాకరాష్ట్ర మొకటికలదు. అచ్చటను శిష్టసభకలదు. అందలిసభ్యులును ప్రజానిర్వచితులు. జర్మనీ, ఇటలీలలో నియంత లేర్పడుటచేతను, హిట్లరు ఆస్ట్రీయాను స్వాధీనము చేసికొనుటచేతను ఈదేశముల రాజ్యాంగస్వరూపము స్థిరము కాలేదు.

పరోక్ష నిర్వచనము

శిష్టసభయందుగల సభ్యులను 'ఎన్నుకొను' పద్ధతిని అవలంబించు దేశములలో ప్రజాప్రతినిధి సభయొక్క ప్రతిబింబము ఈసభ కాకుండుటకు నిర్వచనపద్ధతులలో అనేకతారతమ్యము లేర్పడియున్నవని ఇదివరలోనే నూచితమయినది. అందులో ప్రధమగణ్యము పరోక్షనిర్వచనము. సమ్మతిని ఇచ్చుటకు అధికారముగల ఒక్కొక్క పురుషుడును, ఒక్కొక్క స్త్రీయును ఈతడు మాప్రతినిధిగా నుండదగినవాడని నేరుగా నియమించుకొనుపద్ధతి ప్రత్యక్ష పద్ధతియనుట ప్రత్యేకించి వ్రాయనక్కరలేదు. దీనికి దూరమైనది పరోక్షపద్ధతి. మనదేశములో శాసనసభల యెన్నికలకు ఈపద్ధతియే ౧౯౨౦-వ సంవత్సరమునకుముందు ప్రచారము నందుండినది. అప్పుడు రు ౩౦ ల శిస్తునిచ్చు

వారందరును తాలూకాబోర్డులకు, జిల్లాబోర్డులకు సభ్యులను పేర్కొనుచుండినారు. పట్టణపాలకసంఘసభ్యులును ఈవిధమగు కొన్ని ఏర్పాటుల ననుసరించి ఏరుకొనబడుచుండినారు. ఇట్లేర్పడిన జిల్లాబోర్డు తాలూకాబోర్డు సభ్యులును, పట్టణపాలకసభ్యులును శాసననిర్మాణసభకు చెందతగిన సభ్యులను ఎన్నుకొనుచుండినారు. ఇండియా శాసనసభకు సభ్యుల నెన్నుకొను నధికారము జిల్లాబోర్డు తాలూకాబోర్డు సభ్యులకును, పట్టణపాలకసభ్యులకును నుండినదికాదు. మన శాసనసభలలోని సభ్యులు తమలో నుండియే తాము నియమించుకొను చుండినారు. ఈకారణములచేత మనశాసననిర్మాణసభలలో పరోక్షపద్ధతి ద్విగుణీకృతమై చెన్నారుచుండినది. లోకములో మరియెచ్చటను ఇట్టి ద్విగుణీకృతపరోక్షపద్ధతిగాని, సామాన్య పరోక్షపద్ధతికాని ప్రజాప్రతినిధిసభలకు సంబంధించినంత వరకు లేదు. ఒక్క శిష్టసభకుమాత్రము కొన్నికొన్ని ప్రాంతములలో ఈపద్ధతి వ్యాప్తియందున్నది.

పరోక్షనిర్వచనమున కర్థమేమి యనునది యిచ్చట గ్రహింపదగియున్నది. ప్రజాసమూహమునెడల గల యొక యపనమ్మిక ఈపద్ధతికి కారణ మనుట స్పష్టము. పరోక్షముగా ప్రతినిధు లేర్పడునెడల ప్రజలలో తాత్కాలికముగాగల యుద్రేకములు ఆప్రతినిధినిర్వచనమున ప్రతిబింబింపవనియు అందుచేత కార్యనిర్వహణమున కేర్పడిన ప్రతినిధులు శాంతపరులై, ఆలోచనాయుతులై యుందురనియు విశ్వసించుటయే యీ పద్ధతికి మూలాధారమగు కారణము. నిర్వచనాధికారము కొందరకు మాత్రమే

యున్నప్పుడు 'కక్షల' గడిబిడ నిర్వచనములలో నంతగా ప్రతిఫలింపదనియు ఎక్కువ సంఖ్యలు సమ్మతులిచ్చు నెడల నొక్కొక్కప్పుడు కొరగానివారుగూడ ప్రతినిధులై పనులు చెడవచ్చుననియు తలంచుటయే యిందుకు బునాది. అయిన ఇట్టిభావము లెంతవరకు నిజములో పరిశీలించుట యవసరము. పరోక్షపద్ధతి కార్యక్రమమున నెంతో విజయవంతముగా పనిచేయ లేదనుట మొదట గమనింపదగినది. కక్షల గడిబిడ లేకుండుననుటయు కల్ల, ఏలయందురా, శిష్టసభకు సభ్యులను నియమించునట్టి మధ్యస్థులెట్టివారో యాలోచింపదగియున్నది. వీరుతప్పక 'కక్షలలో' నేదైనను నొక్కదానికి జేరియుందురుగాని వేరుకాదు. కాబట్టి వీరుచేయు నియామకమును 'కక్షలకు' సంబంధపడియుండక తప్పదు. మరి పరోక్షనిర్వచనమున నిర్వాచకవర్గము (ఓటరులవర్గము) కడుంగడు తక్కువ. అందుచేత అభ్యర్థిగా నుండునట్టివాడుగాని, అతని మిత్రులుగాని ఈతక్కువ సంఖ్యాకులను అవినీతి పద్ధతు లవలంబించి లోబరచుకొనుట సులభము. ప్రత్యక్షపద్ధతియందు నిర్వాచకులసంఖ్య యపరిమితము కావున నిట్టిపద్ధతులకు తావెక్కువగా నుండదు. ఇంతేకాదు. ప్రత్యక్షనిర్వచనపద్ధతియున్నయెడల సమ్మతినీయ నర్హుడగు నొక్కొక్కరును ప్రతినిధి నెన్నుకొనుట యం దెక్కువ యుత్సాహమును, అభినివేశమును జూపుటకు వీలుకలదు. అట్లుగాక ఎవ్వరో ఇతరులు శిష్టసభకు తనపక్షమున ప్రతినిధి నెన్నుదురనిన నాతని కంత దూరము పట్టుదలయుండకపోవును. కడపటిమాట. మధ్యవర్తిని ఎన్నుకొనుటకు శక్తిశ్రద్ధలు నిర్వాచకునకు కల

వని యభిప్రాయపడినపిదప ప్రతినిధి నేరుకొనుట కేల అతనికి శక్తిశ్రద్ధలు లేవనుకొనవలయునో నిర్ణయించుట యసాధ్యము. కాబట్టి లోకమంతటను ప్రత్యక్షపద్ధతియే 'శిష్టసభ'కును నెక్కువయెక్కువగా నన్వయమగుచున్నది.

ఇతరాధారములు

పరోక్షనిర్వచనపద్ధతి పనికిరాదను కొనినచో రెండు సభల తారతమ్యమునకుగల యితరాధారము లేవియో విమర్శింప దగియున్నది. ప్రజాప్రతినిధిసభకును శిష్టసభకును సభ్యుల నెన్నుకొనునట్టి ప్రాంతములలో అనగా దేశవైశాల్యములో విభేదముకల్పించుట యొకయాధారముగా నంగీకృతమయియున్నది. ప్రజాప్రతినిధిసభకు ఫిర్కాలు, తాలూకాలు ప్రతినిధుల నెన్నుకొనుచో శిష్టసభకు మండలములు, కోస్తాలు నియమితమగుటకలదు. ఈకారణముచేత 'శిష్ట' సభలో ప్రజాప్రతినిధిసభయందుకంటె తక్కువసంఖ్య యుండుట సంభవించుచున్నది. ఈతక్కువ సంఖ్యాకులెక్కువ వివేకవంతులుగా నుందురను భావనయు నొక్కటికలదు. ఇదివరలో జెప్పినరీతిని అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములలో ఈ 'శిష్ట' సభ నిర్మాణసమస్య యుత్తమరీతిని తీరువబడినది. విస్తీర్ణమునందును జనసంఖ్యయందును విస్తారమైనతారతమ్యము లున్నప్పటికిని సంయోగమునందలి యన్నిరాష్ట్రములకును సమానముగా సంబంధించిన విషయములలో సమత్వము కలుగజేసి తన సంఖ్యలబలముచేతనే యొక్కరాష్ట్రము తనపలుకుబడిచే చెల్లించుకొనకుండ నిరోధించుటకు ఈసభ వినియోగపడుచున్నది. స్విట్జరులాండులోను ఈవినియోగమే యను

కరింపబడినది. అచ్చటిప్రాంతములనుండి— వీనిని పట్టణములనియే చెప్పవచ్చును— ఒక్కొక్కటికి ఇరువురు సభ్యులు శిష్టసభకు రానర్హులు. సగముప్రాంత మొక్కరిని, మరి సగముప్రాంతము మరియొక్కరిని నియమించుకొనుచున్నది. పరాసుభూమిలోను 'శిష్ట' సభకు సభ్యుల నెన్నుకొను నధికారము డిపార్టుమెంటు లనబడు రాష్ట్రములబోలు మండలములకే కలదు. కాని యొక్కొక మండలమునకును సమానమైన సంఖ్య కానరాదు. ఇద్దరు మొదలు పదుగురవరకును ప్రతినిధుల నెన్నుకొను స్వాతంత్ర్యము అచ్చటి మండలముల కేర్పడియున్నది.

శిష్టసభ సభ్యత్వమునకును ప్రజాప్రతినిధిసభ సభ్యత్వమునకును తారతమ్యము పాటించుటకు మరియొక యుపాయమును ఆలోచింపబడియున్నది. ప్రజాప్రతినిధిసభకు సభ్యత్వమున కర్హతలు వేరుగను, శిష్టసభ సభ్యత్వమున కర్హతలు వేరుగను నియమించుటకలదు. ముఖ్యముగా వయస్సు విషయమున నీవిధేద మనేకరాజ్యములలో కానవచ్చుచున్నది. ప్రజాప్రతినిధిసభ్యత్వమునకు పేరుడుగా నుండిన చాలుననుట సామాన్యసిద్ధాంతము. పౌరత్వమున కర్హత యుక్తవయస్సు వచ్చినతోడనే కలుగుచున్నది. అనగా 21-23 సంవత్సరముల వయస్సువాడైనచో పేరుడు ప్రజాప్రతినిధి సభలో నాసీనుడగుటకు తగినవాడగుచున్నాడు. కాని శిష్టసభయందు ఆసీనుడగుటకో పరాసుభూమి, ఇటలీ, బెల్జియములలో 40 ఏండ్లవయస్సు కలవాడు కావలెను. అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రములలోను, తదనుయాయులగు నితరరాజ్యములలోను అధమపక్షము

ముప్పదియేండ్లు వచ్చినగాని శిష్టసభ్యత్వమున కర్హత
యుండదు. మొత్తముమీద ప్రజాప్రతినిధి సభ్యత్వాహ్లా
తకు కావలసిన వయోగుణమునకంటె శిష్టసభ్యత్వమున
కెక్కువ వయోగుణము కావలయుననుట సామాన్యాంగీ
కారమును చెందియున్నది.

వయోగుణ మెక్కువగా పాటించుటయేకాక మరి
కొన్ని యుపాయములచేతను శిష్టసభకు స్థిరత్వము నెక్కు
వగా కల్పించుటకు నేర్పాటులు జరిగియున్నవి. ప్రజాప్రతి
నిధి సభకు అధికారకాలపరిమితి తక్కువ, శిష్టసభకు
ఎక్కువ. అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రములలో ప్రజాప్రతి
నిధిసభ రెండు సంవత్సరముల కొకపర్యాయము నిర్వచిత
మగుచున్నది. శిష్టసభ ఆరు సంవత్సరముల కొక పర్యాయ
ము. అంతేకాదు. శిష్టసభలోని సభ్యులెల్లరును
నొకేపర్యాయము వదలిపోవుటలేదు. ఉన్నసభ్యులలో
మూడవవంతు మూడేండ్ల కొకపర్యాయము మారుచుం
దురు. ఈవిధమగు నుపాయముల వలన రాజ్యకార్యనిర్వ
హణమునందు ఏదోకొంత స్థిర్యము కలుగుటకు అవకాశ
మేర్పరుపబడినది. శిష్టసభయు, ప్రజాప్రతినిధిసభయు ఏక
రీతిని ఒక్కటేనాడు రద్దగుచుండునెడల, క్రొత్తగా వచ్చిన
వారు కార్యజాలమును క్రొత్తగా నుపక్రమించు చుండు
నెడల రాజ్యకార్యములు జరుగుట దుర్లభమగునను నా
లోచనయే యీతారతమ్యములకు కారణమైనది. రాజ్య
జీవితమును క్రమాభివృద్ధినందునట్టి జీవకళకలది. ప్రాతకు
ప్రాత క్రొత్తకు క్రొత్త తెంపిన స్లేర్పడుచుండునేని సరళ
మును, సహజమునునగు ప్రవృద్ధిజరుగదు. ప్రాతక్రొత్త

లను నేకప్రవాహమున దీర్చుటకు రెంటికిని కొంతసంయోగముండదగును.

రెండు సభల యుపయోగము

ఏదోయొకవిధమగు నుపయోగము కలదని తోచుచున్నను, రెండు సభలవలని సుస్పష్టప్రయోజనమేమియాయను సందేహము మాత్రము లోకమును బాధించుచునేయున్నది. శిష్టసభలోని వారలలో నెక్కువమంది యొక కక్షివారై, ప్రజాప్రతినిధిసభలోనివా రింకొక కక్షివారై నప్పుడు రెండు సభలకును ఘర్షణ తప్పదు. శాసనావసరము కలిగినప్పుడు పనికిమాలిన పోరాటములు సంభవించి ఆలస్యములు జరుగుటయుకలదు. పోటీకిగాను ప్రజాప్రతినిధిసభ శిష్టసభకు ఇష్టముగాని శాసనమును నుపక్రమించుటయు కాననగును. శిష్టసభ మొండిపట్టుబట్టి అభివృద్ధి కాటంక మగుటయు సంభవించినది. అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రము లందువలె శిష్టసభకు ప్రత్యేకమగుపని కలుగనిచోట శిష్టసభ ప్రజాగౌరవమును పోనాడుకొనినదనుటయు నిక్కువమే. ప్రత్యేకప్రాంతముల సంయోగము సరిసమానమగు స్థితియందు సమకూరవలసి యున్నప్పుడు శిష్టసభ యుపయోగకరమగునుగాని సామాన్యరాజ్యకార్యనిర్వహణమున కది యెంతో సహకారియని చెప్పుటకురాదు.

సభల అధికారములు

శిష్టసభకును, ప్రజాప్రతినిధిసభకును గల అధికారములు ఎల్ల దేశములలోను రమారమి సమానముగానే తోచుచున్నవి. రెండుసభలలోని సభ్యులును తమతమ

సభలో చట్టములను ప్రవేశ పెట్టవచ్చును. అనగా ఫలానావిషయమునుగురించి, ఉదాహరణార్థము, నీటిసరఫరాను గురించి, ఈయిరీతిగా ఈదేశమున ఏర్పాటులు జరుగవలసినదని సంపూర్ణపద్ధతిని నియమించుచు శాసనము చేయవలసినదని ఏసభ సభ్యుడైనను ఆసభలో ఉపక్రమింపవచ్చును. ఏశాసనములో నైనను మారుపాటులు చేయవలసినదని కాని, ఏశాసనమునైనను రద్దుచేయవలసినదని కాని ఉపక్రమించుటకు రెండు సభలవారికిని అధికారము కలదు. ఒక్కసభలో తీర్మానమైన విషయమును రెండవ సభవారు ఆలోచనచేసి తమ యభిప్రాయానుసారము ఆ తీర్మానమైన విషయమును అంగీకరించుటకో, మార్పుటకో, రద్దుచేయ సలహాయించుటకో అధికారము కలవారై యుందురు.

అయిన నీకడపటి యధికారము రెండుసభలును నిరాఘాటముగా ప్రయోగించుట కవకాశ ముండినయెడల రాజ్యకార్యములు జరుగుట దుర్లభమగును. ప్రజాపరిపాలితరాష్ట్రము లన్నిటిలోను ప్రజాప్రతినిధిసభలో సభ్యులుగా నుండునట్టి వారిలో నెక్కువ పలుకుబడిగల కక్షి సభ్యులు రాజ్యకార్యనిర్వాహకులుగా నుందురు. ఎట్టి కార్యనిర్వాహకమునకును ద్రవ్యమే మూలాధారము. ఇక రాజ్యకార్యనిర్వహణమునకు దాని యవసర మింతింతని చెప్పరాదు. ప్రజాప్రతినిధిసభవారు ఇంత ద్రవ్యము కావలెను, ఇట్లు ద్రవ్యమును సేకరింపవలయును, ఈరీతిగా నీద్రవ్యమును వ్యయపెట్టవలయును నను మున్నగు నేర్పాటులు కావించినప్పుడు శిష్టసభవారు ఇందులో నొక్కొక్క

క్క సందర్భమును ఆటంకపరచుటకు నధికారము కలవారగుదురేని పని నిలిచి యరాచకము ప్రారంభము కావలసివచ్చును. అందుచేత ద్రవ్యసంబంధ మగు శాసనములపై శిష్టసభలకు అనేకనాగరకరాష్ట్రములలో నెక్కువ యధికారము పెట్టబడలేదు. ద్రవ్యమునకు సంబంధించిన శాసనమును ఆంగ్లభూమిలోని ప్రభువులసభవారు త్రోసి వేయరు అనున్యాయము ౧౯౧౦-వ సంవత్సరమువరకును ప్రబలుచువచ్చినది. త్రోసి వేయరాదను నిర్బంధము మాత్రముండలేదు. ఆసంవత్సరమున ప్రజాప్రతినిధిసభనుండి యొక ద్రవ్యసంబంధి యగు శాసనము పోగా దానిని ప్రభువులు పట్టుబట్టి త్రోసివేసిరి. అందువలన ప్రజలలో నుద్రేకము కలిగి ప్రభుసభకు నట్టి యధికార మేలేదను నిర్ధారణ యేర్పడిపోయెను. అంతేకాదు. ఏ శాసనమువిషయములోను ప్రభుసభకు తీర్మానాధికారములేదని యంగీకృతమయ్యెను. అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రములలో శిష్టసభవారు ద్రవ్యసంబంధమగు శాసనమును నుపక్రమించుటకు రాదుగాని ప్రజాప్రతినిధి సభలో నుపక్రమితమైన శాసనమునందు సవరణలు చేయవచ్చును. ఇది మిక్కిలి గొప్పయధికారమే. సవరణలనుపేరిట క్రొత్త శాసనమునే చేసివేయవచ్చును. అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రముల శిష్టసభవారు ఈకారణముచేత ద్రవ్యసంబంధమగు శాసననిర్మాణవిషయమునను ప్రజాప్రతినిధిసభవారితో సమానమైన స్వాతంత్ర్యములు కలవారయి యున్నారనియే చెప్పదగియును. ప్రజాసత్తాకములందంతటను నింతమాత్రపు నిర్బంధము సామాన్యముగ కనుపించును. ఒక్క స్విట్జర్లాం

దులో మాత్రము అన్నివిషయములలోను శిష్టసభకును, ప్రజాప్రతినిధిసభకును పూర్తిగా సరిసమానమైన హక్కులు గలవు. ద్రవ్యసంబంధశాసనమని ఇతరశాసనమని భేద మిచ్చుట పాటించుటలేదు.

ప్రజాప్రతినిధిసభకు ద్రవ్యసంబంధశాసనములు చేయుటలో నెక్కువ యధికారముండ తగినదను సిద్ధాంతము నిజముగా ఆంగ్లభూమిలో జన్మించినదే. జన్మించ తగినదే. ఏలయందురా? ప్రభుసభ వట్టి శిష్టసభకాదు. పరంతరాగతప్రభువుల సభయనుట యిదివరలోనే వర్ణితమైనది. కాబట్టి ప్రజలు అట్టిసభకు నెక్కువ శక్తులను నిలువ నిత్తురనుట యెన్నరానిమాట. ఎట్లైనను ఆంగ్ల భూమిలో ప్రారంభమయిన ఈసిద్ధాంతము అనేక రాష్ట్రములలో సంగీకృతమగుటకు వేరుకారణము లుండవలెను గదా! ఆకారణము లిదివరలోనే కొంత సూచితమైనవి. అంతే కాదు, దేశాదాయము దేశప్రజలనుండి వసూలగుచున్నది. దేశప్రజలు తమ ప్రతినిధులను నేరుగా నెన్నుకొని ప్రజాప్రతినిధి సభకు ననువుచున్నారు. ద్రవ్యమిచ్చువాడు తనకు ఎక్కువ నమ్మకము గలవానిచేత దాని వినియోగము చేయించునుగాని యొరున కంత యెక్కువగా నధికారములీయడు. ఇది మిక్కిలి సహజమైనస్థితి. కాబట్టియే ప్రజాప్రతినిధిసభలకు ద్రవ్యసంబంధవిషయక శాసనముల యెడల నెక్కువ యధికారము సమకూరినది.

బహుళప్రజలనిర్వచనముచే నేర్పడు నదగుట చేతను, ద్రవ్యాధికారము హస్తగతముచేసికొని యుండుట చేతను ప్రజాప్రతినిధిసభయే రాజ్యాంగములలో నెల్ల

నుత్తమాంగముగా పరిగణింపబడు చున్నది. ప్రజాప్రతినిధి సభకును, శిష్టసభకును వివాదము కలిగినప్పుడు ప్రయోగపరిష్కారపున నుండునో ప్రత్యేకించి చెప్పనక్కరలేదని ప్రజాప్రతినిధిసభ నేరుగా ప్రజలచే నెన్నుకొనబడునది ప్రజకు నిష్టములేనిచో బహుస్వల్పకాలములలో మాపోవునది. కాబట్టి ఈసభ సర్వసామాన్యముగా ప్రజలలోని యుద్దేశమును ననుసరించియే ప్రవర్తించుచుండునతమ్ము ననుసరించు రాజ్యాంగసభపక్షమును ప్రజలవహింపక శిష్టసభపక్షమును వహింతురా? ఈకారణముచేత ఆంగ్లభూమిలో ప్రజాప్రతినిధిసభ పైయుద్దియిపోయినది. అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రములలోను, నేటియితర ప్రజాసత్తాక రాష్ట్రములనేకములలోను శిష్టసభ, ఆసంయోగమునందలి ప్రత్యేకరాష్ట్రముల ప్రతినిధులసభయియుండుటచేత ప్రజాప్రతినిధిసభకును, నీ సభకును సంఘర్షణ కలుగు నవకాశములు మిక్కిలి తక్కువ. కాబట్టి రెండుసభలకు కొంచెమిండుమిండుగా సరిసమానమైన హక్కులేర్పడి యున్నవి.

సభలో విధానములు

ప్రజాప్రతినిధిసభ కానిండు, శిష్టసభ కానిండు ఏసభయైనను ఆలోచనచేసి కార్యముచేయుట కేర్పడిన సభలుగాని ఊబుసుపోకకు కాలముపుచ్చుటకు నేర్పడిన సభలుకావు. అందులో ఇరువురుమువ్వురు చేరునట్టి సభలునుగావు. అనేకసంఖ్యాకులు చేరునట్టి సభలు. ఇందరు చేరినప్పుడు కార్యక్రమము నడచుటకేదో యొకవిధానము కావలసియుండును. అందరును ఏకకాలమున మాటలా

డుటగాని, ఒక్కొక్కరును ఇష్టమువచ్చినంతసేపు ఉపన్యసించుటగాని, ఇష్టమువచ్చినప్పుడు ఇష్టమువచ్చినవారులేచి సంభాషించుటగాని పొసగినచో జాతరయైపోవును. కాబట్టి ఒక్కొక్క దేశములోను శాసనసభలలో కార్యములు సాగించుటకు సూత్రము లనేకము లేర్పడియున్నవి. ఈ సూత్రము లన్నిటిని ఇట వివరించుటకుగాని, విమర్శించుటకుగాని తావుచాలదు. కాని, మూడు ముఖ్యసూత్రములు ఎల్లదేశములలోను ప్రముఖముగా నంగీకృతములు యుండుటనుజేసి వానిని బేర్కొనదగియున్నది.

(౧) ఏశాసనమైనను మూడుపర్యాయములు చదువనిది ఏసభలోను తీర్మానముకారాదు. ఇది అత్యవశ్యకమైన సూత్రము. మనదేశములోను మున్నూటికి చెప్పెదను విను మను నభ్యాసముకలదు. ఏదోవిషయము విమర్శకు తేబడినప్పుడు ఒకానొక సభ్యుడు పరభ్యాసముగా నుండవచ్చును. అలసటచెంది యుండవచ్చును. లేదాభ్రాంతి పడియుండవచ్చును. ఊరక తలయాప వచ్చును. అయిన నదేవిషయము మూడుపర్యాయములు చదువంబడునేని సామాన్యముగా భ్రమప్రమాదములకు నవకాశముండదు. ఈసూత్రమున కిదియేయర్థము. ఇందింతటి యర్థము నిండి యున్నను సామాన్యముగా శాసనములు మొదటి కడపటి పర్యాయములు మంత్రములవలె చదువ బడుచున్నవి. రెండవపర్యాయము చదువబడునప్పుడు మాత్రము సభ్యులు మేల్కొని ఉత్సాహముతో, అభినివేశముతో విమర్శకు గడంగు చున్నారు. ఆంగ్లభూమివంటి భూములలో మాత్రము మూడు పర్యాయములును తగినంత చర్చజరు

గుట కనుకూల మేర్పడినది. ఏలయన నచ్చట సభవారు
మూడు పర్యాయములును సమ్మతులు తెలిపి ఒకవిధమగు
తీర్మానమునకు వచ్చినట్లుగా సూచింపవలసి యున్నారు.

(౨) శాసనమును ఉపసంఘముల యాలోచనకు
బంపుట రెండవముఖ్యమగుసూత్రము. దేశశాసనసభ
లలో నూర్లకొలది సభ్యు లుందురు. అందరికిని అన్నివిష
యములును తెలిసి యుండవు. వాస్తుశాస్త్రముతో
నెక్కువ సంబంధముగల శాసనము ఉపక్రమితమైనయెడల
వైద్యశాస్త్రజ్ఞుడు దాని విషయమయి స్థూలదృష్టిని
విమర్శ చేయగలడేమోగాని సూక్ష్మాంశములలోనికి దిగి
యిదమిద్దమని తేల్చుటకు మాత్రము వలంతిగాడు. దేశ
మంతటికిని శాసనములు చేయఁపట్టున నిట్టిసమయములు
దినదినమును పొడసూపుచుండును. సూక్ష్మాంశములచర్చ
నూర్లకొలది ప్రజలకు రుచించునదియుంగాదు. కాబట్టి
యుపసంఘముల యాచారము వాడుకలోనికి వచ్చినది.
సంగతులు తెలిసిన యొకకొందరు సావకాశముగా కూ
ర్చొని యొక్కొక్క విషయమును విమర్శించి ఆయాశాస
నమును తమసభవారికిగాని, సభలవారికిగాని నివేదించు
చున్నారు. తగిన వారీయాలోచన పొందినందున శాసన
సభలవారు ఆశాసనమును సులభతరముగా నంగీకరించు
టకో, తిరస్కరించుటకో శక్తికలవారగుదురు. ఇప్పట్టున
మనకు ౧౯౨౦-లో ప్రసాదితమైన సంస్కరణశాసన
మెట్లు విమర్శనందినదియు జ్ఞాపకమునకు దెచ్చికొన
వచ్చును. ఆశాసనమున ముఖ్యమగు మార్పులు చేసిన
వారు ప్రజాప్రతినిధిసభ ప్రభుసభలలోనుండి ఏర్పడిన

యుపసంఘమువారు. వారే యేమార్పులు నూచించిరో రమారమిగా నన్నిటిని బ్రీటిషురాజ్యాంగసభలవా రామో దించిరి. వారిసలహాలకు వ్యతిరేకముగా కొనిరాబడిన సవరణలన్నియును త్రోసివేయబడియెను. ఉపసంఘముల యాచారము ఎంత బలవంతమైనదియు ఈయొక్క నిదర్శనము వలననే స్పష్టమగుచున్నది. ఉపసంఘముల ప్రభావ మింకను నొక కొంతవర్ణింపదగియున్నది. ఉదాహరణార్థము ఆమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రముల శిష్టసభనే కైకొందము. ఆసభలో విమర్శింపదగిన శాసనములు సంవత్సరము సంవత్సరమును వేసవేలుండును. అందుచేత ఏబది యుపసంఘము లేర్పడియున్నవి. సభయందు సామాన్యముగా మొదట చదువుటలో శాసనము పేరు, ఉద్దేశము చదువబడు చున్నది. వెంటనే దానిని తత్సంబంధియగు నుపసంఘమువారి యాలోచనకు బంపివేయుచున్నారు. ఉపసంఘమువారు అందులో కావలసినన్ని మార్పులు చేయుట కధికారము కలవారై యున్నారు. వారు దాని స్వరూపమునే వేరుచేసి దానిని క్రొత్త శాసనమునే కావింపవచ్చును. తుదకు దానిని సభవారి విమర్శకు తేక యండవచ్చును. అనగా శాసనము ఉపసభవారి యధీనమున బడినది యనిన దాని యునికి, నాశనము వారి చేతులలోనే యున్నవనుట స్పష్టము.

(3) విమర్శలను నిలుపుదలచేయుట కేర్పడిన సూత్రము మూడవ ముఖ్యసూత్రము. ఏసభలోనైనను ఎక్కువ సంఖ్యాకులు 'ఇక విమర్శ' చాలునని కోరుటకు అధికారము కలవారై యున్నారు. ఇది యంత మంచి

యేర్పాటగునాయనునది యోచింపదగియున్నది. ఎక్కువ సంఖ్యాకులై మన మున్నంత మాత్రముచేత తక్కువ సంఖ్యాకులైన యెదుటివారి నోరు మూయించ వలసినదేనా? ఇది సరియనుడు, తప్పనుడు ఆచారముమాత్రము లోకమున స్థిరమయినది. కొంతవిమర్శ సాగినపిదప ఏసభ లోనైనను ఒకసభ్యుడులేచి ఈవిమర్శ చాలించవలసినదని యుపక్రమింప వచ్చును. అట్లుపక్రమించినప్పుడు కొన్ని కొన్నిసభలలో అధ్యక్షస్థానమున నుండువారు సభవారి సమ్మతి తీసికొనవలసియుందురు. ఎక్కువ సమ్మతులు నిలుపుడు పక్షముననుండెనా నిలుపుదల చేయవలసియుం దురు. మరికొన్నిసభలలో తీర్మానముచేయు నధికారము అధ్యక్షస్థానమున నుండువారికే యొసంగబడినది. ఆంగ్ల రాజ్యాంగసభలోని ఏర్పాటు ఇదియే. అచ్చట అధ్యక్ష పదవియం దుండువానిని 'స్పీకరు' అందురు. ఆతని ఇష్టము వచ్చినయెడల ఆపుదలచేయవచ్చును; లేకున్న విమర్శ జరుగును గాకయని వదలవచ్చును. అమెరికాసంయుక్త రాష్ట్రములలోని ప్రజాప్రతినిధిసభలో మాత్రము సభ్యులూరక మాటలాడుట కలదట! తమమాట సాగ దనుకొనువారు ఊరక మాటలుపెట్టి ఎదుటివారిని విసి గింపజూచుట సహజము. కాబట్టి అమెరికాసంయుక్త రాష్ట్రములలోని నిర్బంధ మవసరమని ప్రయత్నములగు చున్నవి.

ప్రతినిధి

శిష్టసభలో సభ్యుడుగా నుండు వాడైనను సరియే, ప్రజాప్రతినిధి సభలో సభ్యుడుగానుండువాడైనను సరియే

ప్రతినిధిగానుండు వాడెవడై నను తనయధికారమును తా నెరుంగుట కష్టముగానున్నది. రాజ్యలాభాలాభము లొక వైపునను, తన్ను నిర్వచించిన ప్రాంతలాభాలాభము లొక వైపునను నుండ సమస్యయమెట్లుచేయవచ్చుననునది ఇతనికి గొప్పసమస్య యగుచున్నది. స్థూలదృష్టిని చూచి నప్పుడు ఈరెంటికిని వైరుధ్యము ఉన్నయట్లు కానరాదు. రాజ్యములో భాగమగుప్రాంతమునకు ఏదిలాభకరమో అది రాజ్యమునకు లాభకరముకావలసినదే. ప్రాంతముల ఏకత్వమగు రాజ్యమున కేది లాభకరమో అది ప్రాంతములకు లాభకరము కావలసినదే. ఈసిద్ధాంతము బాగు గనే యున్నది కాని పలుమారు దినదినమును ఈసిద్ధాంతమునకు కొలదిగనో, గొప్పగనో కార్యక్రమమున విఘాతము కలుగుచుండును. దృష్టాంతములు కావలయునా? నేడు మనరాజధానిలోను మన ఆంధ్రభూమిలోను పొడ సూపిన సమస్యలనే యాలోచింతము. ఆంధ్రులగు మనకు ఆంధ్రరాష్ట్ర మావశ్యకము. మనద్రవిడసోదరులలో ననేకుల కది యిష్టములేదు. మన మిరుతెగలవారమును శాసనసభలో నున్నారము. మనప్రతినిధు లెట్లు ప్రవర్తింపవలెనో యెవరు చెప్పగలరు! అట్లే కృష్ణమండలము రెండు కానున్నదనుకొనుడు. క్రొత్తమండలమున కేది ముఖ్యపట్టణము? ఆంధ్రప్రతినిధి తనమండలమువారి యభిప్రాయానుసారము పోవలయునా లేక తానాంధ్రదేశమున కనుకూలమనుకొను రీతిని ప్రవర్తింపవలయునా?

నిజముగా ప్రతినిధికర్తవ్యము తన్నెన్నుకొనినవారు చెప్పినట్టుగా మాత్రముచేయుట యనరాదు. ఏలయందు

రా, ఆఎన్నుకొనినవారే ప్రతినిధిస్థానమునం దుందురేని వారును సమయానుకూలముగా ఆలోచన చేయవలసి యుందురు. ఏదైనను ప్రశ్న పొడసూపినప్పుడు దానికి సంబంధించిన పూర్వాపరముల నాలోచించి తీర్మానముచేయ వలసియుందురేకాని నాడిట్లంటిమి నేడును నిశ్లేయండు మనుటకురాదు. తమప్రాంతపుమేలును దేశపుమేలును వితర్కించి దేశపుమేలునకు తమప్రాంతపు మేలును లోబరచవలసిన వారైనను కావచ్చును. అందుచేత ప్రతినిధులకు స్వాతంత్ర్య ముండవలయుట అత్యవసరమై వోచుచున్నది.

అయిన ప్రతినిధులు తమస్వాతంత్ర్యము పేరుబెట్టుకొని తమ్మును నియమించినవారి యభిప్రాయములను లక్ష్యపెట్టక ప్రవర్తించుటకలదు. ఆకారణముచేత కొన్ని కొన్ని రాష్ట్రములలో శిక్షితప్రాతినిధ్యము ప్రారంభమయినది. ప్రతినిధి తన్నెన్నుకొనినప్రాంతమువా రేమిచెప్పిననది చెప్పవలసిన దేకాని స్వతంత్రాభిప్రాయ మీయరాదు. ఈచిలుకపలుకు ప్రాతినిధ్య మంత బాగుగా నుండలేదు. ప్రతినిధియైనవాడు తన నిర్వాచకవర్గము నప్పుడప్పుడు కలిసికొనుచు తన యభిప్రాయములను వారికి చెప్పుచు వారి యభిప్రాయములను తాను వినుచు సాధ్యమయినంత మట్టుకు వారి యభిప్రాయము ననుసరించుచు ప్రవర్తించు నెడల ఈ చిలుకపలుకుప్రాతినిధ్యముకాని, అనిరంకుశప్రాతినిధ్యముకాని బాధింపకుండును. చక్కగా కక్షలేర్పడి దినదినమును ఆనాటి సమస్యలపై దృఢాభిప్రాయమిచ్చుచుండు దేశములలో ప్రతినిధి కెంతో కష్టముండదు.

ప్రతినిధిసభలలోని లోపములచేతను, ప్రతినిధులలో పముచేతను కలుగునట్టి కష్టములను నివారించుకొనుటకు నేటి రాష్ట్రములు రెండు మూడు క్రొత్త ఏర్పాటులను కావించుకొనినవి. తాము పంపిన ప్రతినిధిని తాము పద చ్యుతుని గావించుట యొకపద్ధతి. వోటరులలో ఇందరు కోరుదురేని రాజీనామానియ్యవలయుననిగాని స్థానము ఖాళీపడినట్లెంచవలసినదనిగాని నియమించుట దీనికిమార్గము. ఇట్టిమార్గమున కింగ్లీషులో 'రీకాల్' అని పేరుపెట్టి నారు. ఇది విశేషము ప్రచారమునందులేదు. అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములలో కొన్ని మునిసిపాలిటీలలో కలదం దురు. ఇది యాచరణయోగ్యమని తోచదు. కారణము స్పష్టము. ప్రతినిధిని పంపునుద్దేశము కార్యకరణము. అందు స్వేచ్ఛకొలదిగానైన నుండదగును. లేకున్న నిత్య శంకితులే ప్రతినిధులు కావలసియుందురు. నిత్యశంకితు లకు కార్యనిర్వహణశక్తియుండదు. వోటరులు ఎప్పుడు కోరినసప్పుడు తన్ను కార్యమునుండి మరల్తురను విశ్వాసముకలవానికి దీక్షయును కొరవడును. ఈకారణముల చేత 'రీకాల్' పద్ధతి యెక్కువ వ్యాప్తి నందినదిగాదు.

వోటరుల కింకొకమార్గము 'ఉపక్రమాధికారము.' దీనినే ఇంగ్లీషులో 'ఇన్‌షియేటివ్' అనినారు. ఏశాసన మైనను చేయవలసినదనిగాని, ఏరాజ్యకార్యములైనను నిర్వహించవలసినదనిగాని వోటరులలో అధికసంఖ్యాకులు తమయభిప్రాయమును వ్యక్తపరచవచ్చును. అప్పుడు ప్రభుత్వమువారు ఆవిషయమై యాలోచింపకతీరదు. ఇట్టి "యుపక్రమాధికారము" వోటరులకు అయిర్లందులో

గలదు. అధమపక్షము ౫౦౦౦౦-ల వోటరులయినను చేరిననుగాని ఈ యధికారము వినియోగింప వీలులేదు. జర్మనీలోను నిట్టియధికారము ప్రజలకు ప్రసాదితమయి యున్నది. కాని నేడేర్పడియుండు డిక్టేటరులపద్ధతిలో వీని కర్థములేదు.

వోటరులచేతిలోని మూడవ యాయుధము రెఫరెండము. కొన్నికొన్ని సందర్భములలో శాసనములను గురించియు, ముఖ్యవిషయములను గురించియు తాము స్వయముగానే అభిప్రాయము వ్యక్తముచేయుపద్ధతి కీపేరు కలిగినది. ప్రభుత్వములవారు అట్టి యభిప్రాయమును అమలుజరుపవలసియునుండును. పరగణాలను, మండలములను నేర్పరచుటలో సరిహద్దులను నిర్ణయించుటకును; భాషలప్రాబల్యమును నిరూపించుటకును నొకప్రాంతపు ప్రజ లింకొకప్రాంతములో చేరుట కిచ్చగింతురా లేనా యనుటను నిశ్చయించుటకును నీపద్ధతి చాలయుపయోగపడినది. కడచిన యైరోపామహాసంగ్రామానంతర మేర్పడిన చిన్నచిన్న రాష్ట్రములసమస్యలు పరిష్కరించుటలో నీ పద్ధతి మాటికిమాటికి ననుసరింపవలసివచ్చినది. స్వయం నిర్ణయసూత్రమని ప్రచారమందిన సిద్ధాంతమున కిది సాధనముగా నుపకరించుచున్నది. అస్పృశ్యుల దేవాలయ ప్రవేశమునకు మనశాసనసభలలో పెట్టడలచిన శాసనము నమలుజరుప నెంచినచో ఈపద్ధతి నవలంబించవలెనను బునాది వైచినారు.

ఇనీషియేటివు, రీకాలు, రెఫరెండము పద్ధతులు శాసనబద్ధముగా ప్రచారమునందున్నను, లేకపోయినను వా

క్వాతంత్ర్య పత్రికాస్వాతంత్ర్యములున్న దేశములలో చక్కని యాంబోళనమూలకముగ వీనిఫలమును సాధించుట కవకాశమున్నది. ఇట్టి కొత్తపర్పాటు కావలెనని సభలుపెట్టి తీర్మానములుచేసి వ్యాసములువ్రాసి ఇనిషియేటివునందువలె గవర్నమెంటువారిచేత కొత్తచట్టము చేయింపవచ్చును. శాసనసభలలో విచారణకు రాగల సంగతులనుగురించి విస్తారప్రజాభిప్రాయమును పురికొల్పి రెఫరెండముఫలము సాధింపవచ్చును. ఏప్రతినిధిచేయునట్టి పనినైనను గట్టిగా విమర్శింపించి అతడు విసిగి రాజీనామానిచ్చునట్లు చేయవచ్చును. మొండికివేసుకుంటే మరల ఎన్నికలో రాకుండచేసి రీకాల్ ఫలమును పొందవచ్చును. అయిన నేటిలోకమున ఒకవైపు డిక్టేటరులచేతులలోని ఫేసిస్టుప్రభుత్వములవంటి ఏకపక్షప్రభుత్వములును ప్రజాపక్షములేయైనను రుష్యాలోని సోవియట్టువంటి ఏకపక్ష ప్రభుత్వములును ఏర్పడి యింతచక్కని ఫలప్రదమగు వాక్వాతంత్ర్య, పత్రికాస్వాతంత్ర్యము లరికట్టబడుచుండుట గమనింపదగియున్నది.

శ్లో

శాసననిర్వహణస్వరూపము

(అధికారశాఖ)

ఇదివరలో వ్రాయుటయందు అర్థసౌకర్యార్థము శాసననిర్మాణము, శాసనవివరణము, శాసననిర్వహణము అనుక్రమమున వ్రాసితిమి. నేటి ప్రజాపరిపాలితరాష్ట్ర

ములలో శాసననిర్వహణాధికారము నేరుగా శాసననిర్వాహణాధికారులకే సంక్రమించుచుండుటచేత శాసనవివరణమునకు ముందుగా శాసననిర్వహణమును గురించి యాలోచించుటే యవసరమగుచున్నది.

ప్రాచీన కాలములయందేమి, నిన్న నేటివరకేమి శాసననిర్వహణాధికారము సామాన్యముగా రాజులకును, వారేర్పరచుకొనిన సహాయకులకును, వారు నియమించిన యధికారులకును చెందుచు వచ్చినది. అనేకరాష్ట్రములలో— రాజు నిరంకుశుడుగానుండినట్లు కానవచ్చురాష్ట్రములలో సయితము— స్థానికవిషయములయందు ఆయా ప్రాంతములప్రజలు తమ కార్యములను తామే నిర్వహించుకొనుచు వచ్చినది నిజమే. కాని మొత్తముగా రాజ్యమునకు సంబంధించిన కార్యనిర్వహణమునందు రాజును, అతనిచే నియమితులైనవారును మాత్రమే ప్రవర్తించుచు వచ్చిరనుట సత్యము.

ఉత్తమాధికారి

ఎప్పుడును కార్యనిర్వహణమునకు పదుగురయధికారము పనికిరాదు. కాబట్టి నేటిదినమును ఎల్లరాష్ట్రములలోను శాసననిర్వహణము ప్రప్రథమముగా నొక్కయుత్తమాధికారియందు నిక్షిప్తమయియున్నది. పూర్వప్రజాసత్తాకములలో కొన్నిటియందు వోటర్లందరునుచేరి ఉత్తమాధికారి నెన్నుకొని అతనికి అధికార కాలపరిమితయున్నంతవరకు నాలుగేండ్లలో, ఎక్కువయో నిరంకుశాధికార మిచ్చి వేయుటగలదు. అట్టి ప్రజాసత్తాకములను 'కేంద్రీకృతప్రజాసత్తాకము' అన్నారు. ఇంగ్లీషులో

వీనికి 'సెంట్రలైజ్డ్ రిపబ్లిక్కు' లందురు. దక్షిణఅమెరికాలోని 'పెరూ'రాష్ట్ర) మిట్టిది. మధ్యఅమెరికాలోని 'నికరాగుఆ'యు నిట్టిదియే. దక్షిణ అమెరికాలోని 'పెరూగ్వే'యు నింతియే. నేటిదినము శాసనము లనంతములు. కార్యజాలము బహుళతమము. అందుచేత ఆయుత్తమాధికారి నంటికొని రమారమి ఆతనితో సమానముగా జవాబుదారీలను పంచుకొనునట్టి యధికారులు కార్యనిర్వాహకులు కొంద రేర్పడియున్నారు. వీరే మంత్రివర్గము. పూర్వపురాజు, ఆతనిమంత్రులు— నేటి యుత్తమాధికారి, అతని మంత్రివర్గము, (లేదా, ఆతని కార్యనిర్వాహకవర్గమునకు) సరిపోవుచున్నారు. తరువాత రాష్ట్రములోని పరిపాలనశాఖల యుత్తమాధికారులును వారిచేతిక్రింద పనిచేయునట్టి యధికారిపరంపరయు శాసననిర్వహణాధికారధూర్వహు లగుచున్నారు. మనదేశపు పరిభాషలో జెప్పదలచితిమేని గవర్నరుజనరలు మొదలుకొని పోలీసుకనిస్టేబిలు, నీరుగట్టు తలారులవరకును శాసననిర్వహణాధికారులు.

శాసననిర్వహణాధికారమును వీరు బహువిధముల ప్రచారమునకు దెచ్చుచున్నారు. ఎల్ల రాజకార్యములకు, ఇతర కార్యములకు వలెనే, ద్రవ్యము మూలాధారము. రాజ్యమునకు ఈద్రవ్య మనునట్టిది పన్నుల మూలకమున సమకూరుచున్నది. శాసనకర్తలు పన్నులు ఏయేరీతుల విధింపవలసినది మున్నగు సూత్రములను చేయుచున్నారు. అధికారవర్గమువారు ఎంతెంతమొత్త మెవ్వరెవ్వరివద్ద నుండి రాబట్టవలసినదియు నిర్ణయించి, వసూలు చేయు

చున్నారు. ఇతర రాష్ట్రములతోటి సంబంధబాంధవ్యములను జరుపుటయు అధికారవర్గమునకు చెందిన స్వాతంత్ర్యమేయగును. సైనికవర్గమును, నావికవర్గమును, ఆకాశవిమానదళమును ఆయత్తపరచి వినియోగించుట, దేశములోని పోలీసు కార్యములను నిర్వహించుట, రైల్వేకోడ్లు ఇత్యాది సౌకర్యములను ప్రజలకు చేసియుచ్చుట, యజమానులకును పనివారలకును కలుగునట్టి సంబంధములను సమపరచినపుడు ఇత్యాది కార్యములన్నియును అధికారవర్గమువారు శాసనకర్తల ప్రతినిధులుగా చేయునట్టి కార్యములై యున్నవి. మన దేశమునకు ఈవర్ణన పూర్తిగా నన్వయించునని యనుకొనరాదు. స్వయంపరిపాలన సంపూర్ణముగా గల రాజ్యములకే యిది అన్వయమగును. శాసనకర్తలు పరిమితాధికారము కలవారుగా నున్నంతకాలము మనమీవర్ణనను ఆదర్శప్రాయముగా మాత్రమంగీకరింపవలసి యుండుము. శాసనకర్తలు సంపూర్ణాధికారము కలవారయియుండు స్వపరిపాలితరాష్ట్రములలో గూడ అధికారవర్గమునకు శాసనకర్తల అధికారమునకు మించిన అధికారములు కొన్ని కలవు.

అధికారవర్గశిఖరమున నేకవ్యక్తి యుండుట కార్యసాధనకు ముఖ్యాధారమంటిమి. ఈవ్యక్తి యాజమాన్యము రమారమిగా నేటి నాగరకరాష్ట్రము లన్నిటను కాననగును. అయిన కొన్నిచోట్ల నీవ్యక్తి పేరునకు మాత్రము అధికారవర్గశిఖరము నధిష్ఠించుటయు, మరి కొన్నిచోట్ల నిజముగా సర్వాధికార ధూర్వహుడగుటయు చూడవచ్చును. అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రాధీశ్వరుడగు

నధ్యక్షుడు సర్వాధికారధూర్వహుడు. అతడు ఎవ్వరి సలహానైన నను తీసికొనవచ్చును. ఎందరితోనైన నను సంప్రతించుకొనవచ్చును. అధికారులతోను, అనధికారులతోను ఆలోచించు కొనవచ్చును. కాని ఎవ్వరి మాట నను సరించియు నతడు నడచుకొనవలయునను నిర్బంధములేదు. తన యిచ్చకువచ్చిన రీతిని ప్రవర్తింప వచ్చును. ఎల్లయధికారమును ఆతనిదే. ఎల్లజవాబుదారియు నాతనిదే. ఇంగ్లాండు, ఫ్రాంసు ఈ దేశములలో సర్వరాజనీతియు ఉత్తమాధికారి నిర్ణయించుటలేదు. ఇంగ్లాండులో ఉత్తమాధికారి రాజు. కాని అధికారనిర్వహణము అతని చేతులలో లేదు. మంత్రివర్గ మెట్లు చెప్పిన నట్లత డంగీకరించి కావలెను. నిజముగా ముఖ్యమంత్రియే సర్వాధికారి. అయిన శాసనబద్ధముగ ముఖ్యమంత్రి యధికారముగాని, మంత్రివర్గముయొక్క యధికారముగాని యెచ్చటను సూచితము కాలేదు. బహుకాలాగతమగు నాచారమే వీరికి శరణ్యము. ఫ్రాంసులో ఉత్తమాధికారి అధ్యక్షుడు. కాని అతడును మంత్రుల యాలోచన లేక యెక్కువ స్వతంత్రించుటకు రాదు.

సివిలు సర్వీసు

ఇట్లుగూటచేత అధికారనిర్వహణ వర్గముచు గురించి యాలోచించు చోట ఉత్తమాధికారి సర్వాధికారధూర్వహుడౌ, ఇతరాధికారుల యధికారముచే పరిమితుడౌ యని యాలోచించుట యవసరముకావచ్చును. కాని సర్వాధికారధూర్వహుడైనను కాకున్నను నొక్కమాట మాత్రము నిజము. రాజ్యకార్యములను గడుపుటకేర్ప

డిన దగిన యధికారుల పరంపరను నియమించునట్టి ముఖ్యాధికారము పూర్తిగ నతనిదై నను నగును. లేదా అతడును, అతని పరిసరవర్తులును నిర్వహించునట్టిది యైనను నగును. ఈయధికారము నుపయోగించుటయందు నక్రమములు అనేక దేశములలో పొడగట్టినవి. ఆకారణముచేత “సివిలుసర్విసు” లనుపేరిట నెన్నటికిని మారనియట్టి అధికారవర్గము లేర్పడియున్నవి. పరీక్షలేర్పరచి తన్మూలముగా నుత్తీర్ణులగువారలను నేరి నియమించుటచేత ఉత్తమాధికారి ఇష్టానిష్టములతో నక్కరలేని యధికారవర్గమేర్పడునను నమ్మకము ఈసివిలుసర్విసుల యుత్పత్తికి మూలాధారము. స్వపరిపాలితరాష్ట్రములలో నొక కక్షి వారిప్రాబల్యము పోయి మరియొక కక్షివారి ప్రాబల్యము సమకూరినప్పుడు కార్యనిర్వాహకు లెల్లరును మారుచుండురేని కార్యనిర్వహణ మనునదియే సున్నయగును. ఇంగ్లండు చరిత్రమునందు కొలదిమాసములకంటె నెక్కువగా అధికారమందుండని యట్టి ప్రజాప్రతినిధిసభ లెన్నియో కానవచ్చుచున్నవి. యుద్ధకాలమునందు ఇటలీ, గ్రీసు ఈరాష్ట్రములును, ఫ్రాంసును పడిన పాట్లుచూచిన యెడల నీవిషయము ఇంకను స్పష్టముగా నర్థముకాగలదు. నేటి జర్మనీచరిత్రమును దీనికి నిదర్శనము, ౧౯౧౯-వ సంవత్సరము మొదలు ౧౯౨౮-వ సంవత్సరలోపల ౧౫ మంత్రివర్గములు మారిపోయినవి. అనగా నొక్కొక మంత్రి వర్గమునకును ౮ నెలల సరాసరి జీవితమని యర్థము. నేడొక మంత్రివర్గము, రేపొక మంత్రివర్గము, మూడనాడు మరియొక మంత్రివర్గము. ఈమంత్రివర్గము లొక్కొక్క

క్కటియు పట్టణాధికారులు, గ్రామాధికారులు మున్నగు నెల్లనొకరులను మార్చుచుండిరేని పరిపాలన ఎట్లు జరిగి యుండునో చనువరులే యోచించుకొన గలరు. కాబట్టి 'సివిలుసర్విసు'ల పద్ధతి—దీనినే ఆంధ్రమున “పౌరసేవోద్యోగపద్ధతి”యని న్యవహరించుట కలదు—ప్రజాపరిపాలితరాజ్యములలో స్థిరపడి యున్నది.

అయిన నీ 'పౌరసేవోద్యోగ' పద్ధతి ప్రజాస్వామ్యము పూర్తిగా లేనిచోటులను, బొత్తుగా లేనిచోటులను అనర్థదాయక మయినదనుటకు సందియములేదు. ప్రజాస్వామ్యము కలచోట పౌరసేవోద్యోగులు నానాడు అధికారమున నుండునట్టి కక్షీవారియొక్క ఇష్టము ననుసరించి, అనగా, దేశమున నానాడు ప్రబలియుండు అభిప్రాయప్రాబల్యము ననుసరించి, కార్యములు నడుపవలసిన వారగుచున్నారు. ప్రజాస్వామ్యము లేనప్పుడు ఈ యవసర మేర్పడదు. పౌరసేవోద్యోగులకు స్థానము స్థిరము. క్రిందియుద్యోగస్థుల పరంపరను నియమించువారు తామేయగుట పలుకుబడియు స్థిరము. ఎవ్వరికిని జవాబు చెప్పవలసిన యవసరములేనప్పుడు ఇక వీరి కత్తికి అడ్డమేమున్నది? అందులోను పౌరసేవోద్యోగులు ఒక్కదేశములో రమారమి ఒక్కటే తరగతికి చేరిన జనులలోనుండి నియమితులై ఇంకొక్కదేశమున, దూరదేశమున, అందులోను తమభూమికి అంకితమైనదేశమున అధికారము వహించువారగుదురేని వారి నిరంకుశత్వము ఒక్కరాజు నిరంకుశత్వమునకంటె వేయిమడుంగులు దుస్సహమగు ననుట నిర్వివాదాంశము. మన భారతభూమిలో బ్రిటిషు

ప్రభుత్వము క్రింద తటస్థించిన దిదియే. ఒక్కనికి బదులు పెక్కురు, ఒక్కస్థానముననుండిగాక దేశమంతటిని నావరించి, గ్రామగ్రామమందును తమయంశమును నిలిపి నిరంకుశత్వమును వహించుటనుజేసి ప్రజాపరిపాలితరాష్ట్రములలో నెయ్యది యనుకూలపరిస్థితియో అయ్యదియో యిచ్చుట ప్రతికూలపరిస్థితియై దానికి లోబడిన ప్రభుత్వపద్ధతి మంత్రివరుడైన మాంటెగ్యూచే ప్రళయమునకు పూర్వపు నాటిపద్ధతియనియు, మానవరసవిహీనపద్ధతి యనియు వర్ణితము కావలసివచ్చినది. ప్రజాప్రభుత్వము నెలకొనుకొలదిని 'సివిలుసర్విసు' ఇతర దేశములందువలెనే మనదేశమునందును ప్రజలసేవకు సహజోపకరణమగునుగాక యని నమ్మనగును. కాంగ్రెసుమంత్రివర్గముల పరిపాలన యారంభమయినపిదప ఇందు కొంతనిజ మున్నదనుట స్పష్టమయినది. సివిలుసర్విసులవారు తాము లాతీదెబ్బలు కొట్టించిన వారికిగూడ భక్తులుగా పనిచేయుచున్నారు.

అతీతధర్మములు :

అధికారవర్గము శాసననిర్మాణాధికారులచే నియమితమైన కార్యజాలమును నడుపునట్టి ప్రతినిధివర్గము మాత్రమేయండినయెడల అధికారశాఖాప్రాబల్యము ప్రభుత్వమున నెక్కువగా నుండియుండదు. అధికారశాఖకు "శాసననిర్వహణము" ముఖ్యధర్మమైనను దాని కతీతమైన ధర్మములను కొన్నిటి నీశాఖ వహించుచున్నది. రమారమి యెల్ల నాగరికరాష్ట్రములలోను ఇట్టిశాసనము అవసరమని, శాసనముల నుపక్రమించునట్టి స్వాతంత్ర్యము సర్వసామాన్యముగా అధికారవర్గమునకే చెంది

యున్నది. మహోదారమైన పద్ధతులు వెలసియుండు ఆంగ్లరాజ్యాంగసభలో సమితియు ప్రభుత్వమున నుండు కక్షివారు రాజ్యాధికారుల మూలముగా ప్రవేశపెట్టు శాసనములే మెండు. అనధికారియగు శాసనసభ్యుడు ప్రవేశపెట్టునట్టి శాసనము ఎప్పుడో యొకప్పుడుగాని కాన్పించదు. ఇది తప్పనిసరి. దినదినమును రాజ్యకార్యములను నడుపునట్టి వానికే రాజ్యవిషయములలో గల లోపాలోపములు చక్కగా బోధపడును. అతనికి ఎక్కడ నేసంస్థారమవసరమో సులభముగా తెలియవచ్చును. ఆకారణముచేత నేశాసనము చేయవలసినదియు నిర్ణయించుకొనుటకు అతనికి యుత్తమావకాశమున్నది దీనిని బురస్కరించుకొనియే మనదేశములో శాసనోపక్రమాధికారమంతయు ప్రభుత్వాధికారుల చేతులలో నిడబడినది. ప్రజాపరిపాలితరాష్ట్రములలోనే యీస్వాతంత్ర్యమధికారవర్గమునకు ప్రబలాయుధమనిన ప్రజాపరిపాలనకు నింకను పూర్తిగ దగ్గరజేరని హైందవభూమివంటి రాష్ట్రములలో దీని ప్రభావము వర్ణింపనక్కరయేలేదు.

అధికారశాఖకుగల మరియొక స్వాతంత్ర్యము శాసననిరోధము. శాసనకర్తలయి నట్టి వారొక శాసనమును చేసినను ఉత్తమాధికారిశాసనము నంగీకరించుట లేదని శాసనమును నిరోధింపవచ్చుననుట యొకసిద్ధాంతము. ఈసిద్ధాంతము క్రమక్రమముగా కొన్నికొన్ని దేశములలో బలవిహీన మగుచున్నది. ముఖ్యముగా నాంగ్లభూమిలో నుత్తమాధికారియైన రాజునకు గల యీస్వాతంత్ర్యము నేటిదినము సంపూర్ణముగా నప్తమయియున్నది.

జనరాలు ఇచ్చకువచ్చిన మేరకు ప్రజలయొక్క స్వాతంత్ర్యములనే నిరోధించు శాసనమునైనను ఆరుమాసములు అమలులో నుండునట్లు చేయవచ్చును. ఆ రేసిమాసముల చొప్పున ఆకాలవ్యవధిని పెంచుకొనవచ్చుచుండ నగునని యునుగూడ ఇటీవలిచరిత్రచేత స్థిరపడినది.

అధికారశాఖయొక్క ప్రాబల్యము ఇంతటితో తీరిపోయిన దనుకొనరాదు. ఉత్తమాధికారి శాసనసభలను ముపక్రమించుటయందును, చేర్చుట యందును, వాయిదాలు వేయుటయందును, ఆపివేయుటయందును, రద్దు చేయుటయందును కొన్నికొన్ని యధికారములు కలవాడై యున్నాడు. జర్మనీ, అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రముల వంటి రాష్ట్రములలో ఉత్తమాధికారితో సంబంధము లేకయే శాసనసభ సామాన్యముగా ఈనాడు, ఈసమయమున, ఈరీతిని చేరవలసినదను కట్టుబాటుకలదు. ప్రత్యేకముగా విశేషసమావేశము జరుపవలసి యుండిననే అధ్యక్షుడు కలుగజేసికొనవలసి యుండును. ఇంగ్లండులో ఈ పద్ధతి లేదు. శాసనసభలు చేరవలసి యున్నప్పుడు రాజు (మంత్రుల సలహామీద) సభ్యులందరు చేరవలసినదని యుత్తరువీయవలసి యున్నాడు. అతడు నియమించిననాడు సభ చేరవలసియున్నది. ప్రత్యేకము అందుకని జాగ్రత్తగా సిద్ధముచేసిన ఉపక్రమోపన్యాసమును రాజు సభకు పంపుచున్నాడు. దానిని రాజుపేరట చదువుచున్నారు. సభ యుపక్రమమగుచున్నది. ఇంత యట్టహాసము పైకి కాన్పించినను సర్వమైన పనులును రాజుపేరుపెట్టి చేయవారు ప్రజానిర్వచితులగు మంత్రులేయైనందున ఆంగ్లరా

మాత్రము అధికారశాఖచేసిన నిర్ణయములను అమలులో పెట్టు సదుపాయములు శాసనసభలవారు చేయవలసి యుందురేకాని ఇతరవిధముల నానిర్ణయములను చెనకుటకు రాదు. ఇందుకు కారణము లేకపోలేదు. ఆంగ్లభూమిలో ఇట్టి నిర్ణయములను చేయునట్టివారు మంత్రివర్గము. రాజు యంగీకారము రమారమిగా నామకార్థము. మంత్రివర్గము శాసనసభలచే నియమితము. ఏనాడు శాసనసభలకు మంత్రివర్గముపై విశ్వాసము లేకపోవునో ఆనాడు ఆమంత్రివర్గము రాజీనామాయించి తీరవలసియున్నది. అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములలో పద్ధతి భిన్నముగా నున్నది. అచ్చటి యధ్యక్షుడు ప్రజానిర్వచితుడే. కాని ఒక్కపరి నిర్వచితుడైనపిదప అతనికి నియమితమైయుండు అధికారకాలమంతయు నతడు నిరంకుశుడు. కాబట్టి అచ్చటి శిష్టసభవారు ఇతరరాజ్యములతోటి అతడు కల్పించుకొను సంబంధములలో జోక్యము కలుగచేసికొనుటకు అవకాశము పెట్టుకొనినారు. వారంగీకరింపనిచో నతడు చేయు నొడంబడికలు చెల్లవు. అతడు చేసికొనిన యొడంబడికలను వారు ఒప్పుకొనిన నొప్పుకొనవచ్చును. మార్చిన మారువనచ్చును. త్రోసి వేసినను త్రోసివేయవచ్చును. ప్రజాప్రతినిధిసభకును శాంత యిట్టి యధికారము కలదు. కావుననే అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాధ్యక్షుడు విల్సను ఐరోపియను రాష్ట్రములతో చేసికొనిపోయిన యొడంబడికలు అమెరికా శాసనసభలలో తీక్షణవిమర్శకు పాల్పడవలసి వచ్చినవి.

యుద్ధములింకను లోకమునుండి తుడువబడిపోలే

దు. నలుగురు ఉప్పు కారము వేయుట కధికారముకల వారై న యెడల వంటయైనను చెడిపోవుననునప్పుడు యుద్ధ సమయములలో పదుగుర యభిప్రాయము పనికిరాదనుట వేరుగ జెప్పబనిలేదు. ఐహోపామహాసంగ్రామము ప్రారంభ మైనప్పుడు ఆంగ్లభూమిలో విషయములు పదుగురలో చించి రమారమి బహిరంగపరచి పనిచేయుటవలన కొన్నిదొసగులు పోసగినవని యెల్లరెఱుంగుదురు. అట్టిస్థితి కలుగునని యెదుగుచూచియే యెల్లరాజ్యములలోను భూ సైన్య నావికాసైన్యాధికారములను సంపూర్ణముగా నుత్తమాధికారియధికారముననే యుంచుచున్నారు. వీనికి తగిన యధికారులను నియమించుట యుద్ధావసరములలో నేయేపని యెట్లెట్లు నడుపవలయునో యెల్లయు నిశ్చయించుట యేకముఖముగా అతనిమూలకముగా జరుగుచున్నది.

యుద్ధ ముపక్రమించు నధికారమును నుత్తమాధికారికి ఆంగ్లభూమిలో సంక్రమించియున్నది. ఉత్తమాధికారియనిన నిజమునకు మంత్రివర్గమేయైనందున నిదియు ప్రజలయధీన మనుకొనవలసినదే. ఫ్రాంసుభూమిలో నధ్యక్షుడు యుద్ధమునకు బోనెంచినప్పుడు శాసనసభల రెంటి యుత్తరువును పొందవలెను. అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రముల యధ్యక్షుడు ప్రజాప్రతినిధిసభ యనుమతిని పొందిన చాలును. ప్రజాసత్తాకములలో నంతటను కొద్దికొద్ది భేదములతో ఈయధికారము కొంతవరకు ఉత్తమాధికారికే సంక్రమించుచున్నది.

యుద్ధము ఉపక్రమించుట, సంధి ఇత్యాదివిషయ

ములను గురించి మన దేశములో నిప్పు డాలోచింపవలసిన పనిలేదు. మనము బ్రిటిషుసామ్రాజ్యమున కంకితులము. బ్రిటిషు అధికారులు ఏమిచేసిన నది మన మంగీకరింపవలెను. వారికి లోబడి కొద్దిగా గవర్నరుజనరలున కధికారముకలదు. ఆయధికారమెంత, యేమి, యెట్లుపయోగపడుచున్నది యని విచారించు స్వాతంత్ర్యము మన శాసనసభలకు నేటిశాసనము మూలకముగా కలుగలేదు.

అధికారశాఖకుగల ఇంకొక్క స్వాతంత్ర్యమును గురించి వ్రాయవలసియున్నది. నేడేర్పడియుండు శాసనములు, న్యాయస్థానములు, సాక్ష్యములు, విచారణలు వీనిమూలకముగా నొకొకప్పుడు నిరపరాధులు సాపరాధులుగా దండింపబడుచున్నారనుట సిద్ధాంతముగా నంగీకరింపబడినది. నిజ మాలోచింప ఒకొకప్పుడుగాక సామాన్యముగా నిరపరాధులే దండింపబడుచున్నారాయను ననుమానము దోచకపోదు. కాబట్టి అన్నిరాజ్యములలోను ఉత్తమాధికారికి 'క్షమా'ధికార మొసంగబడియున్నది. అధికారులు గొప్ప నేరములు చేసినప్పుడు ఉత్తమాధికారి యాస్వాతంత్ర్యము నుపయోగింపవచ్చునను నవకాశమున్నచో ననర్థములు వాటిల్లుననుట స్వయంప్రకాశము. అతని యుత్తరువులేకనో అతని యెరుకతోనే యెరుకలేకయో వారుచేయు దౌర్జన్యములను, దౌష్ట్యములను క్షమించుట కతనికి అవకాశము కలుగును. అట్లు కలుగకుండుటకై ఈ 'క్షమా'ధికారము గొప్పయధికారులు చేయు నేరములపట్ల వినియోగ పడరాదని కొన్నికొన్నిరాష్ట్రములలో నియమ మేర్పడియున్నది.

ఎఱ్ఱైనను, పై నప్రవాసినవిషయములన్నిటిని ఆలోచించినయెడల నిజముగా స్వపరిపాలితరాష్ట్రములలోనే అధికారశాఖకు సహజపరిస్థితులనుబట్టి యెంతటి ప్రాబల్యముండునదియు నర్థము కాకపోదు. ఉత్తమాధికారి యీ శాఖ కంతటికిని తలమానికము. పరిపాలనయనునట్టి బహుశాఖాన్వితమహాకార్యమున కాతడు జీనకళ. శాసనసభ ప్రతినిధిగా ఈకార్యమునంతయు నిర్వహింప దక్షత కలవాడు. శాసనసభలో ప్రత్యక్షముగనో మరియేరీతినియో శాసనోపక్రమణము చేయుట యందతనికి తగినంత స్వాతంత్ర్యము కలదు. శాసనసభలలోకల పలుకుబడిచేతను, శాసనములను రద్దుచేయు సాధికారముచేతను, తాత్కాలికశాసనములనుచేయు స్వాతంత్ర్యముచేతను, శాసనసభలను కూర్చుట వాయిదావేయుట రద్దుచేయుట ఇత్యాదివిషయములలోగల యధికారముచేతను, ఇతరరాష్ట్రములతో సంధిసంబంధములు నిర్ణయించుటలోగల యధికారముచేతను, సైన్యాధికముల సర్వాధిపత్యముచేతను దోషస్థులనుకొనినవారిని సయితము తుమించుబలము కలవాడగుటచేతను అత డసమానశక్తి కలవాడగుచున్నాడు.

ఉత్తమాధికారి నియామకము

కాబట్టి యీయుత్తమాధికారిని నియమించుటలోను, వశవర్తిని చేసికొనుటలోను నాగరకరాజ్యములు బహుజాగరూకతతో నియమనిబంధనలను కావించుకొనియున్నవి.

ఉత్తమాధికారి నియామకము ఎల్లరాష్ట్రములలోను ప్రజలయాధీనము నందులేదు. కొన్ని రాజ్యములలో

ఇప్పటికిని పరంపరాగతముగా నేర్పడురాజులు గలరు. కొన్ని రాజ్యములయందు స్త్రీలు సింహాసనమునకు రానర్హులుకారు. పురుషసంతతిలోనివారే రాజ్యాధికారనిర్వహణమునకు నర్హులు. స్త్రీలో పురుషులో ఎవ్వరు అధికారము వహించు వారై నను నేటిదినము నాగరికరాష్ట్రములలో పరంపరాగతప్రభువుల శాయశక్తులు మిక్కిలి సంకుచితములై యున్నవి. ఆంగ్లభూమిలో రాజు కలడు. అతడే మన చక్రవర్తి. కాని యాతనికి ఏవిధమగు నధికారము నులేదు. అతనికి రాజకీయవిషయములలో ప్రత్యేకవ్యక్తిత్వమేలేదని చెప్పవచ్చును. రాజ్యములోని సర్వాంగములును మంత్రుల యధీనమునం దుండును. రాజుకి కన్ను, కాలు, చేయి, మొదడు సర్వమును ఈ మంత్రివర్గమే. మహాసంగ్రామమునందోడి తలదాచుకొనువరకును జర్మనీలోను సామ్రాట్టుండినాడు. అతడును సామ్రాజ్యములోని శిష్టసభకు సంపూర్ణముగా నంకితుడు. కాని అందులో చేరిన ప్రష్యాదేశమునకు నతడు నిరంకుశుడైన ప్రభువుగానున్నందున శిష్టసభలో నతనికి పలుకుబడి యెక్కువ. ఇదిగాక సామ్రాజ్యముఖ్యమంత్రిని నియమించుకొను నధికారమును అతనికి కలదు. ఆముఖ్యమంత్రి ప్రజలకు జవాబుదారీపడువాడుగాడు. చక్రవర్తికే జవాబుదారీపడువాడు. ఈకారణములచేత జర్మనీకేయిజరుయొక్క శాయశక్తులు మహద్భుతముగా నుండినవి. నిరంకుశమగు నధికారవర్గమును నియమించి అతడు సామ్రాజ్యమును ఇష్టప్రకారము పరిపాలించుచుండినాడు. నేడు జర్మనీలో కేయి జరులేడు. అతనికితరువాత నేర్పడిన యుత్తమాధికారియు

లేడు. ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వము ౧౯౩౩-వరకు అన్ని దేశములందువలెనే సాగినది. ఆసంవత్సరమునందు హిట్లరు పార్టీ వారు- వారే నాజీలు- ప్రభుత్వమునకు వచ్చిరి. సర్కారు ఉద్యోగములలో, వ్యాపారములలో, వృత్తులలో అన్నిటను యూదులకు, లిబరలులకు, సోషలిస్టులకు తావులే కుండజేసిరి. ౧౯౩౩-లో, ౧౯౩౪-లో ప్రజలు పదింట తొమ్మిదిపాళ్ళు వోట్లు వేసి యూపార్టీయందు తమకు విశ్వాసమున్నదని ప్రకటించిరి. ౧౯౩౪ ఆగస్టులో అదివరకు అధ్యక్షుడుగా ఉండుచుండిన హిండ్లెంబర్గు చనిపోయెను. ఆస్థానమును భర్తీ చేయకుండ హిట్లరు తనహోదాలో దానిని లయముచేసివేసెను. నాటినుండి జర్మనీలో హిట్లరు 'నాయకుడు'గా— వీనినే పూరరనుటయుకలదు— ఏకపక్షనాయకుడై, సర్వాధికారధూర్వహుడై పనిచేయుచున్నాడు.

ఇప్పటికిని ఇటలీలో పరంపరాగతప్రభు వున్నాడు. కాని అచ్చటను ముస్సోలినీ 'డ్యూస'నే పేరుతో ఏకపక్షనాయకుడయి సర్వాధికారధూర్వహుడై యేలుచున్నాడు. నిజమునకు హిట్లరుకు ముస్సోలినీ గురువు. ఇతడే నేటి ఫేసిస్టు విధానమును ౧౯౨౨-వ సంవత్సరమున ఇటలీలో ప్రవేశపెట్టెను. పెట్టుబడిదారులు కర్మకరులు పోరాడుకొని జాతీయసాభాగ్యమును చెడు పుదురను సిద్ధాంతమును ఆధారముచేసి సమభాగములుగా వారును వీరును అధికారమునకు వచ్చునట్లు చూచునుద్దేశమును ముందిడుకొని యితడు సంస్కారము లారంభించెను. వీరిద్దరకు తగవులేర్చే యధికారిగా తనపార్టీని నియమించెను.

శాసనసభలు రెంటి యెన్నికలలోను ఈపార్టీ మొత్తము మెంబర్లనుపేర్కొని జాబితాచేయును. వోటరులు ఈ జాబితాను మొత్తముగా అంగీకరింపనైనను అంగీకరింపవలెను. తిరస్కరింపనైనను తిరస్కరింపవలెను. ఇతని పార్టీ బలమున్నంతసేపు అంగీకరింపకుండుటకు వీలెక్కడిది!

పరంపరాగతపద్ధతి యింకను జపాను, పర్షియా, బెల్జియము, బల్గేరియా, డెన్మార్కు, ఈజిప్టు, మెసోపొటేమియా, ఇటలీ, హాలండు, రుమేనియా, సయాము, యూగోస్లేవియా మున్నగు స్వతంత్రరాష్ట్రములలోను బ్రిటిషువారికి, ఫ్రెంచివారికి మున్నగు అయిరోపియను రాష్ట్రములకులోబడిన సామంతరాజులు ప్రభువులుకలచోట్లను కొంతకుకొంతయో పూర్ణముగానో ప్రచారమందున్నది. ఇందు కొన్నికొన్నిట ప్రజాపరిపాలన వేరునాటి పరంపరాగతపద్ధతియొక్క నిరంకుశత్వము మట్టుపడినది. కొన్నిట ఇంకను మట్టుపడలేదు. మహాసంగ్రామము కారణముగా రుష్యా, యిత్యాదిరాజ్యముల ప్రభువులు పలాయితులయినారు. ప్రజాధికారము స్థాపితమగుటకు మహాత్తరమయిన యల్లకల్లోలములు జరిగినవి, జరుగుచున్నవి.

ప్రజలు ఉత్తమాధికారిని నిర్వచించుకొను చోట్ల విధానములు భిన్నములుగా నున్నవి. శిష్టసభలకు ప్రతినిధులను నెన్నుకొనుటకు నేర్పడి యుండు ప్రత్యక్షపరోక్ష నిర్వచనపద్ధతులు రెండును నీయుత్తమాధికారినిర్వచనమునందు వినియోగపడుచున్నవి.

ఉత్తమాధికారిని ప్రజలే నేరుగా నెన్నుకొనుపద్ధతి అముఖ్యములైన కొన్ని రాజ్యములలోమాత్రము వ్యాప్తి

యందున్నది. దక్షిణామెరికాలోని పెరు, బ్రెజిలు ఇ
త్యాది రాజ్యములయందుమాత్రము ఈ పద్ధతి యవలం
బింప బడుచున్నది. అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రమునందు
పేరునకు పరోక్షపద్ధతి యనుసరించు చున్నారు గాని నిజ
మున కది ప్రత్యక్షపద్ధతియే యని చెప్పవలసియున్నది.
ప్రజలు ప్రత్యేకముగా నిర్వాచకులను నెన్నుకొనుచున్నా
రు. వారు అధ్యక్షుని నెన్నుకొనవలసి యుందురు. ఇది
సంయుక్తరాష్ట్రములకు నేర్పడియుండు విధానము. ఈ
విధముగా పరోక్షనిర్వచనపద్ధతి అచ్చటనేర్పడి యున్నను
అచ్చట ఈపరోక్షనిర్వచనపద్ధతి నిజముగా పరోక్షపద్ధతి
మాత్రముకాదు. ఏలయన, అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్ర
ములలో 'కక్షలు' పరిపూర్ణముగా నేర్పడియున్నవి. ఒ
క్కొక్కకక్షికిని మండలము మండలములోను, గ్రామము
గ్రామములోను తప్పక సంస్థలు నెలకొనియున్నవి. నిర్వ
చనాధికారము కలవాడొక్కడును ఈసంస్థలలో నేదో
యొక సంస్థకు చేరనివాడులేడు. ఎప్పుడు అధ్యక్షుని నియా
మకము కావలసియున్నను ఈ కక్షలవారు గొప్పసమావే
ళములలో, అనగా రాష్ట్రీయసమావేశములలోచేరి ఎవ్వ
డధ్యక్షుడుగానుండ నర్హుడో ఆతనిని బేర్కొనుచున్నారు.
తరువాత ఆకక్షికి చేరినవారందరును ఆతనినే అధ్యక్షుడు
గా నిర్ణయించి కావలెను. అందుచేత నామకార్థము
అధ్యక్షకనిర్వాచకులుగా నేర్పడు మధ్యవర్తులగు ప్రత్యేక
నిర్వాచకులును కక్షిచే నియమితుడగు వానినే నిర్వచిం
పకతప్పదు. ఈకారణముచేత ఇటీవల అమెరికా సంయు
క్తరాష్ట్రములలో నొకక్రొత్తయుద్వమము ప్రారంభ

మయినది. అధ్యక్షపదవికి పరోక్షనిర్వచనము పనికిరాద ప్రత్యక్షనిర్వచనమే యేర్పడవలెను, అనుటయే యి యుద్యమముయొక్క సారాంశము. పరాసుభూమిలో పరోక్షనిర్వచనమే ఉత్తమాధికారినియమనమున కాధారక్షయిన్నది. శాసనసభలు రెండును ప్రజలచే నిర్వచితములు ఈ రెండుసభలును చేరి అధ్యక్షుని నియమించుచున్న ఈపద్ధతి ఫలప్రదమని వాదించునట్టివారు రెండుకారణములను నిరూపించుటగలదు. అధ్యక్షకపదవియం దుండువార చేయవలసినకార్యముల కొక ప్రతిభ కావలయుననుట నిక్కువము. అట్టిప్రతిభ యెవ్వరికి పూర్తిగా గలదని నిశ్చయించుటకు ప్రజాసమూహమునకు తగిన శక్తి చాలదు. శాసనసభల ప్రతినిధులకు అనుభవముపైని ఆశక్తి కలిగియుండగలదు. ఇది మొదటికారణము. ఇక రెండవ కారణమో. కార్యనిర్వహణమునందు ఒద్దికతో పనిచేయవలసియుండువారలు రాష్ట్రాధ్యక్షుడు, రాష్ట్రశాసనసభ. రాష్ట్రశాసనసభవారు అధ్యక్షుని నెన్నుకొందురేని వారికిని, ఈతనికిని చక్కని పొందు పోసగగలదు. అవును కాని, శాసననిర్మాతలే శాసననిర్వాహకుని నేర్పరచుట సంభవించుచున్నదే. ఇది నష్టదాయకముకాదా అనువారు కొందరున్నారు. అంతియేగాక అధ్యక్షునియెన్నికలు రభసముతో జరుగవలసియున్నప్పుడు శాసనసభలోని సభ్యులు అందులో నిమగ్నులయినయెడ అవసరమగు శాసననిర్మాణముగతి యేమగును అని మరికొందరు యెరుగుచున్నారు. అధ్యక్షుడు కాదలచుకొనినవాడు తన యధ్యక్షకాధికారకాలమునందు శాసనసభసభ్యులలో పలుకుబడికలవార

లకు రాష్ట్రములో నధికారమిత్తునని వాగ్దానముచేసి వశపర్తులను చేసికొనుటకు వీలుండదా అని ఇంక కొందరు ప్రశ్నించుచున్నారు. ఇంతియగాదు. ఏకొలదిమందికో అధ్యక్షనియామకశక్తిని ప్రసాదించినచో ఆ యధ్యక్షుడు ఆకొలదిమంది చెప్పనట్టి మాటలకు చెవియొగ్గవలసినవాడగును. ముఖ్యమగు విషయములలో స్వతంత్రుడుగ ప్రవర్తింపలేడు. మన జిల్లాబోర్డు మునిసిపాలిటీల అధ్యక్షుల స్థితిగతులే ఇందుకు తార్కాణములు. కార్యనిర్వహణము కావింపవలసిన యధ్యక్షుడు మహాజనముచే ప్రత్యక్షముగా నెన్నుకొనబడునేని ములహాయిజాపెట్టి తన నిర్వాచకులను తనవశపర్తులుగా చేసికొనుటకుగాని నిర్వాచకులు కార్యాచరణమున నతని స్వాతంత్ర్యమును నిరోధించుటకుగాని వీలుండదు.

నిర్వచితుడైనను తనయధికారము శాశ్వతమనుకొనునేని నిరంకుశుడు కాకపోడు. అందుచేతనే ఉత్తమాధికారిని నిర్వచించుకొను రాష్ట్రములన్నియును అట్టియధికారి యధికారమునకు కాలపరిమితి ఏర్పరచియున్నారు. అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రముల యధ్యక్షునకు అధికారము నాల్గుసంవత్సరములకాలము, తరువాత అతడు మరల నిర్వచితుడుకావచ్చును. అగునను నమ్మకముమాత్రము లేదు. పరానుభూమిలో అధ్యక్షున కధికారము ఏడేండ్లు. అతడును మరల నియమితుడైనకావచ్చును. చిలీదేశపు అధ్యక్షునకు కాలపరిమితి యైదేండ్లే. అతడు మరల నిర్వచితుడు కానేకాడు. ఈ తీరుగా నిర్వచితులైన ఉత్తమాధికారులుండు రాష్ట్రములంతటను వారియధి

కారకాలము నాల్గుసంవత్సరములకు తక్కువగాక ఏడుసంవత్సరములకు నెక్కువగాక కాన్పించుచున్నది. ఇందులకు కారణము సులభముగా నూహ్యము. అధికారకాలపరిమితి మిక్కిలి తక్కువగానున్న దనుకొందము. ఒక్కసంవత్సరమే యని తీసికొందము. అప్పుడధికారమున నుండు నాతడేమిచేయగలఁడో యాఁగోచింపుడు. చుయ్యమని పెనముమీద అట్లుపోసినట్లుగా రాచకార్యములు చేయుటకు రాదు. కొంతవ్యవధియుండిననే గాని యుపక్రమితమయిన కార్యమును ఫలోన్ముఖము చేయుటకురాదు. సంవత్సరములోపుగా ఫలోన్ముఖత్వమును చూపుచునిన నేయధ్యక్షుడును చూపగలవాడుకాదు. మరి, సంవత్సరకాలమే యధికారకాలమందురేని ఆయధికారికి కార్యములపట్ల, యభిప్రాయములపట్ల దార్ధ్యముగూడ శూన్యమే యగును. ఈ నాడుండి రేపు పని వదలిపోవువారమేగదా మనకేల యీగొడవ, ప్రజలలోని మూక మనల మననీయదు, “ఎప్పటి కెయ్యది ప్రస్తుత మప్పటి కామాట లాడి యన్యులమనముల్ నొప్పింపక తానొవ్వక తప్పించుక తిరుగువాడు ధన్యుడు సుమతీ!” యను వెట్టివేదాంతములకు దిగవచ్చును. ఇక నధికారపరిమితి చాల యెక్కువాయెనా—పదేండ్లు ఇరువదేండ్లయి శాశ్వతత్వమువంకకు ములునూపెనా—వచ్చినదే లాభము, చే జిక్కినదే ఫలము, అధికారమున్నంత దనుక ననుభవితము అనుదురాశ జనించి దానిపనిని అడిచేసికొనవచ్చును. ఈ యెల్ల సందర్భము లాలోచించియే నాగరకరాష్ట్రములు అధికారము నిడుపునుగాక, కుటుంబమును గాక యుండు

నట్లుగా కాలపరిమితిని నియమించి యున్నవి.

ఒక్కసారి ఉత్తమాధికారమునకు వచ్చినవాడు మరల మరల వచ్చుచుండుటకు అవకాశము ఉండతగిన దేనా యనుప్రశ్న కొందరకు దోచవచ్చును. అధ్యక్షుడు గానుండి ప్రతిభావంతుడై దేశసేవ బాగుగా చేసినయట్టి యాతడు మరల తత్సేవకు నర్హుడు కాకపోవుట దేశము నకు లాభదాయకముకాదనుట నిజమే, అయిన మరల నధికారమువహించుట కర్హుడు అను నాధారముండేనేని అధికారమునకువచ్చినవాడు అధికారమును మరల సంపాదించవలయునను నాశయమై ప్రజలలో నెక్కువమందికి రుచి కరముకాని కార్యము తనకు న్యాయమని తోచినప్పటి కిని చేయక నూని వేయవచ్చునుగదా ! చేయరానికార్యములును చేయవచ్చును గదా ! అయిన పునర్నిర్వచనము అఖండముగా నెచ్చటను నేర్పడలేదు. అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములలో పునర్నిర్వచనమువిషయమై రాజ్యాంగ శాసనములలో నేమియు చెప్పబడియుండలేదు. కాని అచ్చట ఆచారమున నొక సిద్ధాంత మిప్పటి కేర్పడి యున్నది. మొదటి అధ్యక్షుడు పునర్నిర్వచనమునందెనుగాని రెండుపర్యాయములకంటె నెక్కువగా నధ్యక్షకపదవియందుండనని నిరాకరించెను. అది నేటికి సూత్రమయినది. రెండుపర్యాయములకంటె నేయధ్యక్షుడును నిర్వచితుడగుటలేదు. పరాసుభూమిలో అధ్యక్షుడు పునర్నిర్వచితుడు కాకూడదను సిద్ధాంతములేదు. పునర్నిర్వచితుడు కాదలచుకొనిన కావచ్చును. కాని అచ్చట నట్టి పునర్నిర్వచనముజరిగినదే లేదు. ఒక్క మెక్సికోలో మాత్రము అధ్య.

తుడు పునర్నిర్వచనము పేరుపెట్టుకొని ౧౮౮౮ నుండి ౧౯౧౬ వరకు అనగా ౩౨ సంవత్సరములు రాజ్యమేలుట సంభవించినది. ఇతనిపేరు 'పోర్ ఫిరియోడయజ్'. ఇతని పరిపాలన ప్రజలకు శాంతిప్రదముగానే యుండినది. ఇతనికి తదనంతరము మెక్సికోలో అంతఃకలహములు ప్రతిదిన చర్యలై పోయెను. ౧౯౨౧ నుండి ౧౯౩౦ లోపల పదు నొకండుగురు అధ్యక్షులు మారిపోయిరి. ఇప్పటి కింకను 'మెక్సికో'కు స్థిమితములేదు. దీర్ఘ కాలము రాజ్యమేలు నట్టి యధ్యక్షులందరును 'డయజ్'వలె సమర్థులుకారు. మనసంస్థల స్థితిగతులెరింగిన వారికి ఈవిషయ మొక కొంచెము ఎక్కువగా నర్థముకావచ్చును. పేరు నిర్వచనము. కాని నిర్వచించుటయందు పలుకుబడికలవారు పరమ మిత్రులు. ఎల్ల మార్గములును అనుసరణీయములు. పదవి ఏదై నను, సామాన్యసభ యొక్క కార్యదర్శిత్వమైనను సరియే, పట్టణపాలకసంఘాధ్యక్షాదికపదవులలో నొకటి యైననుసరియే— నిర్వచితుడైనవాడే నిర్వచితుడగుచు న్నాడు. పని చేయనీ, చేయకపోనీ ఆగొడవతో నక్కరయే లేదు. సంస్థనిలువనీ నీల్లనీ అదియును నాలోచన లోనికి రాదు. ఇట్టిస్థితి మాత్రముతగదు.

ఉత్తమాధికారినియామకమందు పైసూత్రము లన్నిటికిని భిన్నముగా ప్రవర్తించు చిత్రమగు చిన్నరాష్ట్ర మొకటియున్నది. అది "సాన్ మెరినో". అందు ౧౨౦౦౦ ప్రజలున్నారు. వారు ౬౦ మంది శాసనకర్తల నెన్నుకొందురు. వారిలో నిద్దరిని 'రీజెంటులు'గా, పరిపాలకులుగా నిర్వచింతురు. వీరిక్కక్క రారు మాసములు

రాజ్యమేలవలెను. ఒక్క యారుమాసములేలిన పిదప మూడేడు లాన్యక్తి మరల అధికారము వహింపరాదు. ఇట్లీ ఈమునిసిపలురాష్ట్రానికి సంరక్షణకర్త.

ప్రజాప్రబోధ మొక్కువగా కలదేశములయందు నామకార్థ మొక యుత్తమాధికారియున్నను నిజముగా సాధికారమును నిర్వహించువారు ప్రజాప్రతినిధులేయగుటయు సంభవించియున్నది. ఆంగ్లభూమిలోను, పరాసు భూమిలోను, ఇట్టి పరిస్థితి ప్రముఖముగా కాననగుచున్నది. కాబట్టి కదలలేని మూలవిరాట్టుకుబడులు కడలికగల యుత్సవవిగ్రహములు సర్వాధికారమును తలధరించుచున్నారు. అందుచేత నీయుత్సవవిగ్రహముల వర్ణన యవసరము. ఈ యుత్సవవిగ్రహములకే మంత్రులనిపేరు. వీనివర్ణమునకే మంత్రీవర్ణమనిపేరు.

ఉత్సవవిగ్రహములు

నేటి 'మంత్రీవర్ణ' పద్ధతికి ఆంగ్లభూమి పుట్టినిల్లు. ఈమంత్రీవర్ణము పేరు ఏశాసనములోనులేదు. కాని మంత్రీవర్ణమునకుగల బలము మరి రాష్ట్రములోని ఏయధికారినిని కానరాదు. ఇంతటి శక్తివంతమగు సంస్థ యెట్లేర్పడినదా యను శంకయక్కరలేదు. ఆంగ్లప్రజలు శతాబ్దములుగా దీనిని కట్టుకొని వచ్చినారు. ఆచరిత్ర వ్రాయగడంగిన నది యొకగ్రంథమగును. నేడుమంత్రీవర్ణ మెట్లేర్పడుచున్నదో యిచ్చట వర్ణించిన చాలును. ఆంగ్ల ప్రజలు ప్రతినిధిసభను ఎన్నుకొను చున్నారు. అందులో నేదో యొక కక్షికచేరినవారు ఎక్కువ సంఖ్యాకులుగా నుందురు. ఆకక్షికి చెందినవారిలోనుండి యొక్కరను రాజు

ముఖ్యమంత్రిగా నియమించుకొనవలెను. రాజ్యములోని యుత్తమాధికారియగు రాజున కింతకంటె నెక్కువ యధికారములేదు. ముఖ్యమంత్రి యేర్పడినతోడనే అతడు తనతో నుండి పనిచేయదగిన మంత్రులెవ్వరో వారిని తన కక్షిలోనుండి నియమించుకొనుచున్నాడు. ఈమంత్రులే ముఖ్యమంత్రితోగూడ మంత్రివర్గ మగుచున్నారు. వీరు ఎల్లరును ప్రజాప్రతినిధులు. ప్రజలకు నేరుగా జవాబుదారి కలవారు. ఎప్పుడు ప్రజలకు వీరియెడల విశ్వాసము లేదో అప్పుడే వీరు రాజీనామా యియ్యవలసినవారు. అందుచేత ఆంగ్లభూమిలోని సర్వాధికారమును వీరియందు కేంద్రీకృతమగుచున్నది. ప్రజలలోని ఎక్కువ సంఖ్యాకుల యనురాగము వీరిపక్షమున నున్నంతకాలము వీరే ప్రజాప్రతినిధిసభకు నాయకులు. అందుచేత శాసనములు ప్రవేశ పెట్టుట, శాసనములను విమర్శించుట, శాసనములను నిరోధించుట ఎల్లశక్తులును వీరియందు నిక్షిప్తములయి యున్నవి. ఇంతియగాక ఈమంత్రివర్గమునందలి యొక్కొక్కరును ప్రభుత్వశాఖ యొక్కొక్కింటికి సభ్యులుగా నేర్పడుచున్నారు. కాబట్టి ఆంగ్లభూమిలో ప్రజల యనురాగమును పెట్టుకొనిన యంతకాలము మంత్రివర్గము శాసననిర్మాణనిర్వహణముల రెంటినునుత్తమాధికారి.

ఆంగ్లభూమిలో బహుకాలముగా రెండుకక్షలే ఏర్పడి యున్నవి. ఇప్పుడు బలవంతమగు మాడవకక్షియు నేర్పడినది. ఈకక్షలలో స్వల్పభేదములును నున్నవి. కాని విశేషభేదములు చాలకాలముగా గాని, చాలయెక్కువగా

గాని లేకపోవుటచేత 'మంత్రవర్గము' లకు కొంతకు కొంత దీర్ఘాయువు సమకూరుటకలదు. ఇంగ్లీషువారికి వివేచనశక్తి మెండు. యుద్ధము సంప్రాప్తమయినప్పుడేమి, మహాప్రళయమువలె ఆర్థికదైన్యము లోకమును ముంచివేయుచున్ననాడేమి ఇంగ్లీషువారు ఉన్న కక్షలనుజంపుకొని సర్వశక్తలను కేంద్రీకరించిపనిచేయు నభ్యాసముచేసినారు. ఆ కారణముచేత దేశకార్యములు దీక్షతో జరుగుటకు అవకాశముదొరకి 'మంత్రవర్గము' యొక్కబలము స్థిరపడుటకు వీలై నది. పరాసుభూమిలో నిట్టిపరిస్థితి దొరకినది కాదు. అచ్చటను 'మంత్రవర్గ' పద్ధతి పూర్ణముగా నెలకొనియున్నది. 'మంత్రవర్గ'పు టనుమతిలేనిది అధ్యక్షుడేమియు చేయుటకు రాదు. ప్రజలవిశ్వాస మున్నంత కాలము 'మంత్రవర్గము' నిలుచును. వారి విశ్వాసము లేనప్పుడు వారు రాజీనామాఇచ్చి తీరవలసియున్నారు. అన్ని కట్టుదిట్టములును ఆంగ్లభూమిలో వలెనే ప్రచారమందున్నవి. కాని 'మంత్రవర్గము' పరాసుభూమిలో ఆంగ్లభూమిలోవలె అంత బలవత్తమము కాలేదు. కారణమేమందురా, పరాసుభూమిలో కక్షలు ఎక్కువ. ఒక్క కక్షికై నను నిశ్చయమగు పలుకుబడిలేదు. నే డీ కక్షిలోనివాడు రే పింకొకకక్షి. ఎల్లుండి మరియొకకక్షి. మూడవనాడు నాల్గవకక్షి. ఇట్లుగుటచేసి మంత్రవర్గములోనే యొకకక్షివా రుండుటలేదు. ఏవో సమాధానములుచేసికొని పలువిధముల యభిప్రాయములవా రొకసమూహముగా చేరి పనిచేయుచుందురు. ఈవిధమగు నై క్యము బహుకాలము పొసగదు. కాబట్టి మంత్రవర్గము మాటికి

మాటికి—సంవత్సరములోపుగ ననియే చెప్పవచ్చును—
మారుచుండుట కలదు. అదియే పరాసుభూమిలోని మంత్రి
వర్గపు బలహీనతకు ముఖ్యకారణము.

ఇటలీలోను పరాసుభూమిలోని స్థితిగతులే చాల
కాలము కానవచ్చినవి. అసంఖ్యాకములగు కక్షలుండినవి.
ఈకక్షలైనను పరాసుభూమిలోవలె తమ విభేదములు
పోగొట్టుకొని తాత్కాలికముగానై నను నేకమగు మార్గ
మును కానరాదు, ఎవ్వరికి వారు నిర్ధారించుకొని పనిచే
యుట ఆదేశమునందు ఆచారమైయుండినది. అందుచేత
అచ్చట మంత్రి లేకీభవించి యొకవర్గముక్రింద నేర్పడుటే
కష్టముగా నుండినది. ఒక్కొక్కరికి పొత్తుపొసగకయుం
డుటను బట్టి వీరి నేకముఖమునకు దెచ్చుకొను పని రాజు
దే యయిపోయి అతనికి మంత్రిలమీద నెక్కువ పలుకు
బడి యుండుచు వచ్చినది. మంత్రిలను నియమించుట
యందును అతని కెక్కువ యధికారమే కలిగినది. ప్రపంచ
యుద్ధానంతర మిటలీలో ప్రాతరాజకీయనాయకుల యల
సత ప్రజలకు విసుగుపట్టించినది. సీన్యాయకు ముస్సోలినీ
ముఖ్యమంత్రియైనాడు. దేశసౌభాగ్యమును దీర్చుటకు
గట్టిగా పనిచేయనెంచినాడు. ఇదివరలో సంక్షేపముగా
వర్ణితమైన ఫేసిస్టువిధానము నమలులో పెట్టినాడు.
ఇటలీరాజు కార్యదత్తుడగు నీ మంత్రికి ప్రోత్సాహకుడుగ
నున్నాడు. మొన్న హిట్లరుకు స్వాగతమిచ్చినప్పుడు ముస్సో
లినీకి అగ్రమున రాజేయుండుట గమనింపదగినది.

మంత్రివర్గముపద్ధతి ఐరోపాఖండమునం దెక్కువ
ప్రచారముననున్నది. బెల్జియము, హాలండు, నార్వే,

స్వీడను ఈరాజ్యములనెల్లను ఈపద్ధతియే నెలకొనినది. నేడు క్రొత్తగా నేర్పడుచుండు రాష్ట్రములలోను ఏరోపాలో నీ పద్ధతియే ప్రాబల్యము చెందవచ్చును. దీనిని పార్లమెంటరీ పద్ధతియని వర్ణింతురు.

అమెరికాఖండమునందు 'అధ్యక్షక' పద్ధతి యెక్కువ వాడుకలోనున్నది. దీనిని డెమోక్రాటికు పద్ధతియన్నారు. దీనికంటెను మంత్రివర్గపద్ధతియే ప్రజాధికారానుకూలమని అమెరికారాజనీతివేత్తలుగూడ నంగీకరింప నారంభించినారు. ఈపద్ధతియే మనదేశమునను నెన్నటికైనను నెలకొననున్నది. ఇప్పటికి మంత్రులు కోస్తాలలో నేర్పడి రాజ్యమేలుచున్నారు. ఇండియా రాజ్యాంగశాసనములో నేమిప్రాసియున్నను, కాంగ్రెసువారి అపారదేశభక్తి త్యాగములు కారణముగా, మంత్రులునడుపునట్టి అనుదినపరిపాలనకార్యక్రమమునందు గవర్నరులు తమప్రత్యేకాధికారములు వినియోగించికాని యితరవిధములనుగాని అడ్డమురామని యంగీకరించి అట్లే నడుచుకొనుచున్నారు. ఆచారబలము శాసనబలముచు రద్దుపరచునను సిద్ధాంతముతో పనులు జరుగుచున్నవి.

మంత్రిగానిండు, అధ్యక్షుడుగానిండు, డిప్యూటీగానిండు, ఎవ్వరైనను ఉత్తమాధికారిగా నేర్పడువాడు చేయవలసిన పనియనంతమనుట ఇదివరలో సూచితమైనది. కాబట్టి ఆయుత్తమాధికారి తనపనిని శాఖలక్రింద విభాగించి ఒక్కొక్కశాఖకును నొక్కొక్కయధికారిని ప్రత్యేకముగా నియమించుచున్నాడు. అతని ననుసరించి క్రింది యధికారులెల్లరును పనిచేయవలసియుండురు. మంత్రివర్గపద్ధతి కల

చోట శాఖలకెల్ల మంత్రులే అధికారులగుచున్నారు. వారి యుత్తరువుల ననుసరించి రాజ్యకార్యములు నడుచుచున్నవి. అధ్యక్షకపద్ధతికలచోట అధ్యక్షుడు శాఖాధికారులను నియమించుట కలదు. వారు అతని యుత్తరువుమేరకు ప్రవర్తింపవలసి యుందురు.

పరిసాలనయే నేడు ముఖ్యతనుము

నేటిరాజ్యములలో ఆర్థికదృష్టితప్ప ఇతరదృష్టులన్నియు నశించినవని చెప్పవచ్చును. 'నారాజ్య మేమేమి యుత్పత్తిచేయుచున్నది? ఎంతెంత? నాప్రజలలో ఎందరకు పని లేదు? వీరికి పనికల్పించుట యెట్లు? నాదేశపు ఎగుమతులెంత? దిగుమతులెంత? ఎగుమతులెక్కువయగుచున్నవా? దిగుమతులెక్కువయగుచున్నవా? వ్యవసాయము, పరిశ్రమలు, వ్యాపారము ఇందులో నాదేశము ఇతరదేశములతో తులనాగుచున్నదా? తగ్గిపోవుచున్నదా? ఇతరదేశములు ఇందులో నన్ను వెనుకకు నెట్టకుండ నుండవలెనన్న నేనెన్నియెన్ని ఉపాయములుచేయవలెను? దిగుమతుల నరికట్టవలెనా? ఎగుమతుల నరికట్టవలెనా? సుంకములు పెంచవలెనా? సైన్యములు పెంచుకొనవలెనా? నావికాబలము పెంచుకొనవలెనా? ఆకాశవిమానబలము పెంచుకొనవలెనా? చేతికిచిక్కినప్రాంతము లాక్రమించుకొని ముడిసరకులు— వ్యవసాయముచేత తయారగునవి, ఖనిజములు— సరఫరాచేసుకొనవలెనా? నాదేశము తయారుచేసినవస్తువులకు వానిని విక్రయాంగణము చేసికొనవలెనా?' ఇట్టివియే నేడు ప్రతిరాష్ట్రములోను రాష్ట్రకార్యనిర్వాహకులు— అధ్యక్షులుకానిండు, మంత్రులుకానిండు, డిప్టీ

టరులుకానిండు— తీర్చవలసిన ప్రశ్నలుగా నేర్పడినవి. అన్నిచోట్లను సర్వప్రజలది ప్రభుత్వమని యేర్పడుట చేత సర్వప్రజల కూటికి, నీటికి, సౌఖ్యమునకు కావలసిన యెల్లయేర్పాటులు తమవియేయని పరిపాలకులు బాధ్యత వహింపవలసి వచ్చుచున్నది. వ్యవసాయము, పరిశ్రమల తోగూడ స్వాధీనముచేసికొని— పనిచేయువారు ప్రజలే యైనను— ప్రజలలోని యేవ్యక్తియు ఇదినాయూ స్తియని యనుటకు వీలులేనట్లు విత్తడము, నాటడము, ధాన్య మమ్మడము, ఇనుముకాయడము, బండ్లకమ్ములుచేయడ మువగైరా అన్నిపనులును సర్కారుద్వారానే జరుపుచుండడము ఈదినము రుష్యాలో జరుగుచున్నది. ౧౯౩౨-లో రెండుకొట్లటన్నుల గోధుమ దేశములోపండినది. ౧౯౩౩ లో ఇంకొక ౮౦ లక్షల టన్నులు హెచ్చుచేయవలెనని శుంకల్పించినారు. సాధించినారు. ఇనుము కోటి ఇరువది యొకలక్షటన్నులు తయారైనది. కోటి ఏబదిలక్షలు కావలెనన్నారు. చేసినారు. ఇవి ఉదాహరణములు. ఐదేసి సంవత్సరములకు ఒకపర్యాయము ఒక్కొక్కవస్తువును గురించి ప్లానువేయడము ఉత్పత్తిపెంచుచుపోవడము అచ్చటి గవర్నమెంటుపద్ధతి. దేశాభిమానమని ప్రేరేచి పని వారిచేత పనిచేయించడము వారికర్తవ్యము. నిండుకడుపు పెట్టనీ అరకడుపుపెట్టనీ ఆదేశములో పనిలేని మగవాడు గాని ఆడదిగాని లేదనిపించినారు. ఇంతపని జరుగవలెను కాబట్టి సోమరిపోతులనుగాని, పనికితగిన చదువు, శిక్షణలు లేనివారినిగాని దేశములో ఉండనిచ్చుటకు వీలులేదు. అందువలన పుట్టిన ప్రతిశిశువు చదువు, శిక్షణ, పోషణ లన్ని

టిని గవర్నమెంటు భరించినది. పని పూర్తిచేయించవలసిన బాధ్యతగల అధికారి పూర్తిచేయించలేకపోతే ప్రాణదండనలు విధించినారు.

ఇంత సంపూర్ణముగా కాకపోయినను ఏకొద్దిభాగమైనా ఇటువంటిపని అన్నిదేశములు చేయవలసినదిగా నున్నది. అమెరికాదేశములో ప్రెసిడెంటు రూజ్వెల్టు 'న్యూ డీలు' అని నేడు ప్రసిద్ధమైయుండు నూతనవిధానము ననుసరించి పదులలక్షలకొలది పనిలేనివారికి జీవనము కల్పించినాడు. ఇంకను ప్రయత్నించుచున్నాడు.

ప్రజల కూటికి, నీటికిసంబంధించిన ఉద్యమములకంటే ఈవిషయములందు దేశదేశానికి కలిగియుండే పోటీచేత దేశసంరక్షణకని ఒక్కొక్క ప్రభుత్వమువారును సృష్టించుచుండే పరిశ్రమ అపారముగానున్నది. ఆ కాశవిమాన నిర్మాణము, యుద్ధనావనిర్మాణము, ఫిరంగుల నిర్మాణము, మందుగుండ్లనిర్మాణము, సైనికులకు కావలసిన ఇతర వేయి ఒక్కొక్కవస్తువుల నిర్మాణము, తుదకు వారితిండితీర్థముల సరఫరా ఈభాగమంతయు ప్రతిదేశములోను ప్రభుత్వము ద్వారా జరుగకతప్పదు. ప్రభుత్వములు ఈదినము దీనికై పెట్టుచుండేకర్చు మరిదేనికిని పెట్టడములేదు. అందులోను ఈకార్యములో అంతటను కొంతరహస్యముండి తీరవలెను. ఈకార్యసాధనకు ప్రభుత్వాలకు ఏనిమిషమునకానిమిషము దేశద్రవ్యముమీద అధికారముండవలెను. దేశములోని ఫేక్టరీలమీద అధికారముండవలెను. అందులో పెట్టుబడి పెట్టువారిని బలవంతపెట్టవలసివచ్చును. పనిచేసేవారిని బలవంతపెట్టవలసివచ్చును. ప్రత్తి, అల్యూమినియము

వంటివస్తువుల ఉత్పత్తి మొదలుకొని “ అవి దేశములో నుండవలెనా? బయటికి పంపవచ్చునా? ఎంత పంపవచ్చును? ఎంత నిలపవలెను?” అనే విషయాలతో కూడా నిర్ణయాలు చేసే అధికారము గవర్నమెంటు నడిపేవారి కుండవలెను. ఇన్నివివరాలకు జవాబుదారివహించి నడుపవలసిన పనివిషయమయి శాసనసభ లెంతవరకని నిర్ణయములు చేయగలవు? ౩౬౫-దినములును ౨౪-గంటలును కూర్చోనినను ఏ శాసనసభయు ఈ కార్యభారమంతయును వహింపలేదు. రుష్యాలో స్టాలిను అతనిపార్టీయనుచరులు రమారమి డిక్టేటరులుగానే పనిచేయుచున్నారు. అమెరికాలో ఎన్నికయినతరువాత అధ్యక్షునిదే సర్వాధికారము కాబట్టి రూజ్వెల్టు నిరంకుశముగానే పనిజరిపినాడు. తుదకు సుప్రీముకోర్టు ఆతడు తీసికొనినచర్య కొంతశాసనవిరోధమని కూడ తీర్మానించినను లక్ష్యముచేయనియంత చొరవతో ప్రవర్తింపవలసివచ్చినది. తాత్కాలికముగా శాసనములు చేసికొనే అధికారము ప్రజాపరిపాలితరాష్ట్రాలలో కూడ పరిపాలనలోని ఉత్తమాధికారికి ఇచ్చుచున్నారు. ఫ్రాంసులో ఇట్టి అధికారములు లేనిది పని జరుగదని ప్రధానమంత్రి జ్ఞుముకోరినాడు. శాసనసభలవారు అవకాశమివ్వలేదు. అతడు రాజీనామాయించుచున్నాడు. శాసనసభవారు పరిపాలకులకు తగిన స్వతంత్రాధికారము లిచ్చువరకు స్థిమితమగు మంత్రివర్గము లేర్పడవనుటకు ఫ్రాంసుచరిత్ర యేసాక్షి. అచ్చట మూడుమాసముల కొక మంత్రివర్గము మారుచున్నది. మొత్తముమీద ఇంగ్లీషువాళ్ళు గడుసు వాళ్లు. వీరు శాసనమువ్రాసి సభవారి అనుమతిపొందినట్లే

ఉంటుంది. కాని అందులో నాలుగుమూలల చెక్కుబండ్ల తప్ప ఇంటిష్టానేఉండదు. ప్లానంతా సర్కారువారుచేసే నిబంధనలను అనుసరించి నడవవలసిందని వ్రాసిఉంచుతారు. పై పెచ్చురాజుగారికి ఆర్డరు ఇ-కౌన్సిలను ఒక అధికారముంచి ఆద్వారా జరుపవచ్చునంటారు ఆ ఆర్డరు ఇ-కౌన్సిలు వ్రాసేవారుకూడ ఈనిబంధనలు వ్రాసేవారే. అందుచేత ప్రజలవోటు తెచ్చుకొన్నంతసేపు ఇంగ్లండులో మంత్రీవర్గము దేశమునకు తనకు మేలనితోచినది చేయ గలుగుచున్నది.

మన దేశ మింకను మెషీనుయుగములోనికి పూర్తిగా ప్రవేశించలేదు. మహాత్ముడు గాంధీపుణ్యమని మన పరిశ్రమాభివృద్ధికూడ గృహపరిశ్రమలకే ఉన్నుఖమయి యున్నది. అయినను మనకుగల స్వాతంత్ర్యములు చాల తక్కువ. రాష్ట్రములలో—అనగా మద్రాసువంటి కోస్తా లలో—ప్రభుత్వమునందు మనకు స్వాతంత్ర్య మిచ్చినా మన్నారు. ఏబదియైదేండ్లుగా మన దేశీయమహాసభ అహారహము పోరాటము పెట్టుకొని 'వందేమాతరము', 'హోమురూలు'వంటి మహోద్యమములు బయలుదేరి తుదకు కడచిన ౧౮ ఏండ్లుగ గాంధీమహాత్ముని నాయకత్వమున అసహోద్యమము, ఉప్పుసత్యాగ్రహము, శాసనతిరస్కారములు, సత్యాహింస లాఢారముగా దేశముకై కొని లక్షలుగ ప్రజాసామాన్యము జై శ్మకు నడచి లాఠీచెబ్బలుతిని మహాత్యాగములుచేసిన పిదప ఈవాక్యము వెడలినది. గవర్నరుల ప్రత్యేకాధికారములని దానికిని దిగ్బంధనములు శాసనములో పెట్టినారు. కాంగ్రెసువారు పన్నిక

లలో ఏడురాష్ట్రములయందు అఖండముగా దిగ్విజయము పొందికూడ ఈదిగ్భంశములకులోబడి మంత్రిత్యము లంగీకరించడములేదని గట్టిగా తిరస్కరించిరి. గవర్నరులు నడమంత్రపు మంత్రుల నేర్పరచుకొని రాజ్యమేలిరి. అది సుసాధ్యముకాలేదు. అప్పుడు కాంగ్రెసుతో సమాధానముచేసికొని అనుదినపరిపాలనలో గవర్నరులు తమ ప్రత్యేకాధికారములు వినియోగించుట లేదని మాటయిచ్చిరి. కాంగ్రెసు మంత్రివర్గము లేర్పడెను. అటుపిమ్మటను రెండు తరుణములలో తగాయిదా కలిగినది. రాజకీయఖైదీల విడుదల విషయమున మంత్రులు అందరిని విడువవలెనని, వ్యక్తుల కేసులు పరిశీలించి విడువవలెనని గవర్నరులు బీహారులోను, సంయుక్తపరగణాలలోను విభేదపడుచుండి హరిపురము కాంగ్రెసునాటికి కుదురక కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహకవర్గమువారితో సంప్రతించి మంత్రులు రాజీనామాలిచ్చిరి. గవర్నరులు ఆరాజీనామాలంగీకరింపక నిలిపి తమకు తగినంత వ్యవధి లేకపోయినదనుచు అందరు ఖైదీలను విడుదలచేయుట కంగీకరించి మంత్రులు మరల ప్రవేశించుట కవకాశము కలిగించిరి. మరల ఒరిస్సాలో నిటీవల నొక విషమస్థితి కలిగెను. గవర్నరు సెలవుమీద పోనెంచెను. అతనిస్థానమున బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారు అచ్చటనే నౌకరీలోనున్న ఐ.సి.ఎస్. ఆఫీసరును నియమించిరి. మంత్రులవద్ద నౌకరీచేయు ఉద్యోగి, మరల ఆనౌకరీలోనికి రావలసివచ్చినా రావలసినవాడు, మంత్రులకంటె పై హోదాలో, వారి కార్యాలోచన సభ కధ్యక్షుడుగా, వారికి యజమానిగా, కూ

రోడ్లను మంత్రుల ఆత్మశౌరవమునకు భంగమని నిర్ణయించి కాంగ్రెసుమంత్రులు రాజీనామానివ్వ సిద్ధపడిరి. విషమస్థితికలిగినదని అందఱును దిక్కులుచూడ నారంభించిరి. సెలవుతీసికొనిన గవర్నరు సెలవు రద్దుచేసికొని గండముతప్పించెను. పార్లమెంటరీ శైక్రటరీలని శాసనసభ్యులలో కొందరిని మంత్రులకు సహాయకులుగా నేర్పరచినారు. కాని ఇండియా రాజ్యాంగ శాసనము ప్రకారము జీతములు, బత్తెములు, సెలవులు, పెన్షన్లు విషయములలోను తుదకు హెచ్చరికచేసేటంత మాత్రపు దండన విషయములందు సహా పరిపూర్ణముగా సంరక్షణపొంది ఇప్పటికిని శైక్రటరీ అఫ్ స్టేటువల్ల నియమితులగుచుండు ఐ.సి.ఎస్ మున్నుగాగలవారు, నిన్నటివరకు రమారమి ముప్పది డిపార్టుమెంటులను నిరంకుశముగా ఏలినవారు, మంత్రులనుకాదనికూడ గవర్నరులదగ్గరికి ప్రత్యేకముగా కాగితములు తీసికొనిపోవుటకు, ఉత్తరువులు చేయించుకొనుటకు ప్రస్తుతపు ఆక్టుక్రిందను అవకాశము కలవారు, గవర్నమెంటు శైక్రటరీలుగా ఉండి రాజ్యాంగ శాసనములో పేరేతలపెట్టని పార్లమెంటరీ శైక్రటరీలకు కాగితములు పంపుట వారి యభిప్రాయములు కనుగొనుట జరుపుదురా? విషమస్థితి యెట్లు ఎప్పుడుకలుగునో చెప్ప వీలులేదు. త్వరలో కలుగకపోవచ్చును. అయినను ఇంత పట్టుదల యేల యుండవలెనను వారుందురు. కారణము ఇంతవరకు చెప్పినదియే. శాసనసభ లెన్ని ఉండనీ మంత్రులెందరుండనీ అనుదినరాజ్యచర్య జరపడములో చాల యెక్కువ పలుకుబడి, రుచి యున్నవి. మన మద్రాసు

కోస్తాలో ఎన్నివిధముల ఉత్తరువులు వేయడానికి అధికారులకు అవకాశములున్నవో వ్రాయబోయిన గ్రంథముగను. సర్కారువారు ప్రతి సంవత్సరమును శాసనసభయెదుట పెట్టే బడ్జెట్టు తీసికొంటే వారు అడిగే వ్యయముల శాంక్షనులు ౩౭ వర్గములక్రింద ఏర్పరచినారు. ఈ వర్గాలపేళ్లు క్రింద ఉదాహరించడమయినది. * ఇందులో ఒక్క రివిన్యూ తీసికొంటే అందులో అంతర్భాగాలు రివిన్యూ శైక్రటేరియట్, రివిన్యూబోర్డు, జిల్లాసిబ్బంది, సర్వేసెటల్మెంటు రికార్డుఅఫ్ రైటులు, ఇందులో ఒక్క సర్వేనూటే తీసుకొన్నా కేంద్ర సర్వేఆఫీసు, సర్వేపార్టీలు, ఎస్టేటుసర్వేలు, మునిసిపల్ యూనియన్ సర్వేలు ఇన్ని కలవు. ఇన్నిటికి ఒక్కొక్క శాఖమీద ఒక్కొక్క అధి

---

* ౧ ల్యాండు రివిన్యూ, ౨ ఎన్వైసు, ౩ స్టాంపులు, ౪ ఫార్మెస్టు, ౫ రిజిస్ట్రేషను, ౬ మోటారుపన్ను, ౭ ఇర్రిగేషను, ౮ రాజధానిలో సిబ్బంది, ౯ శాసనసభలు, ౧౦ జిల్లాపరిపాలన వగైరా, ౧౧ న్యాయవిచారణ, ౧౨ జైలులు, ౧౩ పోలీసు, ౧౪ ఎలెక్ట్రిసిటీ, ౧౫ విద్య, ౧౬ వైద్యము, ౧౭ ప్రజారోగ్యము, ౧౮ వ్యవసాయము, ౧౯ పశుచికిత్స, ౨౦ సహకారము(కోఆపరేషన్), ౨౧ పరిశ్రమలు, ౨౨ చేపలు, ౨౩ చిల్లరడిపార్టుమెంటులు, ౨౪ కట్టడములు (సివిలువర్క్సు), ౨౫ సివిలువర్క్సు(సిబ్బందివగైరా), ౨౬ సివిలువర్క్సు (సహాయగ్రాంటులు), ౨౭ ట్రాముము, ౨౮ పెట్రోలుములు, ౨౯ స్టేషనరీ ప్రింటింగు, ౩౦ చిల్లర, ౩౧ ఇర్రిగేషను మీద పెట్టుబడి, ౩౨ పరిశ్రమలమీద పెట్టుబడి, ౩౩ ఎలెక్ట్రిక్కు స్కీములమీద పెట్టుబడి, ౩౪ సివిలువర్క్సుమీద పెట్టుబడి, ౩౫ పెట్రోలముల మీద పెట్టుబడి మదింపు (కమ్యూటీషన్).

కారి. నేటిదినము జరిగే రివిన్యూచట్టము—అనగా బోర్డు స్టాండింగు ఆర్డరులు 3000 పేజీలు—ఈ రివిన్యూలో ఉండే పై అధికారులు వ్రాసి అమలు జరుపుతుండేదే. కాని వేరులేదు : సర్వేరానికి పావలా ఏ సందర్భాలలో వసూలుచేయవచ్చును, ఏసందర్భాలలో వసూలు చేయరాదు అనేవిషయముతో ఆరంభించి నంజీనిపుంజీ పుంజీని నంజీగా మార్చేవరకు, గ్రామనౌకరుల సెలవు మొదలు కొని కలెక్టరుల అధికారాలవరకు, నిర్ణయించే సర్వవ్యవహారము ఈబోర్డు స్టాండింగు ఆర్డరులలో ఇమిడినది. ఇరిగేషన్ మాట ఆలోచించినచో దాని బడ్జెట్టు గ్రంథమే వేరేగా ప్రకటించెదరు. దీనినిబట్టి చూడగా 21 లక్షల రూపాయలు సిబ్బందివ్యయము మాత్రమున్నది. ఇరిగేషను షనుల మాన్యుయ, నిబంధనలు, ఏశాసనసభ వారును వ్రాసినది కాదు. అంతయు అధికారులు సిద్ధపరచునదే. ఒక్క రివిన్యూ ఇలాఖాలో కోస్తా పెత్తనదారులు సుమారు ఇరువదిమంది యున్నారు. ఇరిగేషన్ ఇలాఖాలో పెత్తనదారులకు లెక్కలేదు. చీఫ్ ఇంజనీరులు, గవర్నమెంటు ఆర్కిటెక్టు, ఎలెక్ట్రికల్ ఇంజనీరు, సూపరింటెండింగు ఇంజనీరులు, ఎక్సెక్యూటివు ఇంజనీరులు—వీరు పెట్టినదేభిక్ష. ఇట్లే ఒక్కొక్క డిపార్టుమెంటునుగురించియు, వ్రాసికొని పోవచ్చును. ముఖ్యముగా పరిశ్రమలు, విద్యుచ్ఛక్తి నిర్మాణము, సేవకు, అధికారానికి, శాసనానికి చాల అవకాశమిచ్చునవి మన కోస్తాలో ఉన్నవి. ఇన్నిటిమీద పెత్తనదారులందరిని మంత్రులవశము చేయవలసినదని కాంగ్రెసువారు కోరి

నారు. కాని బ్రిటిషువారు చేసిన చట్టములలో అదిలేదు. అనుదినచర్యలో ఐ.సి.ఎస్ లతో సహా మంత్రులమాట జవదాటనట్లు కనిపించినా శాసనము ప్రకారము వీరు తమకు లోబడినవారు కాదు. కాబట్టి మంత్రులుకూడ తగిన జాగ్రత్తతోనే మెలగుచున్నారనుకొనదగును.

కోస్తాప్రభుత్వాలలో ఈతీరుగానుండ ఇండియా ప్రభుత్వము విషయములలో బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారు అసలు శాసనసభలలోనే ఎన్నికలతో సంబంధము లేకుండ శిష్టసభ మొత్తము ౨౬౦ గురలో ౧౦౮ గురను, అసెంబ్లీ మొత్తము ౨౭౫ గురలో ౧౨౫ గురను స్వదేశసంస్థానాధిపతులు ప్రతినిధులను నియమించునట్లు విధించినారు. శిష్టసభలో ౬౫ దింటిని, అసెంబ్లీలో ౧౬౮ టిని ప్రత్యేక స్థానములుగా నియమించి కాంగ్రెసువంటి బలవత్తమ ప్రజాపార్టీ ఎక్కువరాకుండ జూచుకొన ప్రయత్నించి నారు. ఎన్నికలుపెట్టే స్థలములకు అప్రత్యక్ష పు టెన్నికలు నియమించి కోస్తాల శాసనసభ్యులే వోటరులుగానుండు నట్లేర్పరచినారు. ఇన్ని కోస్తాలలో కాంగ్రెసువారిత డ్దండముగా జయించెదరని వారనుకొనలేదని తోచును. కాని కాంగ్రెసువారు గెలిచినారు. గవర్నరుజనరలుకు ఎనిమిది ప్రత్యేకాధికారాలిచ్చుటగాక దేశసంరక్షణ, విదేశములతోటి సంబంధము, ఇంగ్లీషు మత విచారము వీటిని శాసనసభల జోలినుండి తొలగించినారు. దేశసంరక్షణ అంటే అందులో భూసైన్యములు, నావికాసైన్యములు, విమానసైన్యము, తత్సంబంధపరిశ్రమలు అన్నియు చేరిపోయినవి. పనుగురు మంత్రుల కవకాశముచేసి వారికి

నిలిపిన విషయములలో రైల్వేలకు ప్రత్యేకము రైల్వే
అధికారతీ అని శాసనబద్ధసంస్థను నియమించినారు.
రైల్వేలకు సంబంధించిన సర్వకార్యనిర్వహణాధికారము
ఫెడరలు రైల్వేఅధికారతీది. దీని అధ్యక్షుని గవర్నరుజన
రలు నియమించును. ఏడింట మూడువంతులకు తక్కువ
గాక సభ్యులను అతడే నియమించును అని శాసనములో
నున్నది. షెడ్యూలులో ఇందులో సభ్యు లేడురుందురు.
ఏడుగురు గవర్నరుజనరలు నియమించును అని యున్నది.
షెడ్యూలుమార్చవలసి యున్నను గవర్నరుజనరలు ఒప్పు
కొనిన పిదప శాసనసభలలో బిల్లు తేవచ్చును. నుంత్రిగా
ఏర్పడేవాడు రైల్వే అధికారతీకి కార్యకర్త సలహాచేయ
వచ్చును. అక్కడను తగవుకలిగితే గవర్నరుజనరలుది
తీర్మానము. ఈ విషయమై యిక వ్రాయనేల! రైల్వేల
విషయములోవలె ఆర్థికవిషయములలోను ప్రత్యేకాధి
కారములతో రిజర్వుబ్యాంకు అఫ్ ఇండియాను ఏర్పరచి
నారు. దీనికి సంబంధించిన చట్టమును ౧౯౩౫ వ సంవత్స
రపు గవర్నమెంటు అఫ్ ఇండియా ఆక్టుకు ముందే
౧౯౩౪ లో ఇండియాశాసనసభలలోనే అంగీకరింపించి
నారు. దానిమేరకు ఇండియా నాణ్యములు, మన ద్రవ్య
మునకు ఇతర దేశముల ద్రవ్యములతోగల సంబంధము
మొదలగు విషయముల పరిపాలనయంతయు రిజర్వుబ్యాం
కుకు చెందిపోయినది. ఈరిజర్వుబ్యాంకి గవర్నరును ఇద్దరు
డిప్టీ గవర్నరులను ఇండియాగవర్నరుజనరలు నియమిం
చును. నలుగురు డైరెక్టరులను అతడు నియమించును.
ఒక్క గవర్నమెంటు ఆఫీసరునుకూడ రిజర్వుబ్యాంకి

బోధకు గవర్నరుజనరలే నియమించును. ఎనమండైరి. రిజిస్టరులకాని మెంబరుల వర్గాలవారు ఎనిమిదిమందిడై రె క్టరులను ఎన్నుకొందురు. వారిలో ఒక్కరు గవర్నమెంటు పక్షమైనా గవర్నమెంటుమాట మెజారిటీతో నెగ్గును. లేదా కాస్టింగువోటుతో నెగ్గును. ఇక ఈ శాసనమును ఇండియాశాసనసభవారు చేసినా దీనిని సవరించవలెనని నను, మార్చవలెననినను గవర్నరు జనరలుగారి యనుమతి మొదటనే పొందవలెను. రిజర్వుబ్యాంకును ఏకారణము చేతనై నను రద్దుచేయదలచినను అతడే చేయవలెను. దానికి ప్రత్యామ్నాయ మేమియను నిర్ణయముకూడ అతనిదే. ఇండియాశాసనసభవారు చేసిన శాసనానికి ఇన్ని దిగ్బంధనములుచేసి వారికి దానిమీద మరల అధికారములేకుండ చేయుటకు గవర్నమెంటు అఫ్ ఇండియా ఆక్టు ఉపయోగపరచికొనినారు.

శాసననిర్మాణవిషయము లట్లుండగా పరిపాలనవిషయములో ఇన్నిమినహాయింపులు, ఇన్నిప్రత్యేకాధికారములు, ఇందరుప్రత్యేకాధికారులను కల్పించి సంస్థానముల సంగతిలో ఇండియానేలే ప్రతినిధులనుపంపే అధికారము వారికిచ్చి వారిన్యవహారాలలో గవర్నరుజనరలుకుకూడ అధికారాలీయక రాజప్రతినిధియనుపేరితో అతనికి వారితో సంబంధముకల్పించిన ఈ ఇండియాప్రభుత్వవిధానమును (ఫెడరేషనును) మొదలంట కాంగ్రెసువారు ప్రతిఘటించుచున్నారనిన అందులో వింతయేమియులేదు. శాసనాధికార పరిపాలనాధికారములు రెండును ప్రజలకు సంత్రమించిననే స్వరాజ్యమున కర్థముకలదు. పైనజెప్పిన అన్ని

విషయాలనుబట్టి నిజమునకు శాసననిర్మాణమునేపేరుతో చేసే శాసననిర్మాణముకొద్ది శాసననిర్వాహకులని మనము వ్యవహరించే దేశపరిపాలకులుచేసే శాసననిర్మాణము చాలయెక్కువ అనడముస్పష్టము. అది కారణముగానే బహుళసంఖ్యాకులయిన ప్రజల ప్రతినిధులచేతులలోనే పరిపాలన ఉండవలెననీ దూరమెక్కువయైనకొలదీ అట్టిప్రతినిధులకుకూడ జవాబుదారీతగ్గి నిరంకుశత్వం పెరగడానికి అవకాశమున్నది. కాబట్టి సాధ్యమైనంత ఎక్కువగా పరిపాలనకార్యములను స్థానికసంస్థలచేతులలోనే పెట్టవలసినదనీ, విధిలేని సమిష్టికార్యములకు విస్తారతరసంస్థలను ఉపయోగించుకొనవలసినదనీ లోకమంతటను అభిప్రాయము ప్రబలినది. రుష్యాచరిత్రకు మహాప్రాముఖ్యము కలగడానికి అచ్చటి సర్వరాజ్యసాధాని కీ సోవియెట్టు—అనగా మనపంచాయతీవంటి గ్రామసంస్థ—బురూదిగావర్పడడమే. పరిపాలకులు నిరంకుశులు కాకుండా ఉండడానికి రుష్యాలో ఇతరోపాయములుకూడ అవలంబించినారు. కార్మికుల కర్షకులసంఘాలు ఎప్పటివలెనే పనిచేసికొనడానికి వాక్స్వాతంత్ర్య రచనాస్వాతంత్ర్యములనిచ్చి నిలిపినారు. ధనవంతులు, పెట్టుబడిదారులు పూర్తిగా అదృశ్యులై రాజ్యము కార్మికులదీ కర్షకులదీ యైనప్పటికీ ప్రభుత్వమునడిపేవారు తమతోకొద్దిగా భేదపడేవారున్నా వారిప్రచారాలను అరికట్టి తమప్రచారాన్ని సాగించుకొని ఎదుటిముఠాలనణచిపెట్టి తమముఠాలను బలపరచుకొని నిరంకుశులయ్యే ప్రయత్నముచేయవచ్చును. తాత్కాలికముగానైనా మహాజనము తమకు వ్యతిరేకులు కావచ్చు.

నని తోచినప్పుడు ప్రజలయభిప్రాయము తమకడ్డురాని ఆలోచనలన్నీ చేసి ప్రజలనోళ్లు మూయింపవచ్చును. రుష్యా యంతటి పూర్ణ ప్రజాప్రభుత్వాలు జర్మనీచీనాలు అయినా కాకపోయినా హిట్లరు పియాంగ్ కేసెక్కుల చరిత్రలు ఈవిషయమున నిజర్పనముగా తీసికొనవచ్చును.

హిట్లరు ప్రజానిర్వచితుడే. వర్సేయిల్సు సంధి కారణముగా జర్మనీపొందిన దురవస్థలను తుడిచివైచే పర మోత్సాహముచూపి పై కెగసినాడు. బీదల కార్థికస్వా తంత్ర్యములీయక పెట్టుబడిదారులు యూదులని బలపం తులపలుకుబడి నశింపజేయడానికి వారిని తరిమి కొట్టి, వారి జీవితములనుహరించి ఆర్థికాధికారము తాను బాచుకొని నాడు. అధ్యక్షుడుగానున్న హిండ్లెంబర్గు చనిపోతే ఆహా దానే రద్దుచేయించి ముఖ్యమంత్రియైన తానే ఆయధి కారమును వహించినాడు. మంత్రివర్గములోని యితరులను నామకార్థముంచుకొని సర్వాధికారములు తానువహించి నాడు. సర్వసైనికాధికారము తనదే చేసుకొనినాడు. అస్త్రి యాసందర్భమున చేసినపని యాలోచింపుడు. షూస్లిగ్గు ప్రజలయభిప్రాయము తీసికొన నేర్పరచుచుండగా తాను సైన్యాలతో ప్రవేశించి దేశమాక్రమించి వోటింగు పెట్టించి అందరూ తానుచేసినపనిని అంగీకరించినారని నాడు. జర్మనుప్రజల ఏకీభావమును పెంపొందించి బలపరచే యుద్దేశముతో 'రీఫ్' అనే ఆ దేశప్రభుత్వములో నిమిడ్చిన కొద్దిపాటి నిరంకుశత్వమును అందులో పరిపాలకవర్గాని కేర్పరచిన కొద్దిపాటి ప్రత్యేకత్వపుహక్కును ఇంతనిరంకు శత్వాన్ని తానుపెంచుకోడాని కతడు వినియోగించుకొని

ప్రపంచమునే కబళించెదననుచున్నాడు. చీనాదేశచరిత్రయందును 'కోమింటారిగ'నే మన కాంగ్రెసుబోటిసంస్థ సర్వాధారము కావడము మొదట సోషలిస్టుగానున్న పియాంగ్ కేషెక్కు, జపానుకు మిత్రుడుకావడానికి తరువాత నిరంకుశుడయి ప్రజలరాజ్యాన్ని ప్రజలచేతిలో పెట్టుకుండా తనచేతిలోనే పెట్టుకొని చీనాలోని సోషలిస్టులను అణచి దేశబలాన్ని కృంగదీయడానికి జపాను పై బడివచ్చినప్పుడు చేసినతప్పు దిద్దుకొని గోరితోపోవుపనికి గొడ్డటితో ప్రయత్నింపవలసిన ఆవశ్యముసంభవించడానికి— ఇన్నిటికీ దారిదీసినది.

ఇట్టియనుభవాలు లోకమునకు కలిగియున్నందుననే సర్వసన్యాసులు ప్రజాప్రభుత్వములోనే పరిపాలకులయ్యేసందర్భము కలిగినా వారుచెందిన పార్టీసంస్థగాక ప్రజలసంస్థలు— రైతుసంస్థలు కార్మికసంస్థలు వగైరాలు— ప్రచారములో ఉండడానికి సంపూర్ణావకాశాలుండవలెనని లోకమున నభిప్రాయము ప్రబలిపోయినది. ప్రభుత్వాంగనిర్ణయము చేయవలసివచ్చినప్పుడు ఇట్టిసంస్థలయభిప్రాయప్రకటన నై జరీతిని జరుగడానికి ఎన్నికల కీసంస్థలనే ప్రాతిపదికములుగా తీసికోవలసినదని కోరువారునకలరు. ఇదివరలో వర్ణితమైన 'ఇనీషియేటివు', 'రెఫరెండము' వగైరా అధికారములు రాజ్యాంగమునందు ప్రజలకేర్పడియుండి స్థానికపరిపాలన సమగ్రముగానుండి కార్మిక కర్షకాదిసంస్థల వాక్స్వాతంత్ర్య, రచనాస్వాతంత్ర్య, సమావేశస్వాతంత్ర్యములు అరికట్టబడక యున్నయెడల ఇట్టి ప్రత్యేకసంస్థలకు ప్రత్యేకప్రాతినిధ్యము ప్రసాదితము

కానున్నను నష్టముండదను వాద మాలోచింపదగినదే. కాని కుశలుడగు మానవుడు మహాజనోత్సాహమును తనవైపు త్రిప్పుకోగలడను అవిశ్వాసము ప్రజలను అక్షరానభిజ్ఞులుగా నుంచినంతకాలము తప్పదు. అందుచేతనే అంతటను పంచాయతీపరిపాలననే దేర్పరచినా దానికి బునాది ప్రజలేకాక వారి మాతృభాషయు కావలసినదని గట్టి యభిప్రాయ మేర్పడియున్నది. రష్యాలోను భాషాధారకరాష్ట్రము లేర్పరచియున్నారు. మన కాంగ్రెసు మహాసభవారు దేశభాషాధారకరాష్ట్రాలను కాంగ్రెసు కార్యక్రమమునకు అంగీకరించియున్నారు. ఆంధ్రోద్యమమునకు, ఆంధ్రరాష్ట్రవాంఛకు గూడ మనరక్తములో నిమిడియుండు నుత్సాహమునకు కారణము ఇదే. రాజ్యాంగనిర్వహణము నేడు కాంగ్రెసువారి హస్తగతమయినది కాబట్టి నేటినుండే పంచాయతీపరిపాలన, భాషాధారకరాష్ట్రనిర్మాణము వీరు సాధింపవలెను. సాధింపగలరని దేశమెదురుచూచును. ఇంతేకాదు. కార్మిక, కర్షకాది ఉద్యమములను సరియైనరీతిని ప్రోత్సహించి సార్వజనికవిద్యను అచిరకాలమున సాధించి ఈ యెల్ల బలమును సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యసంపాదనకు సమకూర్చుకొనడమే గాక ముందుకు నిరంకుశత్వము ప్రబలకుండ నిరోధించుటకును ఊడ్చుడుదురనియు ప్రజ లాశింతురు.

ఎంత జాగ్రత్తతో మొలగినను యంత్రయుగప్రభావముచేత మహానగరములలో కోట్లకొలది వస్తువుల కొక నమూనా మేరకు ఉత్పత్తిచేసికొనవలసిన దురదృష్టమును మహాయుద్ధముల విపత్తునకు సిద్ధమయియుండ వలసిన

దురదృష్టమును, మహాయుద్ధముల విపత్తునకు సిద్ధమయి యుండ వ్రాసిన దుర్దినమును రష్యాకు తప్పనందున ప్తాలినుబోటివానికి గూడ ఏకాధిపత్యదుష్కీర్తి సుభ వించినది. లోకమునందు యంత్రయుగముపై కల్గిన జుగుప్స కొలది ఆయుగప్రాబల్యము తెరిగి గృహపరిశ్రమ లెక్కువగా నాధారపరచుకొని శాంతిజీవనము నడుపు కొను దినములు లోకమునకు కలిగినప్పుడు సోవియెట్టు లేదా పంచానుతిరాజ్యములో నిరంకుశుడు లేక దా సుడు లేక అందరును సమానులుగా ప్రజోపయోగకార్య కరణదత్తులుగా సుఖపడగలరు. మన భారతభూమికిగల మితజీవనదృష్టి, అహింస, సత్యాన్వేషణపరత్వము, వీనితో మనమును ఈ పరిణామమునకు తోడ్పడవలసియున్నది. తోడ్పడగలము.

౬

శాసనవివరణస్వరూపము

(న్యాయ విచారణ శాఖ)

భాషయొక్క స్వభావము ననుసరించియే శాసన వివరణ మవసరమగుచున్నదని ఇదివరలో వ్రాయబడి యెను. సంఘముయొక్క స్వభావమును ఇందునకు అను కూలమగుచున్నది. మానవుడు మానవుడుగా నున్నంత కాలము స్వార్థపరత్వము పూర్ణముగా భువిని వీడి చను ననుటకల్ల. ఉత్తమప్రకృతులలోనే స్వార్థపరత్వము కార్యకారణమగుచుండుట తప్పలేదు. అట్టి సందర్భమున

సామాన్యప్రకృతులమాట చెప్పనేల? ఒక్కరితో నొక్కరు వివాదములుపడుట మానవులకు సహజము. లోకము నాగరకవంతమయినట్లైతే ఈవివాదధోరణి మోచ్చగుటయు ప్రస్తుతయుగమున కానవచ్చుచున్నది.

వి భే ద ము ల తీ ర్మా న ము

సంఘములోని ప్రజలందరును ఒక్కచోట గుమిగూడి ఆలోచించుకొని సమ్మతినిచ్చినను ఈయకున్నను మొత్తముమీద వారియందర మానాంగీకారము కలదగుటచేతనే ప్రభుత్వము అనునట్టి ప్రకృతి లోకమున ప్రత్యేకముగా నేర్పడుచున్నది. ఏర్పడినపిదప ప్రభుత్వమును పదార్థమొక్కటియు ప్రజయను పదార్థమొక్కటియునై ఈరెంటికిని విభేదములు కలుగుచున్నవి. ప్రభుత్వమునందును ప్రత్యేకవ్యక్తు లుందురు. ప్రజయందును ప్రత్యేకవ్యక్తులుందురు. ప్రభుత్వము నందుండు ఒక్కొక్క ప్రత్యేకవ్యక్తియు ప్రభుత్వముకాదు. అత డధికారిమాత్రమగును. ప్రజయందలి యొక్కొక్కవ్యక్తియు ప్రజకాదు. అతడు పౌరుడు మాత్రమగును. కాబట్టి నేటి సంఘజీవితమునందు అయిదువిధములైన విభేదకారణములు కలవు. ౧ మానవునకు మానవునకు గలుగునట్టివి, ౨ సంఘమునకు ప్రభుత్వమునకు కలుగునట్టివి, ౩ పౌరునకు ప్రభుత్వమునకు కలుగునట్టివి, ౪ పౌరునకు అధికారికి కలుగునట్టివి, ౫ అధికారికి అధికారికి కలుగునట్టివి.

వీనిలో సంఘమునకును ప్రభుత్వమునకును కలుగునట్టి విభేదములను ప్రజాపరిపాలితదేశములయందు ఎన్నికలలో ప్రజానుకూలముగ ప్రభుత్వమును మార్చుకొనుట

చేతను తదనుగుణశాసననిర్మాణముచేతను తీర్చుకొనుచున్నారు. ప్రజాపరిపాలన పూర్ణముగా లేని దేశములయందును అంకితములైన దేశములలోను ఆయా దేశములకు తగినరీతిని ఆందోళనముసలిపి ప్రభుత్వమును ప్రజ తమ దారికి దెచ్చుకొనుటకు జూచుచు సాధ్యమైనంతమట్టుకు తీర్చుకొనుచుందురు.

అధికారికి అధికారికి కలుగునట్టివిభేదములు రెండు తెరంగులు. సమానాధికారములుకలవారికి కలుగు విభేదములు ఒక తెగ. ఎక్కువయధికారికి తక్కువ యధికారికి కలుగు విభేదములు ఇంకొక తెగ. ఈ రెండవ తెగకు సంబంధించిన విభేదములను మనము గమనింపనక్కర లేదు. దేశములోని యుత్తమాధికారి వరకుంగల పరంపరలో నెవ్వరేని యొక్క రీతివిభేదములను సమపరచుచున్నారు. సమానాధికారము కల యధికారులవిషయముమాత్ర మాలో చింపదగినది. ప్రత్యేకము ప్రత్యేకము స్వాతంత్ర్యములు కలిగియు అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రములలోవలె రాష్ట్రము లనేకము లొక్క సంయుక్తరాష్ట్రముగా చేరినప్పుడు సమానాధికారుల విభేదముల మాట యాలోచనకు వచ్చును. అట్టి విభేదములు ఆరాష్ట్రముల ప్రతినిధులచే నేర్పడు శిష్టసభలో తీర్మానమగుచున్నవి.

తక్కుంగల మూడువిధములగు విభేదములను తీర్చునట్టి యధికారము నేటిదినము ఎక్కువగా ప్రభుత్వమునకే సంక్రమించి యున్నది. సంక్రమించుచున్నది. పూర్వకాలమునందు—నేటి నవీనసాగరకము లోకమును తన స్వాధీనము చేసికొనుటకు ముందు—మానవునకును మా

నవునకునుగల విభేదములేమి, పౌరునకు ప్రభుత్వమునకు కల విభేదములలో ననేకములేమి పంచాయతుల మూలకముగా తీర్మానమగు చుండినవి. కాని పూర్వకాలములు మూరి పరిపూర్ణ ప్రజాపరిపాలనము లేర్పడు భవిష్యత్కాలము లింకను రాకయుండు మధ్యకాలములందు చాల యెక్కువగా న్యాయవిచారణాధికారము, అనగా శాసనవివరణాధికారము, అధికారవర్గమువారి చేతులలోనికే పోయినది. ప్రజాపరిపాలన తలసూప నారంభించిన తోడనే మరల పంచాయతులకు బలమేర్పడుట సంభవించుచున్నది. న్యాయవిచారణ క్రమక్రమముగా మరల ప్రజలకే సంక్రమించుచున్నది. అందుచేత న్యాయవిచారణ శాఖ ఎల్లదేశములలోను బహు జాగరూకతతో నియమించుచున్నారు. అధికారవర్గమునకు న్యాయవిచారణ శాఖ యంకితమయిపోయి ప్రజావీడ జరుగకుండుట కెన్ని ఏర్పాట్లు కావింపవలయునో అన్ని ఏర్పాట్లును నాగరకరాష్ట్రములు చేసికొనుచున్నవి.

రెండు ముఖ్యగుణములు

అందుచేతనే న్యాయవిచారణాధికారులు రెండు ముఖ్యగుణములు కలవారుగానుండుట యవసరమని సర్వరాష్ట్రములును అంగీకరించినవి (౧) శాసనముల జ్ఞానము వారికి సంపూర్ణముగా నుండవలెను. ఇది సులభసాధ్యముకాదు. (౨) వారు సంపూర్ణముగా నిష్పాక్షికబుద్ధి కలవారుగా నుండవలెను. ప్రభుత్వమునకే వ్యతిరేకమయిన తీర్మానము చెప్పవలసివచ్చినను నిస్సంశయ

ముగా చెప్పనంతటి స్వాతంత్ర్యము కలవారుగా నుండవలెను.

మూడు పాఠములు

ఇట్టివారిని సంపాదించుటకు నాగరకరాష్ట్రములు మూడుపాఠముల నవలంబించియున్నవి. మొదటి యుపాఠము వారిని నియమించుపద్ధతికి సంబంధించినది. రెండవ యుపాఠము వారి యధికారమునకు సంబంధించినది. మూడవయుపాఠము వారు పొందవలసిన ప్రతిఫలమునకు సంబంధించినది.

న్యాయవిచారణాధికారులను నియమించు నధికారమును శాసననిర్మాణసభలు పెట్టుకొననగునాయనిన నది యంత ఫలవంతమగునని చెప్పటకురాదు. శాసననిర్మాణసభయం దొక్కకక్షి యెల్లప్పుడును బలవత్తమముగా నుండును. కాబట్టి న్యాయవిచారణకర్త ఏకక్షికి చేరిన వాడోయను ఆలోచన రావచ్చును, నిజముగా న్యాయవిచారణ చేయవలసినవాడు ఏకక్షికిని చేరియుండరాదు. అది యట్లుండ శాసననిర్మాణముచేయు సభయే శాసనవివరణకర్తలను నియమించుటకు, తీసివేయుటకు నధికారము కలదయినచో దాని యధికారము విపరీతము కావచ్చునని కొందఱు యభిప్రాయము. ఏవంవిధమగు నాత్మే పమే అధికారవర్గమువారు న్యాయవిచారణకర్తలను నియమింపరాదను సిద్ధాంతమునకు ఆధారమైనది. పోనిండు ప్రజాసమూహమే వీరిని నిర్వచింపవచ్చు నందమా? న్యాయవిచారణకర్తల కార్యము సామాన్యముగాదు.

అట్టి కార్యమున కర్హతగలవారిని నేర్పరచుభారము సహస్రశీర్షంబగు ప్రజ ధరింపగలదా ?

న్యాయవిచారకర్తలను నియమించు నధికారమును మరి నాగరికలోక మెవ్వరికి ప్రసాదించినది? ఉత్తమాధికారికి, అనగా నధికారివర్గమునకు. ఇక న్యాయవిచారణకర్తల స్వాతంత్ర్యము గతియేమియని సందియము పడవలదు. ఉత్తమాధికారికి సామాన్యముగా నియమించు నధికారము మాత్రమున్నది. తీసివేయునధికారము లేదు. జీతము తగ్గించు నధికారములేదు. సాధారణముగా మార్చునట్టి యధికారముకూడ లేదు. న్యాయవిచారణాధికారిని నియమించినతరువాత దుర్మార్గప్రవర్తకుడు కానంతకాలము న్యాయవిచారణాధికారిని తాకుటకై నను ఉత్తమాధికారికి స్వాతంత్ర్యములేదు. ఇదియే నాగరిక రాష్ట్రములు అవలంబించిన రెండవయుపాయము. తన పదవినుండి తన్ను తొలగించు నధికార మెవ్వరకునులేదని తెలిసినప్పుడు మానవుడు చూపగల స్వాతంత్ర్యము మిక్కిలి యెక్కువ. ఈ యుపాయమేకాక మరియొక యుపాయమును నాగరికలోక మవలంబించినది. తగిన యాదాయములేనినాడు మానవుడు పదిరూపాయల లాభముదొరుకుననినయెడల భ్రమప్రమాదముల పాలగుట సంభవింపవచ్చును. న్యాయవిచారణకర్త లిట్టి భ్రమప్రమాదములకు లోనగుదురేని న్యాయవిచారణ యంతయు నెదురుదిరుగును. కాబట్టి లోకములోని నాగరిక రాష్ట్రము లంతటను న్యాయవిచారణకర్తలకు మిక్కిలి యెక్కువ జీతములు నిర్ణీతములయియున్నవి. ఏమాత్రము

వ్యామోహమునకును ఎడమియనియంత సౌఖ్యమునకు దగిన జీతములు వీరి కేర్పడవలయుననుట సిద్ధాంతము.

వై ప రీ త్య ము లు

ఇంతటి యాలోచనలు చేసియు న్యాయవిచారణ కర్తలు ఇంకను కొన్ని దేశములలో పరిపూర్ణస్వాతంత్ర్యమును కనుబరచుటలేదు. ఇటాలియా రాజ్యమునందు న్యాయవిచారణకర్తలను ఒకతావునుండి యొకతావునకు మార్చునట్టి యధికారము అధికారశాఖవారికి నుండుటను బట్టి అచ్చటి న్యాయవిచారణాధికర్తలు కొంతకుకొంత స్వాతంత్ర్యము గోలుపోయినవారుగ నున్నారట! ఆంగ్ల సామ్రాజ్యములోని మనదేశమునందు అధికారశాఖవారికే న్యాయవివరణాధికారము చేతి కబ్బియున్నది. జిల్లా కలెక్టరునకును, అతనికి లోబడిన యధికారులకును న్యాయవివరణకు సంబంధించిన యధికారములు ఎక్కువ గాకలవు. అందుచేతనే అధికారవర్గమువారు తలధరించు నధికారమునకును మేరలేకయున్నది. మనదేశమునందు ప్రాంతములకు ఉత్తమన్యాయస్థానములును, జిల్లాలలో జడ్జీల విచారణయుకలదు. కాని ఉత్తమన్యాయస్థానము లోనే కొన్నిపదవులు తాత్కాలికములుగా గణించి వానికి మన గవర్నరులే తమకు తోచినవారిని నియమించుట సంభవించుచున్నది. ఈయెల్ల సందర్భములును న్యాయవిచారణాధికారుల స్వాతంత్ర్యమునకు భంగకరములు. న్యాయవిచారణకర్తలకు ముఖ్యమంత్రితో సమానమైన జీతములుకలవు. అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రమునందు ఉత్తమాధికారియైన యధ్యక్షునకు తరువాత

జీతముకలవాడు ఉత్తమన్యాయాధికారి. ఇతనికి జీతము ౧౫,౦౦౦ డాలర్లు (సంవత్సరమునకు) ఇతనితోడి న్యాయ విచారణకర్తలకు ౧౨,౫౦౦. రాష్ట్రములోని ఇతర న్యాయగులలో నెవ్వరికిని ౧౨,౦౦౦ డాలరులకు పైబడిన జీతము లేనేలేదు.

క్రొత్తగవర్నమెంటు అఫ్ ఇండియాశాసనము క్రింద మనదేశమునకు నొక యుత్తమన్యాయస్థానము నేర్పరచినారు. దీనిపేరు ఫెడరల్కోర్టు అనినారు. ఈకోర్టు జడ్జీలను ఇంగ్లండులోనుండు రాజు నియమించును. బ్రిటిషు ఇండియాలోని హైకోర్టులోగాని బ్రిటిషు ఇండియా ప్రభుత్వముతో ఫెడరేటు చేసుకొనే (కొన్ని కార్యాలకు ఒక్కటిగాచేరుకొనే) స్వదేశసంస్థానపు హైకోర్టులోగాని ఐదుసంవత్సరాలైనను జడ్జీగానుండి యున్న వారైనను, అట్టి హైకోర్టులలో పది సంవత్సరములుగా ప్లీడరీ చేసినవారైనను, ఇంగ్లండు ఐర్లండులలో పదేండ్లు బారిస్టరీచేసిన వారైనను స్కాట్లండులో పదేండ్లు అడ్వోకేటుగా నున్నవారైనను, అయిననే తప్ప ఈ జడ్జీపదవులకు నియమితులు కారాదు. అందులో ఛీఫ్ జస్టిసుగా ఉండడానికి పదునేనేండ్ల అనుభవమును, ఇతర నియమాలును కలవు. ఈ జడ్జీలకు ౬౫ ఏండ్ల వయసు వచ్చేవరకు వీరు అధికారమునందుందురు. వీరే రాజీనామా యిచ్చినా, లేదా దేహదౌర్బల్య మనోదౌర్బల్యముగాని దుష్టప్రవర్తనగాని కారణముగా రాజు స్వహస్తాక్షరిక్రింద తీసివేసినా తప్ప వీరిని పనినుంచి తొలగించు అధికారము వేరులేదు. వీరి జీతము బత్తెములు నిర్ణయ

యము చేయునట్టి అధికారము రాజుది. ఒక్కపర్యాయము నిర్ణయముచేసినపిదప నియమితుడైన జడ్జీ అధికారమునందుండగా అతనికి నష్టమగురీతిగా జీతములు బత్తెములు మార్చే అధికారము రాజుకుకూడలేదు. ఇట్టి విధానములే హైకోర్టుజడ్జీలవిషయమునందును అమలులో నున్నవి. గవర్నమెంటు అఫ్ ఇండియాఆస్తుకు సంబంధించియు దానిక్రిందచేసే ఆర్డర్సు ఇన్ కౌన్సిలుకు సంబంధించియు స్వదేశసంస్థానములు ఇతరరాజ్యాంగముల బాంధవ్యములకు సంబంధించియు అసలు అధికారము ఫెడరల్ కోర్టుదే. క్రింది హైకోర్టులు ఈసంబంధములో చేయు తీర్పులపైన ఈకోర్టుకు అప్పీలుండగలదు. ఇండియా శాసనసభలవారు శాసనముచేసి హైకోర్టులమీద సివిలు కేసులలో ఫెడరలుకోర్టును అప్పీలుకోర్టుగా నిర్ణయించవచ్చును. ప్రీవికౌన్సిలుకు అప్పీళ్ళట్టి సందర్భాలలో పోకూడదని నియమింపవచ్చును. గవర్నమెంటు అఫ్ ఇండియా ఆస్తుక్రింద ఆర్డర్సు ఇన్ కౌన్సిలు స్వదేశసంస్థానముల ఇన్ స్ట్రుమెంటు అఫ్ అక్సెషనుక్రింద అసలు వ్యాజ్యములు ఫెడరలుకోర్టులో వేసినప్పుడు ప్రీవికౌన్సిలుకు అప్పీళ్లుండును. ఇతర కేసులలో ఫెడరలు కోర్టువారియొక్కగాని, గాని ప్రీవికౌన్సిలువారియొక్క అనుమతిపొందిననే అప్పీలు పెట్టవచ్చును. ఇండియాను శాసనసభలు తీర్మానముచేసిన సందర్భాలలో అప్పీలుండదనుట స్పష్టము.

రెండు ముఖ్యాంగములు

న్యాయవిచారణశాఖయందు రెండు ముఖ్యాంగములు గమనింపదగినవి. వానిని ౧ కోర్టులు ౨ పంచాయ

తులు అని యనవచ్చును.

కోర్టులు

కోర్టులు సాధారణముగా అచ్చట విమర్శింపబడు వ్యాయోగములను బట్టి రెండుగొప్పశాఖలుగా నేర్పడి యున్నవి—సివిలు కోర్టులు, క్రిమినలు కోర్టులు. ఇది యెల్లరును దినదినమును అనుభవమున నెఱిగినసంగతియే. ఈవిభేదమునకు కారణము తెలిసికొనందగి యున్నది. మనుష్యునకు మనుష్యునకు వివాదము అనేకవిధముల కలుగవచ్చును. అప్పటికిని యీయకపోయినప్పుడు వివాదము కలుగవచ్చును. భూమిపంపకము విషయము లలో కలుగవచ్చును. వ్యాపారమునందు ఎవ్వరెవ్వరికి నెంతెంతభాగము లాభము చేరవలయునను విషయమై వివాదము కలుగవచ్చును. ఆస్తియేదైనను ఎవ్వనికి చేరి నది యని నిర్ణయించుకొనుటలో వివాదము కలుగవచ్చును. వీనియందు నిర్ణయము కావలసిన విషయము రెండు పక్షములవారికి మాత్రము పరస్పరము సంబంధించినది. ఈ వివాదములవలన చెడినను బ్రతికినను ఆరెండు పక్షముల వారికి మాత్రమే అది యన్వయమగును. ఇందువలన సంఘమునకు కలుగునట్టి యపాయము ఏమియులేదు. మరి యింకొక విధమగు వివాదముల నాలోచింతము. ఒక నిసాత్తు నింకొక డపహరించినాడు. ఒకని యాస్తి నింకొకడు దొంగిలినాడు. ఒకని నెత్తి నింకొకడు బద్దలు కొట్టినాడు. పదుగురుచేరి బజారులో నల్లరిచేసినారు. ఇవియన్నియు సంఘమున కపకారము చేయునట్టి పనులు. వీనిలో కొన్ని పరస్పరము ఇరువురకేగలుగు వివాదములైనను

వీనిచలన సర్వసంఘమునకును విపత్తుగలుగుటకు అవకాశమున్నది. కాబట్టి వివాదములు ఇట్టివిపత్తునకు నాకరమైనవి, యిట్టి విపత్తునకు ఆకరముకానివి యని రెండుతెగలుగా నేర్పడియున్నవి. ఈరెండుతెగల వివాదములను తీర్చుకోర్టులకు క్రిమినలుకోర్టులు, సివిలుకోర్టులు అనువ్యవహారము కలిగినది.

గోపురాకారము

ఈరెండుతెగల కోర్టులును సామాన్యముగా గోపురాకారముగా క్రిందినుండిపైకి అంతస్తులు అంతస్తులుగా నియమితములయియున్నవి. మరీ చిన్నవ్యవహారములను సివిలుక్రిమినలు రెంటిని విచారించు గ్రామన్యాయస్థానములు ఈరెండుగోపురములకు బునాది. అందుపై నొక్కగోపురమున మునసబుకోర్టులు, సబుకోర్టులు, జిల్లాకోర్టులు, హైకోర్టు, ఫెడరలుకోర్టు, ప్రీవికౌన్సిలు ఈరీతిని నంతస్తులు కలవు. అదేవిధముగా క్రిమినలు గోపురమున మేజిస్ట్రేటుకోర్టులు,—అందులో తరగతులవారి—జిల్లాకలెక్టరు, జిల్లాజడ్జి, హైకోర్టుమున్నగు నంతస్తులున్నవి. ఇతర దేశములందును నేవంవిధమగునంతస్తులుకాననగును. క్రిందియంతస్తున ప్రారంభించి ఆయావ్యామోగస్వభావము ననుసరించి శిఖరాగ్రమువరకును వ్యవహారములు నడుపుకొనవచ్చును. కాని వ్యవహారములు విశేషభాగము పంచాయతులయెదుట తీరిపోవునట్లేర్పరచుటే యుత్తమము. ఇతర దేశములలో పంచాయతులకు సామ్యముగల పద్ధతులుగలవు. పానిని జ్యూరీలనియు, మరియితర పేళ్ళతోను వ్యవహరింతురు.

భిన్నజాతులు

అయిన సీపద్ధతికి భేదము లేనేలేదనుకొనరాదు. కోర్టులలోను అనేకవిధములయిన భిన్నజాతులేర్పడియున్నవి. ఈ భిన్నజాతులలో ముఖ్యతమమయినది అధికారులుచేయు దోషములను విచారించు న్యాయస్థానము. ఇట్టి జాతికోర్టులు ఆంగ్లభూమిలో లేవు. కాబట్టి మనభూమికిని ప్రాక లేదు. దోషస్థుడు ముఖ్యమంత్రికానిండు, సామాన్యుడగు కనిష్టేబిలుకానిండు ఎంతటి యధికారియైనను ఆంగ్ల సీమలో సామాన్యప్రజలకు ఏన్యాయస్థానము లేర్పడియున్నవో ఆన్యాయస్థానములలో విచారణ నందితీరవలెను. తనకు ప్రత్యేకము న్యాయాధికారి కావలయునని కోరుటకురాదు. ఈ కారణముచేతనే 'బ్రిటిషు న్యాయవిచారణ' యనిన నుత్తమోత్తమమని లోకమున పేరుపడియున్నది. అందువలననే మన దేశములో న్యాయవిచారణయందక్రమములు జరిగినప్పుడు మననాయకులు 'బ్రిటిషున్యాయము' పేరు చెరుపవలదని అధికారులకు హెచ్చరిక చేయుచుందురు. "నేను తెల్లవాడను, నాజేసినతప్పులు విచారింప తెల్లవాడేతగినవాడు. కాబట్టి నన్ను సామాన్య న్యాయస్థానమునకు గొనిపోవలదు" అని ఒక్కజాతివారు కోరు నేర్పాటు సరికాదని ఖండించుచుందురు. అదియట్లుండనిండు. ఐరోపాఖండములోని నాగరక దేశములలో అనేక దేశములందు ఆంగ్లభూమిలోవలె గాక అధికారుల తప్పులనువిమర్శించు కోర్టులు వేరుగా నేర్పడియున్నవి. ప్రభుత్వాధికారులను సామాన్యజనులవలె నెంచి సామాన్య జనులవలె విమర్శకు భాజనులను చేసినయెడల ప్రభుత్వము

నెడ లోకులకు మదింపు చెడునను సిద్ధాంతమే ఈకోర్టుల
యునికికి మూలాధారము. ఈసిద్ధాంతము తప్పనుట స్వ
యంప్రకాశము. అయినను ప్రత్యేకము కోర్టులు నేటికి
రేపటికి నున్నవనుట నిజము. కోర్టులజాతులు ఇతరవిధము
లైనవిగలవు. మతవిషయకమైన కోర్టులు సాధారణముగా
పాశ్చాత్యదేశము లన్నిటను గలవు. సైనికవిషయక
దోషములను పరీక్షించు కోర్టులు సైనికాధికారులతోజేరి
నవి యెల్లయెడలను నున్నవి. వ్యాపారవాణిజ్యములు వ్యా
పించి ప్రత్యేకమగు సాంకేతికవ్యవహారములు పెరిగినప్పుడు
వాని తీర్పునకు ప్రత్యేకన్యాయస్థానములు కొన్ని దేశము
లయందేర్పడియున్నవి. శిక్షకు సంబంధించిన సిద్ధాంత
ములు మారుకొలదిని నేటిదినము పిల్లలకు ప్రత్యేకన్యాయ
స్థానము లేర్పడవలసి వచ్చినవి.

విపరీతములు పీడ్వడుట

న్యాయవిచారణకు మిక్కిలి సున్నితమైన సాధనము
లేర్పడినవి. నిజమరయగా, ప్రాచీనకాలములయందు
అనేక దేశములలో ప్రజలలో అంతస్థులేర్పడి ఒకేనేరము
నకు నొక్కొక యంతస్థునందలి మనుష్యునకు నొక్కొక్క
రీతి దండన నియమితమై యుండినది. పాశ్చాత్యభూము
లలో బానిసలు ఎక్కువగా నుండువారు. యజమాని
వారి నేమిచేసినను చేయవచ్చును. అతనికి శిక్షయేలేదు.
భార్యలను భర్తలెంత హింసించినను దిక్కులేదు. బిడ్డలు
తండ్రులసంగతియు నదేగతి. మధ్యమయుగమున నైరో
పాలో మతాచార్యులు తప్పుచేసిన నొక్కదండన, సామా
న్యుడు అదేతప్పు చేసిన వానికి వేరుదండన. ప్రభువు తప్పు

చేసిన నొక్కదండన. ప్రజ య దేతప్పుచేసిన నింకొకదండన. మన దేశమునందును ఇట్టిస్థితిగతు లొక్క కాలమున నుండె ననుట మనుస్మృతి ఇత్యాదులవలన దెలియుచున్నది. నేటి దిన మిట్టి విపరీతములన్నియును నశించినవి. న్యాయస్థాన మున సర్వజనులును సమానులనుట సిద్ధాంతమైనది.

ఇంతేకాదు. నేటిదినము న్యాయవిచారణపద్ధతు లును సున్నితములయినవి. ముక్కోణములకు కట్టి కొట్టి నేరములను నొప్పుకొనునట్లు చేయుకాలములు గతించినవి. మల్లయుద్ధములు, పిస్తోలుయుద్ధములుచేసి న్యాయమును స్థాపించు దినములు గడచినవి. అగ్గినురికి, నీటమునిగి, బా సలుచేసి తీర్మానముచేయునట్టి యుగములు మారినవి. దోషస్థుడనిన కౌళ్లుకోసి, చేతులుగోసి, కఠినకారాగార ములలోత్రోసి దోషమున నాత డింకను నెక్కువగా మునిగి పగతీర్చుకొనుటకు పట్టుపట్టునట్లుచేయు కాలము లంతరించినవి. తుదకు అధికారులు ఇష్టమువచ్చినవానిని ఇష్టమువచ్చినట్లుగా పట్టి నిర్బంధించు నేర్పాటులును తగ్గు చున్నవి. మన దేశములో నింకను నెక్కువగా నీవిషయ మున సౌకర్యమేర్పడుట లేదు. ఇంకను నిచ్చుట 'జనరలు వారంటు'లకు నెడమున్నది. అనగా ఊరుపేరులేక ఇట్టి నేరమనియైనను వ్రాయక న్యాయాధికారులు అధికార వర్గములోని వారిచేతికి వారంటులు వ్రాలుచేసి యిచ్చు టకు వీలున్నది. ఏసబ్ ఇనస్పెక్టర్ తన యిష్టముకొలది ఈవివరములు తరువాత వ్రాసికొనవచ్చును. ఇట్టి వారం టులు ఇంగ్లండులో చెల్లవు. అంతేకాక ఇంగ్లండులో కోర్టువారికి కారణము కనుబరచక యెవ్వరిని నిర్బంధమున

నుంచుటకేలేదు. మనదేశములోను ఇట్టి యేర్పాటు లత్యవసరములని పెద్దలు కోరుచున్నారు.

ఇంతటి సున్నితములయిన సాధనములు న్యాయ విమర్శకు ఏర్పడియు, ఏర్పడుచుండియుగూడ కోర్టులలో న్యాయమే జరుగుటలేదనువార్త లోకమంతటను మెండైనది.

ఇందుకు కారణ మరయవలయును. న్యాయవిచారణకు ముఖ్యాధారము సాక్ష్యము. స్థానమువదలిపోయిన సాక్ష్యము మాజీపోవును. స్థానికులకు సమాచారములు తెలిసినంత బాగుగ తదితరులకు తెలియవు. అంతియగాక స్థానికుడుగా నుండువాడు అనే స్థానమున నబద్ధములాడి యొరునకు చెరుపుచేసి కాలుదన్ని నిలుచుట కష్టము. అదియుంగాక తమతమ ప్రదేశములలో న్యాయమే జరిగితీరవలయుననుట తత్తత్ప్రదేశజులకు పట్టుదలగానుండును. ఏలయన, సర్వజనులు సుఖముగా నుండుటకు అక్రమములు జరుగకుండుటయు, జరిగినప్పుడు అక్రమపరుడు శిక్షితుడగుటయు నత్యవసరము. అట్లు జరుగక అక్రమమే న్యాయస్వరూపముదాల్చి దంభముగా తిరుగ నారంభించునేని లేనిపోని కలతలు కలిగి కష్టములుతోచి యొక్కరిపై నొక్కరికి విశ్వాసము లేక యునికియే దుర్భరమగును. కాబట్టి యెల్లప్పుడు నలుగురుస్థానికులు న్యాయముచెప్ప నర్హులనుట ఉత్తమనాగరకరాష్ట్రములలో నంగీకృతమయినది. పరస్పరసహాయసానుభూతులే జీవితమునకు బునాదులైన యీ భారతభూమిలో ననాదిగా పంచాయితీకి ప్రబలాధికార మియ్యబడినది. బ్రిటీషుకోర్టు లేర్పడు

వరకు పంచాయతులే మనకు పరమాధారములుగానుండినవి. ఎల్ల విషయములకు పంచాయతులే, న్యాయవిచారణకు పంచాయతులు. మతవివాదవిచారణకు పంచాయతులు. కోర్టులకు కోల్ల బెట్టు కొరను లినతనము పెరిగిన తరువాత పంచాయతులపేరు అదృశ్యమైనది. ఒక్కమతాచారవిషయములకుమాత్రము— ఉత్తమజాతులు బీడువడగా—తక్కువజాతులవారు ఈపంచాయతులను ప్రచారమున నుండనిచ్చినారు. ఇప్పటికి బహుకాలముగా మన దేశస్థులు కోర్టులమూలకముగానందిన మహారిష్టములు దిలకించి ప్రభుత్వమువారు మరల పంచాయతులను ప్రచారములోనికిదెచ్చుట కేర్పరచుచున్నారు. సంతోషము.

ఆంగ్లభూమిలో బహుళతమముగా వ్యాప్తియందుండునట్టియు, మన దేశమునందును కొంచెముగా నవలంబింప బడినట్టియు 'జ్యూరి' (అసెసరుతోసహా) పద్ధతి యీ పంచాయతిపద్ధతికి సహోదరము. ఇంగ్లండులో నేటికిని న్యాయవిచారకర్తలు ఆయా ప్రాంతములలో సమావేశమయి ఆయాప్రాంతముల ప్రజలలోనుండి పండ్రెండుమంది "జ్యూరరు"లను సివిలు క్రిమినలు వ్యాజ్యములన్నిటను నేర్పరచి తీర్మానములను జేయుచున్నారు. పండ్రెండుమందిలో ఒక్కడువిభేదపడినను ప్రతివాది నిరపరాధియే. బ్రిటిషుపౌరుడు తనసోదరులు పండ్రెండుగురు తన్ను విచారింపనర్హులుగాని. తదితరు లర్హులుగారని ఘురటాపథముగ జెప్పకొనుచున్నాడు.

ఈయాచారము ననుసరించి మన దేశములో 'జ్యూరరు'లను 'అసెసరు'లను ఏర్పరచుచున్నారు. కాని వీర

లకు ఇంగ్లండులోని జ్యూరరులకు నున్న యధికారము గాని అవకాశములుగాని లేవు. ఇచ్చట “జ్యూరరు” లున్నచోటికి న్యాయవిచారణకర్త లేగుటలేదు. న్యాయస్థానములున్నచోట “జ్యూరరు” లేర్పడుచున్నారు. సివిల్ వ్యాజ్యములలో జ్యూరరుల కధికారములేదు. క్రిమినలులో మాత్రము, అదియు ఏక్కువయైన నేరములకే, ఈసంస్థ లుపయోగపడుచున్నవి. ఒక్క ‘జ్యూరరు’ విభేదపడి నప్పు డిచ్చట ప్రతివాది సంరక్షితు డగుటలేదు.

పంచాయతులకును “జ్యూరీ” లకును ఇంత ప్రాముఖ్యము కలుగుటకు మరియొక్క కారణమును కలదు. ఒక్కని యాలోచనకంటె పదుగురయ్యాలోచన న్యాయపక్షముగా నుండును. ఈయర్థమును బురస్కరించుకొనియే కొన్నికొన్ని సందర్భములలో న్యాయాధికారులు ఒంటిగా కూర్చొని సంగతులను విచారింపక న్యాయస్థానములో కలవారిరువు రిరువురుగానో, మువ్వరు మువ్వరుగానో, అవసరమగు నెడల అందరును ఏకముగానో కూర్చొని వ్యాయోగములను వినుచున్నారు. మన యుత్తమన్యాయస్థానముల పద్ధతుల నెరింగిన వారలకు ఈసంగతులన్నియు కరతలామలకములే.

